

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Justitiestraat 21, Antwerpen

Overzicht van de Vlaamse rechtsliteratuur gedurende het gerechtelijk jaar 1966-1967

Het vorig gerechtelijk jaar is op velerlei gebied een heuglijk jaar geweest voor de Vlaamse juristen.

Het werd gekenmerkt door menigvuldige belangrijke manifestaties, die getuigenis aflegden van de steeds stijgende bloei van het Vlaams rechtsleven en van de merkwaardige ontwikkeling der Vlaamse rechtswetenschap.

Wij hebben dit jaar het herleven kunnen toejuichen van de oude Bond der Vlaamse Rechtsgeleerden in zijn nieuwe vorm der *Vlaamse Juristenvereniging*. Deze is spoedig een machtige vereniging geworden waarbij meerdere van de hoogste magistraten van ons land zich hebben aangesloten. Zij heeft als pressiegroep voor de verdediging der Vlaamse belangen bij de rechtsbedeling reeds belangrijke resultaten kunnen bereiken. Zij heeft ook dit jaar de draad hernomen van de vroegere rechtskundige congressen en het XXIIe Congres dat in de maand april te Gent werd gehouden, heeft een uitzonderlijk succes gekend.

Het contact werd ook hernomen met de *Nederlandse Juristenvereniging* en wij hebben het genoegen gehad op het Congres te Gent de aanwezigheid te kunnen begroeten van de voorzitter dezer vereniging, *Raadsheer Beekhuis* van de Hoge Raad der Nederlanden, met een delegatie van verschillende Nederlandse hoogleraren en hoge magistraten. Op de jongste algemene vergadering van de Nederlandse Juristenvereniging te Zwolle, waren verschillende Vlaamse afgevaardigden aanwezig, die op de hartelijkste wijze door hun Nederlandse collega's verwelkomd werden. Alles wijst er op, dat de nauwe samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse Juristen steeds in stijgende lijn zal gaan.

Dit jaar werd ook het 75-jarig jubileum gevierd van het *Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel*. De plechtige zitting die gehouden werd in de zaal van het Hof van Cassatie, werd vereerd met de aanwezigheid van Z.M. de Koning en Mr. Van Doorselaar sprak er een merkwaardige rede uit waarin hij de historiek maakte van de strijd die in de loop der jaren te Brussel door de Vlaamse advocaten geleverd werd. Allerlei feestelijkheden hebben deze jubileumviering opgeluisterd en er een onvergetelijk karakter aan gegeven.

In de maand april werd eveneens in het Paleis der Congressen te Brussel op luisterrijke wijze het *Derde Lustrum* gevierd van de *Algemene Praktische Rechtsver-*

zameling, die zo reusachtig veel heeft bijgedragen tot de bloei van onze Vlaamse rechtswetenschap. *Minister R. Van Elslande* sprak er een hoogstaande rede uit over « *De Invloed en de Betekenis van de Vlaamse Rechtswetenschap voor de Nederlandse Cultuur* », terwijl ook spreekbeurten werden gehouden door Kamervoorzitter in het Hof van Beroep te Gent, *F. Van Parijs*, Voorzitter van de A.P.R. en Oud-Minister *H. Fayat*. Het was een hartverkwikkende viering, waarbij de elite van de Vlaamse juristen voltallig aanwezig was.

Wij mogen ook niet vergeten te vermelden dat in hetzelfde jaar het 40-jarig bestaan herdacht werd van het *Vlaams Economisch Verbond*, dat wel geen speciaal juridische vereniging is, doch waarvan de activiteit zoveel contacten heeft met de rechtsbedeling en dat zulk reusachtig aandeel heeft gehad in de herleving en de bewustwording van het Vlaamse volk.

Er mag dus stellig gezegd worden dat het gerechtelijk jaar 1966-1967 meerdere hoogdagen heeft gekend die de Vlaamse juristen een riem onder het hart hebben gestoken en waardoor hun enthousiasme en hun werkracht werden gestaald.

* * *

Wanneer wij nagaan wat onze Vlaamse rechtsliteratuur gedurende hetzelfde jaar heeft gepresteerd, kunnen wij ons verheugen in een gestadige groei. Wat het aantal uitgaven betreft, is dit jaar misschien minder spektakulair geweest dan de vorige, doch wij kunnen de aanwinst begroeten van een aantal zeer belangrijke juridische werken, die uitmunten door degelijkheid en bezonkenheid.

* * *

Wat het burgerlijk recht betreft, dient in de eerste plaats het universitair proefschrift vermeld van de heer *Jean Bricout*, « *De Theorie der Schijnbaarheid inzake nietige Rechtshandelingen* », dat verdedigd werd vóór de Vlaamse rechtsfaculteit der Vrije Universiteit te Brussel en dat werd uitgegeven met een woord vooraf door Prof. Jean Limpens. Het was de eerste maal dat een Nederlandstalig proefschrift over het burgerlijk recht aan de rechtsgeleerde faculteit te Brussel werd voorge-

legd. De auteur behaalde er schitterend de titel mee van geagregeerde van het hoger onderwijs en het boek kan een rijke aanwinst genoemd worden voor onze Vlaamse rechtswetenschap.

De schijn in het recht, nl. de juridische toestand, die anders voorkomt dan hij in werkelijkheid is, heeft reeds aanleiding gegeven tot talrijke geschriften en tot vele jurisprudentiële uitspraken. De wetgever en ook de rechter voelen zich steeds geneigd om de slachtoffers van een dergelijke schijntoestand te beschermen. Doch het probleem is uiterst delicaat omdat voortdurend de rechten van de derden in het gedrang komen en deze bescherming dan ook binnen enge grenzen dient beperkt te worden. Het probleem van de schijn in het recht is een onderwerp waarin voortdurend de meest subtiële aangelegenheden om een rechtvaardige oplossing vragen en hij die deze problemen wil uitdiepen moet dan ook, naast een uitgebreide juridische kennis, beschikken over een haarfijn psychologisch ontledingsvermogen. Deze beide hoedanigheden bezit de auteur in hoge mate.

De heer Bricout heeft zijn werk onderverdeeld in 2 afdelingen. In de eerste stelt hij een onderzoek in naar de voornaamste toepassingen van de theorie van de schijn in het recht, zoals deze voorkomen in de wetgeving en in de rechtspraak. In het tweede deel ontwerpt hij een synthetische studie van de theorie zelf en speurt hij naar de grondslagen van deze leer en naar de verschillende modaliteiten waaraan zij dient te beantwoorden.

Het eerste deel van het boek is een voortreffelijke studie van een 12-tal gevallen waarin de theorie van de schijn wordt toegepast. Al deze gevallen worden onderzocht in hun verre oorsprong, meestal in het Romeins recht, verder in het oud-Frans recht en uiteindelijk in onze hedendaagse wetgeving en jurisprudentie.

Het was een uitstekende methode, alvorens theoretisch de leer te doorgronden, eerst een breed onderzoek in te stellen naar de toepassing ervan in de praktijk. Dit stelt de lezer in staat om met des te meer vrucht de uiteenzettingen van het synthetische tweede deel te volgen.

De gevallen die onderzocht worden zijn uitermate spannend. Zij betreffen de akten en beslissingen van slechts in schijn bevoegde openbare ambtenaren, de putatieve bekwaamheid van testamentaire getuigen, het vermeend huwelijk, het adagio dat voor roerende goederen het bezit als titel geldt, de toestand van de schijnbare erfgenaam en de slechts in schijn bekwame om rechtshandelingen te stellen zoals de schijnbaar meerderjarige. Verder worden rechtspraak en rechtsleer onderzocht betreffende schijnbare lastgeving, schijnbare echtgenoten en de slechts in schijn regelmatige houder van een titel tot betaling. In dit hoofdstuk worden allerlei vraagstukken behandeld die voor de praktijk een groot belang hebben zoals de betaling, verricht aan de bezitter van de schuldvordering of aan de man die na de ontbinding van de gemeenschap nog schijnbaar bevoegd is de betaling alleen te ontvangen; de terugbetalingen die door de Algemene Spaar- en Lijfrentekas gedaan worden aan de schijnbare titularis van een spaarboekje en deze die geschieden aan een slechts in schijn regelmatige houder van een wisselbrief of een orderbriefje of van een check.

Maken verder het voorwerp uit van een grondig onderzoek: de tegenbrieven, de schijnvennootschap, de schijnbare woonplaats met de belangrijke gevolgen die zij kan medeslepen en uiteindelijk het zeer substantieel hoofdstuk betreffende de schijn inzake verwerving van rechten op onroerende goederen, onderworpen aan een publiciteitsregel.

Al deze onderwerpen vormen samen een uiterst be-

langrijk overzicht van een reeks interessante gevallen waarvan de oplossing even gewichtig is voor de praktijk als zij delicaat is in theorie. Schrijver brengt er al de hulpmiddelen bij te pas van een grondige wetenschappelijke methode en zijn tekst is doorspekt met talrijke rechtsvergelijkende elementen. De oplossingen die ten onzent voorkomen, worden regelmatig vergeleken met deze van het Nederlands en van het Duits recht. Bij het Nederlands recht haalt schrijver ook de gegevens aan van het ontwerp Meyers voor het Nieuw Nederlands Burgerlijk Wetboek.

Na aldus een uiterst klaar inzicht te hebben gegeven in de probleemstelling, vat de heer Bricout in het tweede deel van zijn werk de synthetische studie aan der theorie van de schijn in het recht. Hij zoekt er de grondslag van op en geeft een overzicht van de verschillende uitleggingen die door allerlei auteurs in het midden gebracht werden. Na ze allen te hebben gewogen en te licht bevonden, komt schrijver tot het besluit, dat enkel in de motieven van de billijkheid de grondslag van de theorie van de schijn in het recht kan gevonden worden. Hij gaat daarna over tot het onderzoek van het gebied waartoe de door hem bestudeerde leer behoort. Zij maakt, naar zijn mening, deel uit van de sector van de dwaling; doch hierbij doen zich allerlei modaliteiten voor en de studie ervan leidt de heer Bricout tot de conclusie, dat de vernietigende dwaling en de schijn in het recht toch niet in één enkel systeem kunnen opgenomen worden.

Een afzonderlijk hoofdstuk wordt door schrijver gewijd aan de geleidelijke ontwikkeling van de leer die hij bestudeert. Zij werd eerder gehuldigd in Frankrijk dan in België. Zij heeft vooral uitbreiding genomen in de jongste tijd en de oorzaak hiervan is wel toe te schrijven aan de toename van het juridisch verkeer, aan de verzwakking van het begrip van het eigendomsrecht en uiteindelijk aan het vervagen van de leer der fout op het gebied der burgerlijke aansprakelijkheid.

De twee laatste hoofdstukken behandelen de voorwaarden die vereist zijn voor de toepassing van de theorie van de schijn in het recht en de techniek die hierbij wordt aangewend.

De voorwaarden die door de auteur vereist worden zijn menigvuldig. Er moet niet enkel een schijnbare toestand bestaan en een nietige rechtshandeling gesteld worden onder invloed van een dwaling, doch deze dwaling moet in zekere mate begrijpelijk en gewettigd zijn en hij die de handeling stelt moet voldoende belangstelling verdienen om tegen de gevolgen van zijn dwaling beschermd te worden. Deze voorwaarden zijn de voornaamste naast andere die nog door de auteur ontwikkeld worden.

De techniek volgens dewelke de bescherming tegen de nietige rechtshandeling verleend wordt, doet zich op verschillende wijzen voor. De nietige rechtshandeling kan geldig verklaard worden, hetzij door de wetgever, hetzij door de rechter, doch hoeveel andere modaliteiten bestaan er niet, zoals b.v. de rechtscheppende uitwerking van een gemene dwaling, het herstel wegens burgerlijke aansprakelijkheid, het geldig verklaren door middel van een fictie en nog meerdere andere.

In zijn algemeen besluit stelt schrijver vast dat de uitslag van zijn onderzoek in de eerste plaats wijst op een gebrek aan homogeniteit van het geheel der beslissingen die werden getroffen in het raam van de theorie van de schijn in het recht. Er heerst een verregaand gemis aan eenheid. Zulks belet echter niet dat er wel voldoende gemene punten vast te stellen zijn opdat zij zouden kunnen gesystematiseerd worden. De leer van de schijn is niet volledig autonoom en vormt een tak van de algemene leer der dwaling, maar neemt

toch in deze sfeer een afzonderlijke plaats in en zij onderscheidt zich vooral technisch van de andere takken van de leer der dwaling. De rechtszekerheid is een factor die van groot belang is, doch bij het aanvaarden van de toepassingen van de leer van de schijn in het recht door de wetgevende of de rechterlijke macht speelt toch nog steeds het toeval een overgrote rol. Dit is de sceptische slotsom van het werk.

Dit moeilijk, delicaat en lastig onderwerp, werd door de heer Bricout op uiterst grondige wijze behandeld. Zijn kennis is alomvattend en hij heeft de vraagstukken volledig uitgeput. Het boek verdient voorzeker niets dan lof.

Wij zouden enkel één opmerking willen maken betreffende het gebruik van bepaalde Nederlandse termen, dat uiterst storend voorkomt. Het boek is in een zeer behoorlijk Nederlands geschreven, doch op de gebruikte terminologie valt heel wat aan te merken.

Eerst en vooral: waarom in de titel de term « schijnbaarheid » gebruiken? Deze term komt niet voor in het « groene boekje » en is dus geen gebruikelijk Nederlands woord. In Van Dale wordt de term enkel vermeld met de aanduiding « weinig gebruikelijk ». Zou het woord « schijn » alleen of eventueel « rechtsschijn » niet oneindig verkieslijker geweest zijn boven « schijnbaarheid »? Erger nog wordt het, wanneer schrijver degene door wie de schijnbare toestand verwekt wordt bestempelt als « *schijnschepper* ». En wanneer hij bedoelt dat iemand, die een nietige handeling verricht heeft op grond van een schijnbare toestand enkel zou dienen beschermd te worden indien hij voldoende belangstelling daartoe verdient, dan kan het er werkelijk niet door deze voorwaarde te bestempelen als « *de interessantheid* » van hem die gedwaald heeft. Hoe gemakkelijk hadden deze monsters in de terminologie niet kunnen vermeden worden!

Hoe spijtig ook, verminderen deze terminologische eigenaardigheden niet in het minst de juridische waarde van het werk, die zeer hoog dient aangeschreven te worden.

De wet van 8 april 1965 op de jeugdbescherming, waarvan een belangrijk gedeelte uitsluitend betrekking heeft op het strafrecht, bevat ook een reeks civielrechtelijke bepalingen betreffende de minderjarigen, die het voorwerp hebben uitgemaakt van een uitmuntende studie van de hand van de heer *Prokureur-Generaal Prof. Jacques Matthijs*. De nieuwe wet op de jeugdbescherming, die nog maar onlangs in werking kwam, heeft reeds aanleiding gegeven tot zeer talrijke betwistingen. Opgesteld en voorbereid met de beste bedoelingen, kwam het spoedig, bij haar toepassing, tot scherpe kritiek en van nu af kan reeds gezegd worden dat de resultaten niet beantwoorden aan hetgeen men er van verwacht had. Het was des te meer nodig dat een hoogstaand jurist zich zou inspannen om ons een diepgaande ontleding te bezorgen van de wettelijke tekst en een verantwoord commentaar. Dit heeft de heer *Prokureur-Generaal Matthijs* met zijn gewone grondigheid en zijn alomvattende juridische kennis op voortreffelijke wijze gedaan in een boekje van een honderdtal bladzijden, waarvan de tekst eerst verscheen in het « *Tijdschrift voor Privaatrecht* ».

Het zijn enkel de bepalingen van de wet van 1965 op het gebied van het burgerlijk recht die door de auteur worden ontleed. Hij geeft eerst een analyse van de fundamentele principes der nieuwe wet en zet de bedoelingen uiteen die de wetgever geleid hebben om alle aanlegenheden die iets te maken hebben met de bescherming van de jeugd, op welk gebied dan ook, in één enkele wettekst te bundelen, waarbij de nauwe samen-

werking tussen de organen van de sociale en van de justitiële jeugdbescherming duidelijk in het licht wordt gesteld.

Na deze inleiding worden dan in enkele hoofdstukken verschillende civielrechtelijke normen besproken die in de nieuwe wet zijn neergelegd.

Achtereenvolgens onderzoekt prof. Matthijs de bepalingen die in de nieuwe wet werden voorzien betreffende de burgerlijke rechtstoestand van de jeugd, de wettelijke woonplaats van de niet-ontvoogde minderjarige, de toestemming van de ouders tot het huwelijk van hun minderjarig kind en de voorlopige en definitieve maatregelen betreffende de minderjarigen in geval van echtscheiding of scheiding van tafel en bed van hun ouders. Dit laatste hoofdstuk is bijzonder belangrijk omdat hier ingrijpende wijzigingen worden voorzien, die in de praktijk een volledige omwenteling hebben teweeg gebracht. De auteur ontleedt het groeiproces van de nieuwe tekst doorheen de voorbereidende werkzaamheden en gaat dan over tot kritisch commentaar. Op het ogenblik dat deze studie verscheen konden de wettelijke bepalingen nog niet getoetst worden aan de behoeften van de praktijk. Nu dit sedert enkele maanden wel het geval is, zouden de bezwaren voorzeker talrijker zijn, daar in werkelijkheid het nieuw systeem er op neerkomt de beslissing betreffende de hoede over de kinderen, in geval van echtscheiding der ouders, volledig over te laten aan de adviezen van een reeks sociale assistenten, die voorzeker hun taak vervullen met grote vlijt en met de beste bedoelingen, doch die zo dikwijls zich laten leiden door vooropgezette meningen, steunend op religieuze, politieke of traditionalistische opvattingen, die niet steeds het werkelijk heil van de kinderen ten goede komen.

In volgende kapitels bespreekt de prokureur-generaal nog de wettelijke wijzigingen betreffende de aanname van kinderen, de ouderlijke macht, de voogdij en de ontvoogding en onderzoekt de toestand van de minderjarige die handel drijft, werknemer of zeeman is om te besluiten met de studie van de nationaliteit van de minderjarige.

Als conclusie drukt de auteur zijn bewondering uit voor het grootse plan dat in de wet werd uitgewerkt, en voor de edele bedoelingen die er aan ten grondslag liggen. Zeer gevat voegt hij er echter aan toe dat de verwezenlijking ervan het tot stand brengen zal vergen « van een vrij omvangrijk, uitgelezen en praktisch bruikbaar uitrusting aan deskundig mensenmateriaal waarvan hoofdzakelijk de specialisering, de veelomvattende hoedanigheden, het psychologisch doorzicht en de grenzeloze en tevens onbaatzuchtige toewijding de onmisbare voorwaarden zullen zijn van de doelmatigheid van de nieuwe wet. »

Er kon over de nieuwe regelen inzake jeugdbescherming geen juister oordeel geveld worden.

In verband met het burgerlijk recht dienen wij voorzeker bijzonder te vermelden het speciaal nummer dat uitgegeven werd door het *Tijdschrift voor Privaatrecht* en dat gewijd is aan de *Herziening van het Belgisch Burgerlijk Wetboek*. De redactie van het tijdschrift heeft de vraag gesteld of er in ons land een werkelijke noodzakelijkheid bestaat om tot een volledige herziening van ons burgerlijk wetboek over te gaan, zoals daartoe in Nederland werd besloten. De vraag werd op originele wijze besproken in de schoot van een beperkt colloquium waarop een aantal medewerkers van het tijdschrift werden uitgenodigd om aan de hand van enkele inleidende nota's een losse en vrijmoedige bespreking te houden.

Zeer vooraanstaande Vlaamse juristen hebben aan dit debat deelgenomen onder het voorzitterschap van de

heer F. Van Parijs, voorzitter van de Algemene Praktische Rechtsverzameling. Van deze besprekingen werd een uitvoerig verslag opgesteld, waarin de redactie tot het besluit komt dat er wel degelijk behoefte bestaat aan herziening van belangrijkste brokstukken van ons burgerlijk wetboek, doch dat veel van het oude dat de bezonken wijsheid van eeuwen bevat, niet zo maar over boord mag gegooid worden. De grote moeilijkheid bestaat er juist in een keuze te doen tussen hetgeen dient behouden te worden en hetgeen vernieuwing eist.

In het verslag worden, aangaande de bijzonderste hoofdstukken van ons burgerlijk recht, de behoeften aan herziening uitgestippeld. In bondige vorm gehouden, is het een uitstekend overzicht, waarmee alle juristen zich zullen kunnen verenigen. Wij denken hier nochtans aan het scherp artikel dat enkele jaren geleden gepubliceerd werd door de zo betreunde prof. Van Dievoet, waarin deze op stellige wijze de mening verdedigde dat er geen behoefte aan wijziging van ons burgerlijk wetboek bestaat.

De heer Minister van Justitie Wigny schreef een voorwoord en het verslag van het colloquium wordt aangevuld door twee artikelen die ons de juiste stand medelen van de herzieningspogingen die ondernomen werden in Nederland en in Frankrijk, artikelen respectievelijk van de hand van prof. J. H. Beekhuis uit Groningen, en van prof. François Terré uit Rijsel.

Het onderzoek van het « Tijdschrift voor Privaatrecht » vormt een zeer belangrijke basis voor de verdere studie van dit zo allergewichtigst onderwerp.

Ter gelegenheid van de 20e verjaardag van haar oprichting gaf de *Nationale Confederatie van het Bouwbedrijf* een luxueus gedenkboek uit onder de titel « *De Bouwnijverheid* ». De inhoud van dit gedenkboek is overwegend gewijd aan de techniek, doch het bevat ook enkele belangrijke bijdragen in verband met het burgerlijk recht en het sociaal recht. Tussen deze bijdragen wensen wij aan te stippen « *De Evolutie van het Bouwrecht* » door de heer Maurice André Flamme, Prof. aan de Vrije Universiteit te Brussel, « *De aannemer en zijn beroepsorganisatie* » door Dr. Jan Ventermans, administrateur-directeur bij de Nationale Confederatie van het Bouwbedrijf en « *De sociale ontwikkeling in het Bouwbedrijf* » door de heer M. Van Houtven, Directeur van het Sociaal Departement bij dezelfde instelling.

Volledigheidshalve dienen wij hier enkel te vermelden het werkje van de heer R. Vander Cruysse, met de medewerking van de heer H. Onclin, « *ABC van het Burgerlijk Recht en het Handelsrecht* », dat hoofdzakelijk bestemd is voor het gebruik in het technisch onderwijs en dat in beknopte vorm een goed overzicht geeft van de hoofdbeginselen van ons recht.

* * *

Op het gebied van de *procedure* werd niet veel gepubliceerd. Het is duidelijk dat de meeste Vlaamse juristen zich thans bezighouden met de grondige studie van de tekst van het nieuw Gerechtelijke Wetboek, dat zopas in het Parlement werd gestemd en dat het slechts binnen een zekere tijd zal zijn dat ons des-aangaande een hele reeks studiën en geschriften zal worden voorgelegd.

Wanneer deze studiën hoofdzakelijk de details van de nieuwe rechtspleging zullen onderzoeken is er van nu af een zeer belangrijke studie verschenen van de hand van de heer *Prokureur-Generaal Prof. Jacques*

Matthijs, die het nieuw Gerechtelijke Wetboek in zijn geheel overschouwt en het er op aanlegt in brede lijnen één van de algemene strekkingen van het nieuwe wetboek in het licht te stellen.

Deze studie draagt als titel « *Het Openbaar Ministerie overkoepelend eenmakingsorgaan in de nieuwe gerechtelijke organisatie?* » en is gegroeid uit de rede die door de Prokureur-Generaal werd gehouden op de Plechtige Openingszitting van het Hof van Beroep te Gent.

Na een overzicht van de nieuwe gerechtelijke organisatie en de nieuwe regelen der procedure stelt de Prokureur-Generaal vast hoezeer het domein dat in het gerechtelijk wetboek is voorbehouden aan het Openbaar Ministerie verruimd werd. Dit geeft voorzeker geen aanleiding tot een versnippering van krachten, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Integendeel, het Openbaar Ministerie, als gehiërarchiseerd korps, zou een waarborg zijn voor de eenheid van de rechtsbedeling; het zou, zoals de titel van de lezing het zegt, het overkoepelend eenmakingsorgaan zijn in de nieuwe gerechtelijke organisatie.

Deze eenheid lag voorzeker in de bedoeling van de betreunde Koninklijke-Commissaris Van Reepinghen en het is slechts ten gevolge van toevallige politieke omstandigheden dat ze niet in de tekst van het nieuw wetboek is kunnen verwezenlijkt worden. Dank zij de rol die aan het Openbaar Ministerie wordt voorbehouden zal deze eenheid zich in de rechtspraak toch kunnen doen gelden.

Het ingewikkeld stelsel betreffende de beslagname op het loon alsmede de inhoudingen en de overdracht van lonen, dat tot voor kort in voege was werd volledig gewijzigd door de wet van 12 april 1965. De nieuwe wet heeft in deze sector vereenvoudiging en rationalisatie gebracht en zij heeft ook in belangrijke mate de sociale belangen gediend.

De heer Guy Halin heeft ons aangaande deze wet een zeer geslaagd commentaar bezorgd, getiteld « *De Lonen, inhoudingen, beslagnamen en overdracht* ».

De auteur begint zijn uiteenzetting met een nauwkeurige bepaling van de begrippen « werknemer » en « werkgever » alsmede van het begrip « loon ». Dit laatste is volstrekt niet eenvoudig: immers het loon begrijpt niet enkel de wedde, doch ook de commissielonen, de loonbijslagen, de fooien, het bedieningsgeld, de voordelen in natura, de eindejaarspremies, dertiende maand, bijslagen van allerlei aard zoals voor nachtwerk, ongezond of gevaarlijk werk, alsmede de vergoedingen toegekend zonder arbeidsprestaties die menigvuldig in getal zijn. Daarentegen kunnen niet als loon beschouwd worden, het vakantiegeld en zekere uitkeringen als aanvulling van de voordelen toegekend voor de verschillende taken van de sociale zekerheid.

In het tweede hoofdstuk onderzoekt schrijver welke inhoudingen op het loon toegelaten zijn, nl. fiscale en sociale inhoudingen, geldboeten opgelegd krachtens het werkplaatsreglement, de door de werkgever in geld op het loon gedane voorschotten, de borgstellingen. Al deze inhoudingen zijn beperkt tot 1/5 van het globaal loon, behalve in een bepaald geval waarin bedrog door een werknemer zou gepleegd zijn.

Hoofdstuk drie, dat het bijzonderste van het boek is, bespreekt het beslag onder derden en de overdracht van het loon. Eerst wederom nauwkeurige bepalingen van de verschillende rechtsfiguren en daarna de studie van een reeks bijzondere gevallen die leiden tot het hoofdstuk waarin nagegaan wordt welk gedeelte van het loon voor overdracht en beslag vatbaar is,

waarbij de voorrang van de vorderingen wegens alimentatieplicht bijzonder in het licht gesteld wordt.

De auteur beschrijft dan de rechtspleging en de formaliteiten die moeten vervuld worden zowel bij beslag onder derden als bij overdracht van loon. En hij gaat de uitwerking na van beide procedures.

Samenloop van inhoudingen, beslag en overdracht vormen het einde van dit belangrijk hoofdstuk. Het boek wordt besloten met beschouwingen over het in werking treden van de wet.

Voor al belangrijk in dit werk is de uitvoerige bijlage waarin de voorbeelden voorkomen. Deze zijn menigvuldig en een 20-tal gevallen die meer en meer ingewikkeld worden zijn tot oplossing gebracht en bieden een schema van voorbeelden dat voor de praktijk van het allergrootste nut zal zijn.

Na deze voorbeelden volgen de wettelijke teksten.

Het geheel is een bijzonder waardevol boekje voor de praktijk dat niemand gaarne zou willen missen.

* * *

Ook aangaande het *handelsrecht* verschenen vorig jaar slechts weinig publikaties.

Waardevol is echter het *preadvies* dat geschreven werd door *Prof. Mr. Jan Ronse*, voor de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland over « *Nietigheid van besluiten van organen van de naamloze vennootschap* ». Het is een onderwerp waarin oneindig veel betwistingen voorkomen en waaromtrent zeer weinig klaarheid heerst. Prof. Ronse heeft een grote inspanning gedaan om in deze zo zeer omstreden stof brede lijnen te trekken en hij is er in geslaagd een voortreffelijke synthese te geven van de problemen die op dit gebied voorkomen.

Eerst geeft de auteur een uiteenzetting betreffende de organisatie van de naamloze vennootschap in het Belgisch recht, met de verschillende organen die door de wet werden ingesteld. Deze organen nu nemen besluiten en om de geldigheid ervan te kunnen beoordelen is het vereist dat men in de eerste plaats een klaar inzicht zou hebben in het rechtskarakter van deze besluiten, een vraagstuk waaraan tot nog toe in België zeer weinig aandacht werd besteed. De ene ziet in het besluit een overeenkomst tussen aandeelhouders, de andere een uitvoering van de oprichtingsovereenkomst en beide opvattingen lopen al te dikwijls in de literatuur en de rechtspraak door elkander.

Prof. Ronse is van mening dat het besluit van de algemene vergadering dient beschouwd te worden als « *een partijbeslissing* », nl. een besluit dat in elk geval uitgaat van de uit de oprichtingshandeling ontstane rechtspersoon zelf. Dit begrip werd in het Belgisch recht tot nog toe weinig bestudeerd doch de auteur acht dat er voldoende gevallen van partijbeslissing voorkomen om daarin een voor het geldende recht bruikbare categorie te kunnen erkennen. Essentieel is nu dat het besluit, wil het geldig zijn, te goeder trouw in objectieve zin zou genomen worden.

Aan de hand van deze stelling gaat nu Prof. Ronse na welke de nietigheidsgronden kunnen zijn van genomen besluiten. Deze nietigheid kan voorkomen wanneer het besluit in strijd is met het gemene recht. Hierbij gelden de gewone regelen betreffende de nietigheid van rechtshandelingen voorzien in ons burgerlijk wetboek. Nochtans dient het onderstreept dat de wilsverklaringen van de aandeelhouders ener N.V. slechts grond tot nietigheid van het besluit zouden opleveren « indien en voor zover zou blijken dat, ter vergadering, geen meerderheid voor het betwiste besluit zou bekomen zijn zonder de stemmen van de dwalende, bedrogen of gedwongen aandeelhouders ».

Het besluit kan ook in strijd zijn met de wettelijke regeling van de N.V. nl. wanneer de algemene vergadering haar bevoegdheid te buiten gaat of wanneer het besluit tot stand gebracht wordt door inbreuk op de wettelijke regelen voor de besluitvorming.

Aan de hand van een uitvoerige jurisprudentie bespreekt schrijver dan verschillende mogelijkheden die hierbij kunnen voorkomen.

Het besluit kan eindelijk nog in strijd zijn met de statuten of ook met de beginselen van het ongeschreven recht. De rechtspraak laat niet toe tussen al de criteria die hierbij worden gebruikt een duidelijke lijn te trekken. Samenvattend kan echter vastgesteld worden dat er een strekking bestaat te eisen dat er steeds zou gehandeld worden te goeder trouw.

Het laatste gedeelte van het preadvies behandelt de vraag op welke wijze de nietigheid van de besluiten dient vastgesteld. Dit is natuurlijk de taak van de rechter. Wie is bevoegd om de nietigheid in te roepen? Dat de aandeelhouders dit individueel kunnen doen wordt thans niet meer betwist, op voorwaarde dat zij een redelijk belang zouden kunnen doen gelden. Doch meerdere modaliteiten kunnen zich voordoen, die aanleiding gegeven hebben tot een jurisprudentie die wij hier overvloedig geciteerd vinden.

De rechtskracht van het vonnis dat de nietigheid aanvaardt geeft ook nog aanleiding tot delicate onderscheidingen. De nietigheid kan slechts gedeeltelijk aanvaard worden. Zij kan zich beperken tot een niettegenstellbaarheid.

De grote verdienste van het preadvies van Prof. Ronse bestaat er in dat hij een duidelijke opvatting verdedigd heeft betreffende het rechtskarakter van de beslissingen der N.V. en dat hij de vele betwistingen die zich op dit stuk voordoen nauwkeurig gesitueerd heeft. Aldus heeft hij een grote dienst bewezen niet enkel aan de wetenschappelijke theorie maar ook aan de praktijk.

Vorig jaar publiceerde het « *Instituut voor Bedrijfs-revisoren* » een interessante brochure waarin de functies en bevoegdheden van de bedrijfsrevisoren bondig doch duidelijk werden omschreven en waarin de verschillende problemen werden toegelicht die met dit belangrijk beroep verband houden.

Onlangs verscheen er een nieuwe brochure, meer bijzonder gewijd aan de instelling zelf van de bedrijfsrevisoren onder de titel « *Het beroep van bedrijfsrevisor* ». De auteurs geven in een kort hoofdstuk een overzicht van de ontwikkeling der organisatie van het beroep van accountant vooraleer de wet van 22 juli 1953 het beroep van bedrijfsrevisor instelde.

In drie achtereenvolgende afdelingen wordt dan de instelling en de werking van het Instituut der bedrijfsrevisoren ontleed alsmede de bevoegdheid en de functies van de bedrijfsrevisor. Het laatste hoofdstuk houdt zich meer in het bijzonder bezig met de wijze waarop men bedrijfsrevisor kan worden en bespreekt de geschiktheidsvoorwaarden, de diploma's, de stage, het examen van einde-stage, de eedaflegging en uiteindelijk de inschrijving op de lijst.

Elke belangstellende zal hier alle gewenste inlichtingen vinden. Daartussen komt ook een lijst voor van de scholen, gesubsidieerd door de staat in de verschillende gemeenten, waarin men voor het beroep kan opgeleid worden.

De brochure wordt besloten met een volledig overzicht van de wetten en besluiten die op het beroep van bedrijfsrevisor toepasselijk zijn.

Van het zo nuttig boekje dat uitgegeven werd door het *Ministerie van Economische Zaken* « *Handels- en*

Nijverheidsondernemingen in België», waarin een volledige uiteenzetting wordt gegeven van al de formaliteiten die aangaande handels- en nijverheidsondernemingen dienen in acht genomen en waarin ook het fiscaal en sociaal stelsel wordt uiteengezet alsmede de maatregelen tot hulpverlening bij oprichting en expansie, is onlangs een *supplement* verschenen dat de inhoud volledig op de hoogte brengt van de tegenwoordige toestand.

* * *

Wanneer wij het terrein van het *strafrecht* betreden moeten wij eerst de aandacht vestigen op de monumentale monografie die geschreven werd door de heer J. Delva, Rechter in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel over «*Aanranding van de eerbaarheid en verkrachting*». Dit werk verscheen in de serie van de *Algemene Praktische Rechtsverzameling* en het is wel de meest volledige en meest uitvoerige studie die in ons land over dit onderwerp werd geschreven. De heer Delva heeft zijn werk geplaatst in een zeer breed kader, niet enkel in het geheel van het Belgische strafrecht, doch ook van een uitgebreide rechtsvergelijking.

De bibliographie die de tekst vooraf gaat beslaat niet minder dan 8 bladzijden en geen enkel boek of artikel dat verscheen, zowel in België als in de naburige landen, wordt hier verwaarloosd. De tekst van de monografie verwijst voortdurend naar een zeer uitgebreide doctrine en al wat in de rechtspraak enig belang heeft wordt aangehaald. Het boek is het resultaat van een reusachtige inspanning en het zal het blijvend voetstuk zijn waarop al de verdere studie betreffende het behandelde onderwerp zal moeten gebouwd worden. De grondige juridische behandeling gaat voortdurend gepaard met sociologische en psychologische beschouwingen die het wetenschappelijk gehalte van het boek ten zeerste verhogen. Het traktaat van de heer Rechter Delva is voorzeker één van de beste publicaties die tot nog toe in de serie van de A.P.R. verschenen.

Na een overzicht van het ontstaan der huidige wetgeving behandelt de auteur achtereenvolgens in 2 titels eerst de aanranding van de eerbaarheid en daarna de verkrachting. Hij geeft de gemeenschappelijke kenmerken aan van beide misdrijven en grenst ze scherp af tegenover andere die er een zekere analogie mee vertonen. Alle modaliteiten die hun belang hebben voor het bestaan van het delict en de bestraffing ervan worden diepgaand onderzocht en toegelicht door overvloedige verwijzingen naar doctrine en rechtspraak. Er is geen probleem betreffende deze stof, hoe zeldzaam of hoe delicaat ook, dat niet op exhaustieve wijze wordt uitgediept en zowel voor de praktijk als voor de theorie worden wij op de meest volledige wijze ingelicht betreffende de stand van zaken heden ten dage.

In de derde titel onderzoekt schrijver de gemeenschappelijke verzwarende omstandigheden die zich bij beide delicten kunnen voordoen en hij wijdt dan een laatste titel aan de bestraffing en de rechtspleging.

Het mag verbazend heten welke reusachtige som kennis in dit boek verwerkt wordt. Geen enkel wetenschappelijk gegeven uit de literatuur, zowel uit ons eigen land als uit de grote kultuurlanden, of het wordt op judicieuse wijze aangehaald en te pas gebracht. Het boek van de heer Delva is voorzeker één van de belangrijkste aanwinsten in onze Vlaamse strafrecht-literatuur.

Van betekenis is ook de studie van de heer Roger Moyson over «*Nieuwe problematiek in verband met diefstal in groot-warenhuizen*». De auteur, die officier is bij de Rijkswacht en zich bijzonder heeft beziggehouden

met deze soort diefstallen, legt er zich op toe de sociologische verklaring te vinden van de menigvuldigheid dezer delikten. Hij geeft ons een overzicht van de belangrijkheid dezer diefstallen die hij bijzonder heeft bestudeerd in vier groot-warenhuizen uit de Brusselse agglomeratie. Tot onze verbazing vernemen wij aldus dat voor één enkele onderneming de diefstallen op één jaar het bedrag van 8 miljoen hebben bedragen.

De oorzaken van deze diefstallen mogen niet gezocht worden, volgens de auteur, in fenomenen van kleptomanie. Zij zijn te vinden in de nieuwe verkoopsmethode die in de groot-warenhuizen wordt toegepast, de overvloedige uitstalling, de zelfbediening en het schijnbaar gebrek aan toezicht.

De sociologische verklaring vindt de auteur in de leerstellingen van de Amerikaanse socioloog Sutherland, die de leer heeft ontwikkeld van de White collar crime.

Schrijver onderzoekt de invloed op deze misdrijven van de ouderdom der delinkwenten, van hun geslacht, hun verblijfplaats en hun toestand op familiaal-, beroeps- en economisch gebied. Hij gaat na in welke mate sommigen van de diefstal in groot-warenhuizen een beroep maken.

Het is een spannende uiteenzetting, waarin een uitgebreide reeks merkwaardige gegevens voorkomen en die door alle magistraten en advocaten zou dienen gelezen en bestudeerd te worden.

Voor de Vereniging voor de vergelijkende studie van het Recht van België en Nederland heeft de heer Albert Remerie, *Substituut-Prokureur des Konings*, een preadvies geschreven over «*De vermogenstraffen in het geheel van het strafstelsel*». Zoals alle preadviezen die voor deze vereniging werden uitgewerkt draagt de studie van de heer Remerie het kenmerk van de zakelijkheid en de objectiviteit. Hij geeft eerst een overzicht van de evolutie van de toepassing der geldboeten in het algemeen strafstelsel en ontleedt dan de verschillende soorten geldboeten die kunnen toegepast worden en de modaliteiten volgens dewelke zij kunnen worden ingevorderd.

Afzonderlijk worden onderzocht het probleem van de opdeciepen en de vervangende gevangenisstraf.

Een speciaal hoofdstuk is gewijd aan het probleem van de minnelijke schikking en na het mechanisme ervan uiteengezet te hebben deelt de auteur ons aangaande het onderwerp kritische beschouwingen mede. De praktijk van de minnelijke schikking is zeer uitgebreid. Meer dan het dubbel van de verkeersinbreuken die ter vervolging gestuurd worden aan de ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij de Politierechtbank worden beëindigd met een minnelijke schikking en ook de Parketten van Eerste Aanleg maken een vrij groot gebruik van deze instelling ter beëindiging van rechtszaken die in hoofdzaak betrekking hebben op bijzondere wetgeving zoals economische, sociale, en arbeids-overtredingen alsook inzake verkeersongevallen met licht gekwetsten.

Het systeem heeft goede resultaten opgeleverd en er zou volgens de auteur aanleiding bestaan het uit te breiden. De wet van 15 april 1964 laat zelfs toe lichte verkeersovertredingen onmiddellijk ter plaatse te beboeten. Het dient onderstreept dat de betaling van dergelijke boete geen straf is en dat de wettelijke benaming ervan luidt «vergoeding tot gehele of gedeeltelijke dekking van de kosten van beheer, controle of toezicht voortvloeiend uit de toepassing van de reglementsbepalingen betreffende de inschrijving van motorvoertuigen».

Substituut Remerie vraagt zich hierbij af of het Openbaar Ministerie wel het meest geschikt orgaan is

voor de toepassing van de minnelijke schikking, daar het tegelijkertijd rechter en partij is. Hij wijst ook op het gevaar van de toepassing der minnelijke schikking op een te groot aantal misdrijven, daar dit zou kunnen leiden tot een automatisme in de strafvordering, die iedere individualisatie bij de toepassing van de sanctie zou uitsluiten.

Het preadvies wordt besloten met enkele criminologische beschouwingen omtrent de geldboeten. De rechter dient de gepaste straf uit te spreken tegenover de beklaagde, rekening houdend niet enkel met zijn plichtigheid en de zwaarwichtigheid van het feit, doch ook met zijn persoonlijkheid. In elk geval bestaat er eensgezindheid tussen de criminologen om de toepassing van korte vrijheidsstraffen af te wijzen, daar deze enkel nadelige gevolgen hebben. Is de geldboete nu het adequaat middel om de korte gevangenisstraf te vervangen? Hier doet zich het groot probleem voor van het rechtvaardig karakter der geldboeten, dat zeer verschillende aspecten zal hebben naargelang de fortuintoestand van de veroordeelde. Het Belgisch stelsel der vermogensstraffen doet, volgens de auteur, eerder verouderd en onrechtvaardig aan. Hij geeft een kort overzicht van de methodes die gebruikt worden in het buitenland, zoals Duitsland, Zwitserland, Zweden, en andere landen, om de geldboeten te bepalen door middel van eenheden, die dan kunnen aangepast worden aan de fortuintoestand van de delinquent. Het blijkt echter wel dat ook geen enkel van deze methodes voldoening kan geven.

Deze klare en volledige uiteenzetting is een uitstekende basis geweest voor de bespreking van het vraagstuk in de schoot der vereniging.

Prof. Aimée Racine der Vrije Universiteit van Brussel, heeft ons reeds in vorige jaren algemene overzichten gegeven van de Jeugdmisdadigheid in België. Thans werd er door het Studiecentrum voor Jeugdmisdadigheid een nieuw werk van haar hand gepubliceerd « *De jeugdmisdadigheid in België in 1960, 1961 en 1962* ».

Het werk is gesteund op talrijke en nauwkeurige statistische gegevens en het blijkt dat de cijfers van de jeugdmisdadigheid in ons land nog steeds blijven stijgen, alhoewel er desangående in meerdere arrondissementen grote verschillen bestaan.

De statistieken laten ook blijken dat de stijging der jeugddelinquentie in de laatste jaren de beide geslachten betreft, terwijl er zich in de getallen een vermindering voordoet bij de kinderen en daarentegen een vermeerdering bij de adolescenten van 16 tot 18 jaar.

Prof. Racine gaat dan de statistieken na betreffende de jeugddelinquentie, verbonden met het wegverkeer, nl. de diefstal van voertuigen en verder de overtreding van de wet van 15 juli 1960 op de zedelijke bescherming van de jeugd. De auteur is niet van mening dat de statistische stijging van de delinquentie op deze gebieden hoofdzakelijk zou te wijten zijn aan de grotere inspanning die gedaan wordt door de overheid om deze delikten vast te stellen.

Ook wat de feiten van seksuele aard betreft is de stijging der delinquentie onbetwistbaar.

Na beschouwingen over het verschijnsel « nozem » en de diefstallen in het milieu van schoolgaande kinderen stelt schrijfster vast dat bloedige misdaden bij de Belgische jeugd zeldzaam voorkomen. Het is heel anders gesteld in de Verenigde Staten van Amerika.

Als besluit vraagt Prof. Racine zich af of de vermeerdering der jeugddelinquentie nu enkel schijn of werkelijkheid is. Zonder dat men hierbij op volstrekt betrouwbare statistieken zou kunnen steunen lijdt het wel geen twijfel dat de vermeerdering van de delikten

bij de jeugd een werkelijkheid is. Hiervoor zijn verschillende verklaringen te vinden: de uitbreiding van de jeugdige bevolking, de geweldige aangroei van het aantal motorvoertuigen, de vroegtijdige ontvoogding van de jongeren van beide geslachten, het « nozemverschijnsel », enz.

Na de studie van het criminologisch en gerechtelijk aspect, die het eerste deel uitmaakt van het werk, wordt in een kort tweede deel het juridisch en institutioneel aspect onderzocht en worden de verschillende pogingen nagegaan die de wetgever heeft gedaan om in de grootst mogelijke mate zowel preventief als repressief de jeugdmisdadigheid te bestrijden.

Het werkje vult de belangrijke reeks geschriften aan, die ons reeds over de jeugdmisdadigheid door Prof. Racine bezorgd werden, tot aan de jongste actualiteit.

De heer Mathieu Croonenberghs, specialist van de degelijke vulgarisatie der rechtswetenschap heeft thans een werk uitgegeven over « Jeugdbescherming », waarin hij een commentaar levert op de wet van 8 april 1965.

In de ondertitel van zijn boek wijst hij er op dat het zijn bedoeling is de betekenis van deze wet in het licht te stellen voor de jeugd, de ouders en de opvoeders.

Dit commentaar zal met grote belangstelling geraadpleegd worden, want over geen wet is in de laatste tijd meer discussie ontstaan dan over deze op de jeugdbescherming.

Het weze nochtans onmiddellijk gezegd dat het niet het inzicht geweest is van de auteur met een juridische microscoop alle delicate punten en betwiste details te onderzoeken. Zo wordt er bv. in dit boek geen rechtspraak aangehaald en worden talrijke omstreden rechtskwesties zelfs niet aangeraakt.

Het was de schrijver er integendeel om te doen een algemeen overzicht te geven van de inhoud van de wet en de algemene bedoelingen van de wetgever toe te lichten om te komen tot een sociaal verantwoorde bescherming van de jeugd.

Zo wijst de heer Croonenberghs er speciaal op welk het onderscheid is tussen de vroegere wet op de kinderbescherming van 1912, die in haar tijd een revolutionaire wet was, doch die thans verre voorbijgestreefd is, en hetgeen de wetgever heeft willen bereiken met de wet van 1965, die thans alle individuele maatregelen heeft gebundeld die dienen getroffen te worden ten aanzien van de kinderen en de jonge lieden, wier normale ontwikkeling in het gedrang wordt gebracht door allenhande factoren die hun ontplooiing en sociale aanpassing belemmeren.

De wet van 1965 bestrijkt dan ook een zeer uitgebreid gebied. Zij voorziet niet alleen maatregelen ten aanzien van de misdadige jeugd, doch ook ten aanzien van wat men in een algemene term de ontreddende jeugd noemt, en deze maatregelen zijn zowel van sociale als van gerechtelijke aard. Wat deze laatste betreft bevat de wet allerlei beschikkingen zowel op burgerrechtelijk gebied als op penaal gebied.

Wanneer dit boek niet kan gelden als een vademecum voor de praktijk, heeft het nochtans een zeer groot nut. Het publiek is er nog maar slecht van op de hoogte wat eigenlijk met deze wet bedoeld is geworden, hoever haar bepalingen gaan en welk uitgebreid terrein zij bestrijkt. De leek die het boekje van de heer Croonenbergh gelezen heeft ziet klaar in de toestand en weet nu voortreffelijk op welke wijze maatregelen kunnen genomen worden ter bescherming van de jeugd.

Dergelijk werkje was er nodig en wij moeten er de auteur dankbaar om zijn dat hij het, ten behoeve van het groot publiek, heeft geschreven.

De voortdurende wijzigingen van de wetgeving op het wegverkeer, die opgedrongen worden door de omstandigheden, hebben aanleiding gegeven tot de publicatie van twee werken die uitermate nuttig zijn voor de praktijk.

Van het gekend « *Handboek van de wetgeving op het wegverkeer* » dat uitgegeven werd door « *de Verenigde Verzekerden* » en dat samengesteld werd onder leiding van de heren René Ulrix en Henri Hasevoets is de uitgave 1967 verschenen. Dit werk dat dagelijks zoveel diensten bewijst is te zeer gekend opdat wij er hier verder zouden over uitweiden. Laten wij enkel aanstippen dat het volledig op de hoogte gebracht werd van de jongste wetgeving en jurisprudentie.

Van zijn kant heeft de bekende deskundige van het verkeersrecht *Vrederechter Frans Ghysels* een brochure geschreven over « *Het rijbewijs en de ontzetting van het recht tot sturen* ». Deze stof is zeer ingewikkeld en zoals de auteur het terecht doet opmerken in zijn woord vooraf werden de uitvoeringsbesluiten van de wet slechts getroffen 2 jaar nadat zij gestemd werd.

De nieuwe regeling dient inderdaad onderzocht te worden in verband met de algemene principes van het strafrecht en ook de onderlinge beïnvloeding met en tegenover andere besluiten betreffende verkeer en vervoer dient onderzocht te worden.

Dit gebeurt in dit werk op zeer zakelijke wijze en het richt zich dan ook minder tot de gewone weggebruiker dan wel tot de overheden die de nieuwe regeling moeten toepassen. Deze zullen er al de gegevens in vinden die zij nodig hebben.

* * *

Voor het staatsrecht heeft zich bijzonder de heer *Herman - Frans De Croo* verdienstelijk gemaakt door het belangrijk werk dat hij publiceerde samen met de heer *Robert Huenens*, in de uitgaven van het *Interuniversitair centrum voor staatsrecht*, getiteld « *Het Parlement aan het werk* ».

Vorig jaar schreef de heer De Croo met de medewerking van de heer *Seigneur* een eerste boek over de werkwijze van het Belgisch Parlement, getiteld « *Parlement et Gouvernement* », dat zeer grote belangstelling heeft gewekt. De auteurs gaan thans voort met de studie van de werkwijze van het Parlement en geven in hun boek een breed overzicht van hetgeen in ons wetgevend lichaam werkelijk gebeurt, los van alle wettelijke en reglementaire bepalingen.

Het blijkt uit het overzicht van de schrijvers dat de reële activiteit van het parlement soms een heel ander aspect heeft dan wat in wet en reglement wordt voorzien en het is juist dit werkelijk gebeuren dat de aanleiding is geweest tot deze voortreffelijke studie.

In de eerste plaats wordt vanzelfsprekend de wetgeving bestudeerd. Wij krijgen een statistisch overzicht van de in behandeling genomen teksten, en de verhouding wordt nagegaan tussen de ontwerpen van regeringsinitiatief en de voorstellen voorgedragen door het parlement. Er wordt uitgeweid over de duur van de behandeling der wetsontwerpen en -voorstellen en een breed overzicht wordt gegeven van het belangrijk wetgevend werk dat tijdens de zitting 1963-1964 werd verwezenlijkt, met een beknopt commentaar bij de belangrijkste wetten en ontwerpen.

Deze zeer gewichtige ontleding van de wetgevende arbeid vormt slechts een klein gedeelte van het werk der heren De Croo en Huenens. Naast zijn wetgevende activiteit oefent het Parlement toezicht uit op het regeringsbeleid en hieraan wijden de auteurs meer dan 100 blz. van hun boek. In de eerste plaats onderzoeken

zij het mechanisme van de goedkeuring der begrotingen in Kamer en Senaat, aan de hand van het nieuw reglement doch peilen dieper en geven interessante beschouwingen over de psychologische ondergrond die aan de dag komt bij de bespreking van de begrotingen.

Na de begrotingen komen de interpellaties, de vragen en ordemoties aan de beurt, waarvan voor vele gevallen de diepere zin opgespoord wordt en de evolutie van de methode wordt nagegaan.

Wij vinden verder in het boek een objectieve studie van het stellen der vertrouwensvraag, van de verklaringen afgelegd door ministers en van het gebruik der kaderwetten. Al deze kapitels getuigen van een bijzonder grondige kennis van het parlementair leven en van een scherpe zin voor de politieke werkelijkheid.

Nadat de auteurs nog hebben uitgeweid over de vaste toezichtsorganen zoals het Rekenhof en de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, behandelen zij in het 3e Hoofdstuk van het boek enkele belangrijke karaktertrekken van de werking van het Parlement, namelijk de verhouding tussen Parlement en Regering, de betekenis van de pressiegroepen en van de politieke akkoorden in het Parlement, het belang van radio en televisie, de invloed van de Raad van State. Een afzonderlijke afdeling bespreekt sommige vraagstukken van grondwettelijke aard, zoals de grondwetshierarchie.

Uiteindelijk staan de schrijvers nog stil bij algemene beschouwingen over de werkwijze van het Parlement door middel van de Parlementaire Commissies. Zij onderzoeken het belang van het tweekamerstelsel en bespreken op uitvoerige wijze de parlementaire rechtspleging.

In een algemeen besluit geven de schrijvers hun mening te kennen over de activiteit van het parlement gedurende de zitting van 1963 - 1964, die door hen gebruikt werd als een soort test. Deze activiteit was zeer intens, maar toch werden enkele vraagstukken die de openbare mening passioneerden eenvoudig in beraad gehouden. Over essentiële aangelegenheden zoals b.v. de voorbereiding van de grondwetshierarchie werd, volledig buiten het Parlement, overleg gepleegd tussen de grote politieke partijen. Het Parlement heeft niet kunnen beletten dat het steeds meer zijn macht en verantwoordelijkheid heeft prijsgegeven. De balans luidt echter gunstig wat betreft het innerlijk parlementair werk. Tijdsverlies werd uitgeschakeld en het dubbel werk, vooral op het gebied van de begrotingen, werd tot een minimum herleid. De schrijvers zijn van mening dat de verjongingskuur waaraan het parlement in de laatste jaren werd onderworpen ruime mogelijkheden biedt voor de toekomst.

Meer en meer voelt de wetenschappelijke beoefenaar van het staatsrecht de behoefte aan werken zoals dit van de heren De Croo en Huenens, waarin het parlementair werd niet gebonden blijft aan strenge juridische normen, doch waarin de werkelijkheid ervan wordt doorgedrongen. Dergelijke geschriften zijn uiterst belangrijk voor de ontwikkeling van de publiekrechtelijke wetenschap en de bijdrage van de heren De Croo en Huenens is er een van bijzonder grote waarde.

De losbladige uitgave van wetteksten kent meer en meer sukses en de administratieve uitgeverij Uga te Heule heeft zich hierin bijzonder gespecialiseerd. Ze heeft thans een « *Verzameling van wetten en besluiten betreffende de Rijkscomptabiliteit* » doen verschijnen, die samengesteld werd door vier voortreffelijke specialisten, G. Ilegems, A. de Grand'ry, K. Dierckx en C. Deschamps.

Op dit gebied, waar nieuwe wetsbepalingen op het punt zijn in werking te komen, was een volledige doku-

mentatie volstrekt onmisbaar. Zij wordt hier geboden in dit uitmuntend losbladig boekdeel.

Wij vinden er eerst, naast de grondwettelijke bepalingen in verband met de rijksfinanciën, een logische samenschakeling van de bepalingen der wet van 28 juni 1963 op de rijkscomptabiliteit die op 1 januari 1967 van kracht werd, met deze van de oude wetgeving, voor zover ze van toepassing blijft. Daarbij zijn ingeschakeld al de Koninklijke Besluiten en reglementen die de toepassing der wet regelen.

Verdere afdelingen zijn gewijd aan de instrumenten der financiële controle en geven de wettelijke bepalingen aangaande het Rekenhof, de administratieve en begrotingscontrole, de comptabiliteit der vastgelegde uitgaven, het Hoog Comité van toezicht, alsook betreffende de instellingen van openbaar nut.

Een afzonderlijk deel bevat de teksten van de wet van 4 maart 1963 op het sluiten van overeenkomsten voor de werken en leveringen voor rekening van de Staat, met alle uitvoeringsbesluiten en vigerende bepalingen in verband met de erkenning der aannemers, de cessie en inpandgeving, de toepassing van internationale akkoorden, enz.

Deze publicatie beperkt zich niet tot het reproduceren van de teksten der wet en der reglementaire bepalingen, doch zij is ruimschoots voorzien van aantekeningen, geput uit de voorbereidende werkzaamheden van de wet, uit administratieve omzendbrieven, uit de jurisprudentie, enz.

Hetgeen thans gepubliceerd werd is nog maar een gedeelte van het werk. Het zal aangevuld worden met de nog te verschijnen uitvoeringsbesluiten van de wet van 28 juni 1963. Het boek zal aldus aan de gebruikers een volstrekt volledige dokumentatie bezorgen betreffende alle aangelegenheden in verband met de rijkscomptabiliteit. Elk jurist die op dit terrein volledig wil ingelicht zijn kan deze voortreffelijke verzameling niet missen.

Wij mogen ook niet nalaten de aandacht te vestigen op de grondige studie van Prof. Dr. Theo Luykx der Gentse Universiteit over « *De Belgische Kamerverkiezing van 8 juni 1852* ». Deze studie die eerst verscheen in het verzamelwerk « *Standen en Landen* », draagt als ondertitel « *Cijnskiezers onder Franse politieke druk* ». De verkiezingen van 1852 hadden inderdaad plaats kort na de staatsgreep van Lodewijk-Napoleon in Frankrijk, in 1851, waardoor een groot aantal Franse bannelingen zich in ons land hadden gevestigd. Vandaar een zeer grote Franse invloed die zich bij de Belgische verkiezingsstrijd deed gelden. Schrijver heeft ook deze verkiezing van 1852 uitgekozen omdat zij plaats vond tijdens een overgangperiode van onze politieke geschiedenis, toen de politieke groepen in ons parlement nog niet duidelijk waren afgelijnd.

In de studie van Prof. Luykx vinden wij een stevig geadstrueerd onderzoek over de inzet van deze verkiezingen en over de tussenkomst van de pers tijdens de verkiezingsstrijd, waarna wij dan een volledig beeld krijgen van de kiesverrichtingen en van de verkiezingsuitslagen.

Monografieën zoals deze van Prof. Luykx zijn bijzonder belangrijk voor de studie van de historische ontwikkeling van ons staatsrecht. Zijn bijdrage is een model dat, naar wij hopen, door meerdere gelijkaardige zal gevolgd worden.

Alhoewel het geen juridisch werk is willen wij toch hier even het boek aanhalen van de heer L. Ryckboer getiteld « *Wetstraat* ». Het geeft ons een bundel bijdragen van deze uiterst geestige journalist, die door

het publiek zo zeer op prijs gesteld wordt. Deze artikelen hebben nu hoofdzakelijk betrekking op de werking van het Belgisch Parlement en de vele persoonlijkheden die er een rol spelen. « *Levenswijsheid met een glimlach* » is de titel van een boek van een beroemd Chinees auteur. Het is met een glimlach — en soms wel eens met een schaterlach — dat schrijver zijn sceptische blik laat gaan over ons staatkundig bestel en, hoeverre deze journalistiek ook van alle juridisme verwijderd blijft, toch zullen vele bedenkingen van de schrijver de jurist die zich interesseert aan het staatsrecht en aan de parlementaire arbeid, niet onverschillig laten.

* * *

Zoals het in de laatste jaren meestal het geval was, zijn ook dit jaar, op het gebied van het *administratief recht*, deze meest levende tak van de rechtswetenschap, het grootste aantal werken verschenen.

Het was een piëteitvolle gedachte het eerste boek dat uitgegeven werd door het Instituut van Administratief Recht der Katholieke Universiteit te Leuven te wijden aan de nagedachtenis van Prof. F. De Visschere, deze grote geleerde en beminnelijke mens, die een paar jaar geleden, al te vroeg aan de Vlaamse wetenschap is overleden. Het boek draagt de titel « *Algemene theorie der rechtshandelingen van het Openbaar Bestuur* ».

Prof. De Visschere had in 1935 in de Vlaamse rechtswereld de algemene belangstelling op zich gevestigd door zijn voortreffelijk proefschrift over het Belgisch belastingswezen en zijn grondbeginselen. Kort nadien volgde zijn studie over het gemeentelijk belastinggebied en de financiële verhouding tussen het Rijk en de Gemeenten en daarna heeft hij onafgebroken de Vlaamse rechtswetenschap vernikt met een reeks waardevolle geschriften, zoals het stelsel der economische reglementering, de verschillende preadviezen die hij bezorgde voor de Vereniging tot vergelijkende studie van het recht in België en Nederland, de trefwoorden die hij behandelde in het Administratief Lexicon en verder een uitgebreide reeks artikelen en studiën verschenen in het Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en in het Rechtskundig Weekblad.

Al deze wetenschappelijke geschriften waren gekenmerkt door een bijzonder logische betoogtrant, een grote helderheid en een merkwaardige wetenschappelijke stijl.

Prof. De Visschere, die een zware leeropdracht had aan de Universiteit te Leuven, slaagde er in deze taak op de meest uitstekende wijze te vervullen en tegelijkertijd het belangrijk ambt uit te oefenen van Vastwervingssecretaris. De onafgebroken inspanningen die hij zich heeft opgelegd om deze beide functies perfect waar te nemen, zullen voorzeker schuld gehad hebben aan zijn vroegtijdig overlijden, op 56-jarige leeftijd, wat voor de Vlaamse rechtswetenschap een onberekenbaar verlies geweest is.

In het boek dat thans werd uitgegeven door het Instituut voor Administratief Recht te Leuven is een gedeelte opgenomen van de cursus die door Prof. De Visschere aan deze Universiteit gedoceerd werd, nl. het gedeelte gewijd aan de Algemene Theorie der Rechtshandelingen van het Openbaar Bestuur. Dit kapittel is voorzeker in de tegenwoordige omstandigheden, de sleutel van heel het administratief recht.

De auteur, klaarblijkelijk sterk beïnvloed door de school van het Frans Administratief recht, vooral door Gaston Jèze en Leon Duguit, behandelt dit hoofdstuk met methodische zekerheid, met pedagogische helderheid en met een uitgebreide kennis van zaken. De vele moeilijke problemen die zich in verband met de rechts-

handelingen van het Openbaar Bestuur voordoen herleidt hij tot hun grootste eenvoud en begrijpelijkheid en de hier gepubliceerde studie mag een model genoemd worden van Universitair rechtsonderwijs.

De uitgevers hebben de gelukkige idee gehad aan deze uitgebreide studie nog een zestal bijlagen toe te voegen, waarin Prof. De Visschere grondig verschillende afzonderlijke vraagstukken van administratief recht behandelt.

Het boek is voorafgegaan door een uitstekende inleiding van Prof. Suetens, terwijl door de heer Paul Hertten een volledige bibliographie van het werk van Prof. De Visschere werd samengesteld.

Deze uitgave zal een dubbel resultaat hebben, eerst een waardevolle bijdrage te zijn tot de rechtsliteratuur over het administratief recht en verder een blijvend monument uit te maken voor de betreurde auteur, die zoveel verdiensten voor het Vlaams rechtsleven had verworven.

In de hoogstaande reeks uitgaven van het *Interuniversitair Centrum voor Staatsrecht* verscheen van de hand van de heer *Rudolf Maes*, Lector aan de Faculteit der Economische en Sociale wetenschappen te Leuven, een boek over « *Het begrip Administratieve overheid* ». De studie van dit begrip is uitermate belangrijk omdat het bepalend is voor het toepassingsveld der administratieve rechtspraak. In art. 9 der wet van 23 december 1946 waardoor de Raad van State werd ingesteld ontving dit hoog rechtscollege bevoegdheid de akten en reglementen van de onderscheidene *administratieve overheden* te toetsen.

Nu was dit begrip « *Administratieve overheid* » nergens nauwkeurig omschreven en zo was dan ook de bevoegdheidsfeer van de Raad van State slechts op zeer vage wijze aangeduid. Het behoorde dat geleidelijk, door de jurisprudentie zelf, duidelijk zou bepaald worden wat door « *Administratieve Overheid* » dient verstaan te worden. De Raad van State en ook de hoven en rechtbanken hebben in de laatste jaren een ernstige inspanning geleverd om tot dit doel te komen.

Het is de bedoeling geweest van de heer Maes al de gegevens die op dit stuk konden verzameld worden te verwerken tot een synthese en een zo duidelijk mogelijke aflijning te bezorgen van het begrip dat hij bestudeert. Dit heeft hij in zijn werk op degelijke wijze verwezenlijkt.

De auteur heeft in de eerste plaats onderzocht wat onze auteurs over administratief recht aangaande dit begrip hebben medegedeeld. De Brouckère en Tielemans, Giron, Vauthier, Buttgenbach en Wigny hebben achtereenvolgens hun standpunt uiteengezet. Zij hebben vooral getracht de administratieve overheid af te lijnen tegenover de rechterlijke en wetgevende overheden en zij hebben haar dus hoofdzakelijk beschouwd als de uitoefening van een functie der uitvoerende macht.

Wat zegt nu de rechtspraak van de Raad van State over dit probleem? Deze rechtspraak wordt door de schrijver uitvoerig ontleed, waarbij vooral zijn onderzoek van de akten der publiekrechtelijke verenigingen, zowel deze van het zuivere type als van het gemengde type en de akten van beroepscorporaties uiterst interessant is, alsook deze van de akten van functionele openbare diensten. De Raad van State heeft in al deze aangelegenheden een zeer voorzichtige en volkomen verantwoorde evolutie gevolgd, waarvan de auteur ons, met aanhaling van menigvuldige arresten een trouw beeld schetst.

Na de jurisprudentie van de Raad van State wordt ook een overzicht gegeven van de rechtspraak der hoven

en rechtbanken aangaande het begrip « *administratieve overheid* », zowel vóór als na de oprichting van de Raad van State, waarbij de jongste rechtspraak van het Hof van Cassatie ontleed wordt, wat leidt tot het besluit dat het Hof de kwalificatie van administratieve overheid slechts toekent aan de organen van de organieke openbare diensten die de bevoegdheid hebben om dwingend op te treden tegenover derden.

Op dit breedvoerig onderzoek volgt de poging van schrijver om te komen tot een juiste begripsbepaling van de administratieve overheid. Hij is van oordeel dat deze kwalificatie hoofdzakelijk dient voorbehouden aan de organen die het beheer voeren in instellingen, diensten of maatschappijen en niet aan deze instellingen zelf, daar deze hun bevoegdheden slechts uitoefenen door toedoen van hun bestuurs- of beheersorganen; de betrokken organen dienen te behoren tot organieke of functionele openbare diensten die onder de uitvoerende macht ressorteren en dan enkel nog wanneer zij een uitvoerende of administratieve functie bezitten die door wettelijke regelen beheerst wordt; uiteindelijk dienen de betrokken organen ook de bevoegdheid te bezitten om dwingende beslissingen te nemen.

Deze conclusie van schrijver kan natuurlijk nog aanleiding geven tot betwisting, doch er werd door hem een uiterst gewichtige poging gedaan om systematiek te brengen op een gebied waar nog veel onzekerheid heerst en hij heeft dan ook door zijn onderzoek aan het administratief recht een belangrijke dienst bewezen.

De *Vereniging voor Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland* had in haar sectie voor administratief recht aan de orde gesteld het probleem der « *Pseudo-wetgeving* ». Het is *Dr. F. Debaedts* die hiervoor, van Belgische zijde, het preadvies heeft geschreven terwijl hetzelfde onderwerp voor Nederland behandeld werd in het preadvies van Prof. Mr. J. Van der Hoeven.

Wat verstaat men door Pseudo-wetgeving? Het is volgens de auteur van het preadvies het gebied van het administratief recht waarop de verhoudingen tussen overheid en burgers en tussen overheidsorganen onderling in toenemende mate beheerst worden door regels die de overheid vaststelt en oplegt buiten haar wettelijk toegewezen verordeningssfeer en zonder dat daarbij spraak kan zijn van overschrijding van bevoegdheid. Het fenomeen der Pseudo-wetgeving vindt haar oorsprong in de discretionaire macht van de administratie. Het werd tot nog toe in België haast niet bestudeerd, wat aan het preadvies van Dr. F. Debaedts een grote betekenis geeft.

Eerst gaat schrijver de vormen na in dewelke pseudo-wetgeving zich kan aandienen. Aan de hand van een hele reeks voorbeelden tracht hij een klassificatie te geven van de verschillende vormen van pseudo-wetgeving en het is voor de lezer een verrassing vast te stellen in hoeveel gevallen ze voorkomt.

Hoe zal zich nu de jurisdictie tegenover deze pseudo-wetgeving gedragen? De gewone rechter is steeds standvastig op zijn zelfde standpunt gebleven en het Hof van Cassatie beslist regelmatig dat administratieve normen enkel kunnen uitgevaardigd worden op grond van een wet of op grond van een bevoegdheid die door de Koning aan de Minister werd toevertrouwd.

De administratieve rechter heeft in de rechtspraak van de Raad van State het antwoord gezocht op de 2 vragen: onder welke voorwaarden zijn regels van pseudo-wetgeving vatbaar voor beroep tot vernietiging en, onder welke voorwaarden kunnen rechtzoekenden de handhaving van regels van pseudo-wetgeving voor

de Raad van State vragen. In verband met beide problemen geeft schrijver ons een overzicht van de rechtspraak van de Raad van State die zich met deze vragen heeft beziggehouden. In het preadvies wordt eveneens onderzocht of een overheid een individuele beslissing kan nemen onder loutere verwijzing naar door haar aangenomen algemene regels.

De conclusie van het preadvies is dat in de rechtspraak van de gewone rechter het verschijnsel pseudo-wetgeving geen weerklank heeft gevonden. De Raad van State daarentegen verklaart in sommige gevallen het annulatieberoep ingesteld tegen regels van pseudo-wetgeving ontvankelijk. Het is echter uiterst moeilijk de criteria op te sporen die hierbij door de Raad in acht worden genomen. De beïnvloeding van onze administratieve rechtspraak door deze van Frankrijk is zeer groot en ook aldaar heerst onzekerheid.

Er kan echter wel uit de jurisprudentie een algemene strekking afgeleid worden nl. deze dat zij streeft naar de erkenning van een zelfstandige reglementaire macht in hoofde van de overheid, in nagenoeg alle gevallen waar die over de middelen beschikt om feitelijke regelingen op te leggen.

Deze conclusie is wel verrassend en men vraagt zich af of de evolutie van de rechtspraak in die zin niet van aard is het wezen zelf van onze rechtsstaat in gevaar te brengen.

Het preadvies verstrekt ons een kostbare documentatie over een delicaat en uiterst belangrijk vraagstuk.

De samensmelting der grote agglomeraties staat sedert jaren in ons land in het midden van de belangstelling. Hoezeer iedereen er ook van overtuigd is dat deze samensmelting noodzakelijk en onvermijdelijk is, toch zijn de politieke omstandigheden in ons land dusdanig dat men niet tot een oplossing komt. De bibliographie die desaangaande gepubliceerd werd is zeer uitgebreid en hij die zich wetenschappelijk met dit vraagstuk wenst bezig te houden zal veel moeite hebben om alle vereiste gegevens te verzamelen.

Daaraan werd nu verholpen door de publicatie van het werk van de heer *Edmond De Ridder, bibliothecaris bij de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten*, die een analytische keuze-bibliographie heeft samengesteld van de « *Grote Agglomeraties in België* ». Het werk bestaat 3 delen en is verschenen in de serie der Bibliografica Belgica, onder het nummer 91.

Het doel van de auteur is geweest, alle hoegenaamde geschriften, verschenen in boekvorm, ofwel als brochure of als tijdschriftartikel, te verzamelen, met de meest nauwkeurige bibliografische aantekeningen en met bij de bijzonderste geciteerde geschriften een beknopte analytische nota.

Het werk munt uit door grote volledigheid want niet alleen alle doctrinale geschriften en artikelen werden verzameld, doch ook administratieve teksten en zelfs vonnissen en arresten die op de grote agglomeraties betrekking hebben. De nota's die onder de verschillende nummers vermeld worden, zijn beknopt en degelijk en vormen een uitstekende wegwijzer in deze onoverzienbare menigvuldigheid.

Om het belang van deze bibliographie aan te tonen zal het voldoende zijn er op te wijzen dat de delen gezamenlijk meer dan 750 blz. beslaan. De verzamelde gegevens zijn onderverdeeld in meerdere rubrieken, waarvan wij hier enkel aanhalen: 1. Het probleem der grote agglomeraties in het algemeen; 2. Economie en intercommunale verenigingen; 3. Verkeer en verbindingen; 4. Openbare orde en veiligheid; 5. Volksgezondheid en sociale activiteiten; 6. Volksontwikkeling en opvoeding; 7. Taalvraagstukken, rubriek die uitslui-

tend de Brusselse agglomeratie betreft, doch desaangaande veel kostbare gegevens verstrekt.

Het is een werkinstrument dat ons tot nog toe ontbrak en waarvoor vele wetenschapsmensen, maar ook mandatarissen en ambtenaren de auteur die dit benediktijnerwerk tot stand bracht, dankbaar zullen zijn.

In een uitgave van de School voor Bestuursrecht te Brugge publiceerde *Dr. Jur. Hugo Dedullen* een werkje « *Gemeenteraadsverkiezingen. — Overzicht van de arresten van de Raad van State 1948 - 1965* ». De meeste betwistingen die zich regelmatig voordoen bij de gemeenteraadsverkiezingen werden beslecht door een hele reeks arresten van de Raad van State die hiervoor van de wetgever een bijzondere bevoegdheid heeft bekomen. Waar vroeger de administratieve rechtspraak dikwijls onsamenvattend was en beïnvloed door politieke tendensen, hebben wij thans een stel arresten van het hoogste administratief rechtcollege, waarin vaste lijnen kunnen teruggevonden worden en waardoor, voor de toekomst, betwistingen aangaande gemeenteraadsverkiezingen zullen worden beheerst.

Wij vinden deze vrij uitgebreide reeks arresten hier systematisch gerangschikt, tot groot profijt van de velen die, van ver of van dichtbij, bij gemeenteraadsverkiezingen betrokken zijn.

Prof. Roger Blanpain der Universiteit te Leuven, één van onze eminente specialisten op het gebied van het arbeidsrecht en het sociaal recht heeft zich ook steeds onledig gehouden met alle aangelegenheden betreffende de sport. Hij heeft thans de uitstekende gedachte gehad heel de wetgeving die op de sport betrekking heeft samen te bundelen en uit te geven. In een boekje, gezet over 2 kolommen, heeft hij alle wetteksten, Koninklijke besluiten, omzendbrieven en reglementen verzameld onder de gemeenschappelijke titel « *Sportwetgeving* ».

In zijn inleiding bespreekt Prof. Blanpain eerst in algemene zin de samenwerking tussen administratie en vrije verenigingen en de financiering van de « aanmoedigende rol » van de overheid. Hij verdeelt zijn werk daarna in 2 delen waarvan het eerste alle bepalingen bevat betreffende de aanmoediging van de lichamelijke opvoeding, de sport en het openluchtlevens, alsook het toezicht op de weddenschappen op sportuitslagen. Het 2e deel bevat de regelen aangaande de bescherming van sportbeoefenaars zoals de wet tegen de doping, de bescherming van wielrenners, de bokssport.

Dit boekje zal gretig door de ontelbare sportliefhebbers in ons land worden geraadpleegd.

Wanneer wij de wetgeving op het gebruik der talen ook onder de rubriek van het administratief recht mogen rangschikken, dienen wij hier 2 nieuwe uitgaven te vermelden van vroeger reeds verschenen werken, doch die volledig op de hoogte gebracht werden van de hedendaagse toestanden op het gebied van wetgeving en rechtspraak.

Van het traktaat dat de heer *H. Vlierbergh, auditeur bij de Raad van State* publiceerde in het *Administratief Lexicon* over het « *Gebruik der talen bij het leger* » is thans een omgewerkte bijdrage verschenen die in het groot verzamelwerk de vorige vervangt.

Bij het verschijnen van de eerste druk van het werk van *M. Ivo De Weerdt*, « *Het taalgebruik in het Bedrijfsleven* », hebben wij in het R.W. er de bijzondere verdiensten van onderstreept. In de wet van 2 augustus 1963 werd een nog zeer schuchtere poging gedaan om te komen tot de vernederlandsing van het bedrijfsleven. In vele middelen echter stonden de wettelijke bepalingen aan allerlei kritiek bloot en dikwijls werd getracht deze bepalingen te omzeilen.

De eerste stappen die door de wetgever gezet werden op dit terrein zijn nochtans voor het Vlaams zakenleven en voor de Vlaamse beweging in het algemeen van het allergrootste belang. De wettelijke tekst is, jammer genoeg, niet van een verblindende duidelijkheid en het was dan ook ten zeerste geboden dat een betrouwbaar commentaar deze tekst zou toelichten. Dit commentaar werd ons bezorgd door Mr. Ivo De Weerd, bijgestaan door het Comité van Advies van het Vlaams Economisch Verbond. Het feit dat dit boek reeds een tweede uitgeve beleefte spreekt voor zichzelf en toont aan welke brede belangstelling voor het behandelde onderwerp aanwezig is.

In de inleiding tot de eerste druk schreef de heer H. Cappuyns, Algemeen Voorzitter van het V.E.V. dat het behandelde onderwerp niet zo eenvoudig is en dat sommigen kleine incidenten bij de toepassing van de wet opzettelijk opschroeven om de gehele wetgeving in discredit te brengen. Dit is volkomen juist en er is des te meer reden zich stipt en nauwkeurig aan de wet te houden.

Het boek van Mr. Ivo De Weerd beantwoordt aan alle vereisten en vormt een solied en grondig commentaar van de wettelijke regeling, hoofdzakelijk gesteund op de parlementaire werkzaamheden.

De tweede uitgave die thans verscheen, stelde de auteur in de gelegenheid in het boek de verschillende beslissingen van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht te verwerken, zodat deze nieuwe druk daardoor veel vollediger werd dan de eerste.

Het Vlaams Economisch Verbond dat de uitgave van dit werk heeft verzorgd, heeft het gelukkig initiatief genomen het boek op losse bladen uit te geven wat steeds de aanvulling toelaat nl. met jurisprudentie van de V.C.T.

Het werk bevat een nuttige reeks bijlagen nl. de wettelijke teksten, uittreksels uit de parlementaire werken, formules en jurisprudentie van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht.

Het boek van Mr. De Weerd zal de betrouwbare basis blijven voor alle betwistingen die zich zullen voordoen in verband met de toepassing van de wet op de vernederlandsing van het bedrijfsleven.

Het lijkt geen twijfel dat, niettegenstaande de mogelijkheid tot voortdurende aanvulling, dit boekje nog meerdere drukken zal beleven.

* * *

Het terrein van het *sociaal recht en het arbeidsrecht* is vorig jaar terdege bewerkt geworden. Er verschenen enkele doctrinale werken van grote waarde en verder een hele reeks vulgarisatiegeschriften die voor doel hebben de voortdurende evolutie van deze tak van het recht in brede kring bekend te maken.

Wij zouden hier in de eerste plaats een werk willen vermelden dat minder van juridische dan wel van economische aard is, doch dat ons een diep inzicht geeft in de sociale en financiële betekenis van het stelsel der maatschappelijke zekerheid dat in ons land wordt toegepast. Het is het boek van de heer Herman Deleeck, « *Maatschappelijke Zekerheid en inkomenshervreiding in België* », dat uitgegeven werd door het Centrum voor Economische Studiën der Katholieke Universiteit te Leuven.

Het kan geen enkel jurist, die dagelijks in de praktijk geconfronteerd wordt met aangelegenheden betreffende de rijksmaatschappelijke zekerheid, onverschillig laten te vernemen welke de ondergrond is van deze instelling en welke de gevolgen ervan zijn voor de economie van het land.

Ons stelsel van maatschappelijke zekerheid slurpt 1/10 op van het nationaal inkomen. In zijn werk wil de schrij-

ver de vraag beantwoorden of het invoerge zijnde systeem wel rentabel is en of de aangewende gelden niet onttrokken worden aan een voor de gemeenschap meer productief gebruik in andere sectoren. Steunend op een zeer omvangrijk statistisch materiaal onderzoekt hij ook welke de gevolgen zijn van de toepassing der maatschappelijke zekerheid betreffende de herverdeling van de inkomens in ons land.

Wij kunnen hier enkel zeer summier de besluiten van dit diepgaand onderzoek, dat zich beperkt tot de jaren 1948 tot 1962, aanduiden. De auteur komt tot de conclusie dat de sociale voorzieningen gedurende deze periode, voor zover gefinancierd door bijdragen op het loon, reëel gefinancierd werden door de productiviteit van de arbeid zelf.

De herverdeling van de inkomens speelt zich essentieel af binnen de groep der loon- en weddetrekkenden zelf. Hierbij is de vertikale herverdeling niet erg omvangrijk, ondermeer wegens het bestaan van afremmende factoren zoals de loongrensregel langs de zijde der bijdragen en de differentie opname van de uitkeringen in functie van de levensstandaard der onderscheiden inkomenscategorien. Doch de herverdelingswerking van de maatschappelijke zekerheid is hooftzakelijk horizontaal en kwantitatief zeer belangrijk. Het zwaartepunt van de herverdeling ligt uiteraard bij de nettoverschuivingen van de actieven zonder kinderlast naar gezinnen van gepensioneerden, van weduwen, van invaliden en van werkelozen. In 1961 ging van de groep der actieven bijna 26 miljard naar de gezinnen der niet actieven wat een inkomensverlies insluit voor de actieven van 20% van hun rechtstreeks looninkomen (of juist nog, van méér dan 25% voor de actieven zonder kinderlast). De bruto geldverplaatsingen beliepen 43 miljard frank.

Wie groepen is om dagelijks mede te werken aan de toepassing van de vele wetten betreffende de maatschappelijke zekerheid, zal met de grootste belangstelling door dit werk vernemen welke de uiteindelijke gevolgen zijn van het vigerende stelsel.

Het boek van de heer Deleeck, dat bekroond werd met de prijs Albert Edward Janssen 1966 van de Belgische Vereniging der Banken, verstrekt hiertoe uiterst belangrijke gegevens.

Prof. Roger Blanpain der Univeriteit te Leuven publiceerde de door hem gedoceerde cursus over « *Arbeidsrecht* ». Deze uitmuntende specialist, die aan de Vlaamse rechtswetenschap reeds zoveel werken over het sociaal recht heeft bezorgd, heeft hier een schitterende synthese uitgewerkt van de essentiële begrippen die elk jurist zich over het arbeidsrecht moet assimileren. Het is een voortreffelijke cursus; de uiteenzetting is beknopt en toch volledig, de documentatie is overvloedig. Voor de studenten is dit werk een ideaal leerboek. In ongeveer 450 blz. wordt hun alles bijgebracht dat hun een duidelijk inzicht zal geven in deze jonge en zo levendige sector van de rechtswetenschap.

Schrijver schetst eerste een historische ontwikkeling van het arbeidsrecht vanaf 1789 tot op onze dag, legt de nadruk op de kenmerken van dit recht dat jong, oorspronkelijk en dynamisch is en geeft verder de bronnen aan die aan de studie ervan tot grondslag dienen.

Na deze inleidende begrippen bestudeert de auteur het collectief arbeidsrecht met in de eerste plaats de groei van de syndicale vrijheid in ons land, de ontwikkeling van de vakorganisaties van werkgevers en werknemers met hun respectievelijke kenmerken en verder het groot vraagstuk van de rechtsbekwaamheid der vakorganisaties met de verschillende voorstellen die gedaan werden om hiervoor een wettelijk statuut in het leven te roepen.

Prof. Blanpain bespreekt uitvoerig het standpunt van

de vakorganisaties van werknemers die weigeren een vorm van rechtspersoonlijkheid te aanvaarden. Hij geeft hiervan zeer juist de oorzaken aan, nl. « de strijd gedurende tientallen jaren tegen de gevestigde liberale orde die voor gevolg heeft gehad dat de nonconformistische traditie van het syndicalisme te sterk was geworden om zich door de rechtspersoonlijkheid in die orde te laten inschakelen. De vakbeweging was tegen de wet geboren en buiten de wettelijkheid om gegroeid ». Nu echter de omstandigheden volledig gewijzigd zijn onderstreept de auteur dat deze toestand voor een gezonde en normale rechtsbedeling uiterst betreurenswaardig is.

Daarna wordt de studie aangevat van de georganiseerde verhoudingen tussen werkgevers en werknemers, de paritaire samenwerking in de onderneming door de syndicale afvaardiging en de ondernemingsraad waarvan de verkiezing, de bevoegdheden en de werking worden ontleed; de samenwerking op het bedrijfsvlak door middel van de paritaire comités en verder deze op nationaal vlak door de nationale arbeidsraad.

De collectieve arbeidsovereenkomsten, komen dan aan de beurt, hun ontwikkeling, hun inhoud en hun bindende kracht. Het laatste gedeelte van het boek is gewijd aan de werkstaking met haar verschillende modaliteiten, haar gevolgen en de bemiddeling om haar tot een oplossing te brengen.

De grote verdiensten van deze cursus is een bijzondere helderheid. Verder moet er de nadruk op gelegd worden hoe Prof. Blanpain, de problemen van het arbeidsrecht zoals zij zich in België voordoen, uiteenzet in het breed internationaal kader van de rechtsevolutie op dit stuk. Met de uitgebreide documentatie die voortdurend verstrekt wordt is er voor de studenten geen beter basisboek voor de studie van het arbeidsrecht te vinden.

De grote moeilijkheid die zich voordoet bij de behandeling van het Sociaal Recht is de voortdurende verandering waaraan deze stof onderhevig is.

Deze omstandigheid is uitermate hinderlijk zowel voor de praktijk van dit recht als voor de wetenschappelijke studie ervan. Het is dus van het grootste belang dat nu en dan een mijlpaal zou geplaatst worden opdat men zich nauwkeurig rekenschap zou kunnen geven van de juiste toestand van het sociaal recht op deze dag.

Dergelijke mijlpaal werd geplaatst door de *Faculteit der Rechtsgeleerdheid bij de Katholieke Universiteit te Leuven*, wanneer in de loop van het academiejaar 1965-1966 een informatiecycclus werd ingericht gewijd aan « *Actuele Problemen van Sociaal Recht* ». Een reeks van 16 specialisten hebben tijdens deze cycclus voordrachten gehouden over allerlei actuele vraagstukken die zich in het sociaal recht voordoen en zij hebben zich beijverd om ons een preciese synthese te geven van de heden ten dage geldende oplossingen betreffende allerlei kwesties die in het midden staan van de algemene belangstelling.

De verzameling van deze voordrachten werd thans gepubliceerd. Zij bevat niet alleen een overvloed van wetenswaardigheden, doch trekt tevens grote lijnen in de sociaal-rechtelijke evolutie en maakt duidelijk en begrijpelijk wat dikwijls voor de juristen die op dit gebied geen specialist zijn, duister en ingewikkeld voorkomt.

Al de verhandelingen die hier verzameld werden munten uit door klaarheid en zakelijkheid.

Naast de verschillende onderwerpen die behandeld werden en waarvan wij enkel hierna een opsomming kunnen geven, vestigen wij vooral de aandacht op de 2 laatste voordrachten, respectievelijk van Prof. R. Houben, en van Dr. G.M.J. Veldkamp, Minister van Sociale zaken en Volksgezondheid van Nederland, die ons een treffende samenvatting geven van de tendensen in het Belgisch en Nederlands sociaal recht.

Ziehier dan de lijst van de onderwerpen die in de informatiecycclus voorkomen: R. Blanpain, Arbeidsrecht en vastheid van betrekking. — J. Steyaert, De schorsing en de beëindiging van de arbeidsovereenkomst. — R. Blanpain, Vastheid van betrekking en arbeidsovereenkomst voor bepaalde duur, bepaalde onderneming, vervanging. — G. De Broeck, De wet op de arbeidsreglementen. — J. Steyaert, Stabiliteit van betrekking en bescherming van afgevaardigden. — J. Petit, De nieuwe wetten op de arbeidsduur en de zondagsrust. — G. De Broeck, De bescherming van het loon der werknemers. — W. Leen, Sommige aspecten van de evolutie van het toepassingsgebied van het Sociaal Zekerheidsrecht. — R. Dillemans, De nieuwe wetgeving inzake ziekteverzekering. — O. De Leye, Recente wetgeving en rechtspraak in verband met ongevallen op de weg van het werk. — W. Leen, Sociale rechtsgeschieden. — J. Vandamme, Algemeen overzicht van de pensioenwetgeving in België. — R. Masyn, De gemengde loopbanen in de pensioenregeling. — A. Lavens, Problemen van sociale verzekeringen voor zelfstandigen. — R. Houben, Tendensen in het Belgische sociale recht. — Dr. G.M.J. Veldkamp, Tendensen in het Nederlandse sociale recht.

Op initiatief van Prof. Roger Blanpain, die werkelijk een fantastische activiteit aan de dag legt, werd door de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Katholieke Universiteit te Leuven (Instituut voor Arbeidsrecht) een seminarie ingericht betreffende de « *Arbeidsverhoudingen in de Welvaartstaat* ». Een reeks vooraanstaande specialisten van het arbeidsrecht, alsmede personen die grote verantwoordelijkheden dragen in de vakbeweging en in de administratie, hebben in een serie spreekbeurten verschillende uiterst belangrijke vraagstukken, die verband houden met de hedendaagse welvaartstaat, op helle wijze belicht.

De bedoeling van het seminarie was de discrepantie tussen recht en werkelijkheid, die nog steeds bestaat in het arbeidsrecht, te overbruggen. Zoals Prof. Blanpain het zo terecht zegt in zijn inleiding, worden in ons land de arbeidsverhoudingen nog steeds al te zeer benaderd vanuit een individualistische optiek. Het blijft een individueel-contractuele verhouding tussen werkgever en werknemer. De werkelijkheid leert ons echter, dat meer en meer de verhoudingen in het arbeidsrecht worden vastgelegd door de tussenkomst van de staat en van internationale en super-nationale gemeenschappen, als ook door akkoorden van sociale programmatie op nationaal en interprofessioneel vlak.

Hetzelfde geldt ook voor het statuut van de onderneming. Dit wortelt niet meer in het absoluut eigendomsrecht van de ondernemer-eigenaar en in de contractuele vrijheid, maar de onderneming dient thans te worden aangezien als een « gemeenschap » van kapitaal, arbeid, management en zelfs van het algemeen welzijn.

Ten einde in deze problematiek klaarheid te brengen, was een eerste groep voordrachten gewijd aan de rol en de opdracht van nationale en internationale gemeenschappen op het stuk van het sociaal beleid in het algemeen en dit betreffende de arbeidsverhoudingen in het bijzonder. Een tweede groep hield zich bezig met de invloed van de welvaartstaat op de structuur en de methode van de vakbeweging, het statuut van de onderneming en de collectieve arbeidsgeschieden. Eveneens werd de aandacht gevestigd op de recente ontwikkeling van het begrip « ondergeschikt verband » in de arbeidsverhouding, meer bepaaldelijk op de zelfstandige geestesarbeid in ondergeschikt verband en de uitvindingen in dienstverband.

Het is een reeks streng wetenschappelijke en toch

uiterst boeiende uiteenzettingen, waarvan wij hier enkel de auteurs en het onderwerp kunnen vermelden: Minister L. Servais: « Sociale Vooruitgang »; Directeur-generaal F. Vinck: « Het sociaal Beleid van de E.G.K.S. »; F. Denis, Secretaris-generaal: « Opdracht en Werking van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid »; A. Cool, Voorzitter van het A.C.V.: « De Invloed van de Welvaartstaat op de Structuur en de Methoden van de Vakbeweging »; W. D'Havé, Voorzitter van het A.C.W.: « Onderneming en Syndicalisme »; R. Goris, Voorzitter van het Verbond der Christelijke Werkgevers: « Het juridisch Statuut van de Onderneming »; Prof. R. Blanpain: « De Werkstaking in de Welvaartstaat » en Prof. L. Remouchamps der Universiteit van Brussel: « Zelfstandige Geestesarbeid en Ondergeschiktheid » en « De Uitvindingen in Dienstverband ». Deze reeks spreekbeurten werd nog aangevuld met een paar in het Frans gestelde uiteenzettingen van de heren J. Fafchamps en J. Petit.

Dit seminarie is van het grootste gewicht, daar al te zeer het arbeidsrecht nog baadt in een sfeer van individualistisch juridisme, terwijl de werkelijkheid toch zo ver hiervan afgeweken is. De bijdragen in dit boek verzameld, zullen met de grootste belangstelling gelezen worden.

Steeds onder de bezielende leiding van Prof. R. Blanpain, met de medewerking van Dr. R. Nieuwdorp, verscheen zopas het resultaat der werkzaamheden van een seminarie van het Instituut voor Arbeidsrecht der katholieke Universiteit te Leuven over « *Syndicale afvaardiging* ».

Het is hier de vrucht van team work waarbij professoren, vooraanstaande vertegenwoordigers van de vakorganisaties en studenten samengewerkt hebben om alle gegevens betreffende de rechtsfiguur van de syndicale afvaardiging samen te brengen. Het thans verschenen boek, in de vorm van een gestencilde cursus is een mooi voorbeeld van de uitmuntende resultaten die bekomen worden door dergelijke samenwerking.

Ook in dit werk wordt er door Prof. Blanpain de nadruk op gelegd dat het onderzoek van wettelijke bepalingen onvoldoende is om een juist beeld te bekomen van de syndicale afvaardiging. Het is nodig af te dalen tot de werkelijke verhoudingen tussen werkgevers en werknemers om na te gaan welke de regelen zijn die gelden in de praktijk.

Wij vinden hier eerst de basis-documenten voor de studie van het vraagstuk zoals de nationale overeenkomst van 16-17 juni 1947 en verder de voorbereidende werken betreffende het voorontwerp der wet van 19 juni 1963.

Achtereenvolgens wordt dan de tekst medegedeeld van de lezingen gehouden door de heren T. Declercq, G. Gogne en H. Fruru, allen vooraanstaande vertegenwoordigers van sectoren der vakbeweging, waarin zij de ontwikkeling en de psychologie van de syndicale afvaardiging behandelen en de standpunten uiteenzetten van de verschillende politieke richtingen.

In een 2e deel van het werk vinden wij de teksten van de belangrijkste overeenkomsten die gesloten werden betreffende de syndicale afvaardiging in de verschillende bedrijfstakken. Het is vooral interessant dat wij hier tevens de verslagen vinden van de besprekingen die door talrijke deelnemers aan het seminarie gevoerd werden met leiders van vakorganisaties en met syndicale afvaardigden.

De vragenlijst aan de hand van dewelke deze besprekingen plaats hadden worden als bijlagen in het werk gepubliceerd.

De studenten die van de werkgroep deel uitmaakten hebben aldus de gelegenheid gehad zich volledig vertrouwd te maken met de syndicale werkelijkheid en het resultaat van hun inspanningen geeft ons hier in dit boek een reeks kostbare gegevens die wij elders tevergeefs zouden zoeken.

Het geheel is een waardevolle en uiterst originele bijdrage tot de studie van de realiteit in het arbeidsrecht en Prof. Blanpain dient van harte gelukgewenst met de schitterende methode die hij bij zijn leeropdracht aanwendt.

De heer Jan Steyaert, ere-advocaat, is een van onze meest gewaardeerde deskundigen op het gebied van het sociaal recht.

Voor de Algemene Praktische Rechtsverzameling schreef hij reeds een paar merkwaardige verhandelingen. Vooreerst zijn groot werk over de arbeidsovereenkomst voor handarbeiders, dat voorafgegaan werd door een algemeen deel over de arbeidsovereenkomst. Deze geschriften vormen een blijvend basiswerk voor deze stof. Verder publiceerde hij ook in dezelfde reeks het traktaat over de ondernemingsraad en andere organismen voor medezeggenschap van werknemers aan het beheer van de onderneming.

Deze werken hadden aan de heer Steyaert een zeer soliede faam bezorgd als uitstekend kenner van het arbeidsrecht.

Thans verschijnt andermaal in de *Algemene Praktische Rechtsverzameling* een nieuwe verhandeling van de heer Jan Steyaert over de « *Arbeidsovereenkomst voor bedienden* ». Het volledig zijn vorige traktaaten en brengt ons over dit trefwoord een zeer compleet, uiterst klaar en grondig gedocumenteerd werk.

In een algemeen deel onderzoekt de auteur de historische ontwikkeling van de wetgeving op de bediendenovereenkomst. Essentieel is te weten welke arbeid door de wet bedoeld wordt om onder toepassing te vallen van de arbeidsovereenkomst voor bedienden. Deze essentiële voorwaarde is het bestaan van een gezagsverhouding tussen werkgever en werknemer. Het bestaan van dergelijke verhouding is niet een zuiver feitelijke kwestie, doch een juridische aangelegenheid waarover de censuur van het Hof van Cassatie zich uitstrekt. Talrijk zijn de betwiste gevallen van toepassing, waarvan er een hele reeks aan de hand van de rechtspraak onderzocht worden.

Het onderscheid tussen de bediende en de handarbeider wordt dan in detail nagegaan in een uitvoerige reeks voorbeelden waarbij telkens de passende rechtspraak vermeld wordt.

De heer Steyaert omschrijft het toepassingsgebied van de wet op de arbeidsovereenkomst voor bedienden, naargelang de loongrens en hij bespreekt de verschillende modaliteiten volgens dewelke deze loongrens wordt vastgesteld.

De overeenkomst op proef geeft aanleiding tot zeer talrijke betwistingen die in een afzonderlijk hoofdstuk onderzocht worden.

Daarna volgen dan, in een reeks titels, de studie van de essentiële elementen die bij de arbeidsovereenkomst voor bedienden in aanmerking komen: de vereisten voor de geldigheid van de overeenkomst, de verplichtingen van de werknemer en de werkgever, waarbij een afzonderlijk stuk gewijd wordt aan het statuut van het loon, verder de schorsing en de beëindiging van de overeenkomst.

In een laatste kapitel bespreekt de auteur nog enkele speciale vraagstukken zoals de verjaring, het concurrentie-

verbod, het getuigschrift, de borgtocht en het kwijtschrift voor saldo van rekening.

Talrijk zijn de werken die in ons land aan de vraagstukken van het bediendenkontraat gewijd zijn. Ik meen gerust te mogen verklaren dat er geen enkel dit van de heer Steyaert overtreft. De auteur heeft werkelijk het onderwerp volledig uitgeput. Hij heeft alle betwiste problemen onderzocht en te dien einde een onoverzienlijke jurisprudentie geëxcerpeerd. Hij bespreekt rustig alle doctrinale betwistingen en steunt zijn eigen mening steeds op gezonde zin en realiteitsbesef. Hij bestudeert grondig de parlementaire voorbereiding van de wet en hij verwijst regelmatig naar gegevens van vergelijkend recht.

Een zeer uitvoerige bibliographie wordt in het begin van het boek vermeld.

Een rijke aanwinst voor de Algemene Praktische Rechtsverzameling en een onmisbaar vademecum voor al de beoefenaars van het sociaal recht.

Van dezelfde auteur verscheen ook nog in de A.P.R. een nieuwe korte bijdrage betreffende het « *Arbeidsreglement* ».

Dit nieuw werkje geeft hoofdzakelijk een studie van de nieuwe wet van 8 april 1965, die de vroegere wetgeving op dit stuk aanzienlijk heeft gewijzigd.

In zijn beknopt bestek geeft dit werkje een voortreffelijk overzicht van al wat op het arbeidsreglement betrekking heeft. De stof werd bijgehouden tot 1 september 1966.

Na een korte historiek onderzoekt de auteur het toepassingsgebied van de nieuwe wet, de mogelijkheid tot wijziging van het arbeidsreglement, in verband met de activiteit van de ondernemingsraad en verder de bekendmaking ervan. Een afzonderlijk hoofdstuk handelt over de verplichte vermeldingen die steeds in het arbeidsreglement moeten voorkomen ingevolge talrijke wetten en besluiten en het boek wordt besloten met de beschouwingen over de tuchtregeling in de onderneming, het toezicht en de strafbepalingen.

Deze verhandeling voldeed op gelukkige wijze de vroeger publicaties van de auteur, die gezamenlijk reeds een kleine encyclopedie uitmaken van het arbeidsrecht.

Aangaande de arbeidsovereenkomst der werklieden schreef de heer *Cyriel Quisthoudt* een traktaat dat voor werknemers en werkgevers een veilige gids zal zijn.

Al is het boek niet speciaal voor juristen bestemd, doch hoofdzakelijk voor de belanghebbenden zelf, zal het toch steeds met het grootste nut geraadpleegd worden bij alle rechtsbetwistingen die zich in de verhoudingen tussen patroon en arbeider voordoen. De auteur staat dan ook zijn uiteenzetting met zeer talrijke verwijzingen naar de jurisprudentie van onze arbeidsgerechten.

De uitvoering van de arbeidsovereenkomst met de wederzijdse verplichtingen van de partijen, de schorsing ervan wegens de menigvuldige redenen die door de wetgever en de jurisprudentie werden aanvaard en uiteindelijk de beëindiging der arbeidsovereenkomst vormen de 3 grote afdelingen van het boek.

De verdienste van het werk bestaat er vooral in dat de wettelijke bepalingen geconcretiseerd worden, dat duidelijke voorbeelden worden verstrekt, dat berekeningen worden gemaakt en dat op deze wijze het praktisch nut van het boek tot een maximum wordt opgevoerd.

De verslagen zijn thans verschenen van het colloquium dat gehouden werd in het *Belgisch Interuniversitair Centrum voor Sociaal Recht* aangaande de « *Beperkingen gesteld aan het afdankingsrecht van de werkgever*. »

Wij vinden hierin een degelijk preadvies van de heer

Maxime Stroobant der Vrije Universiteit te Brussel. De bedoeling hiervan was na te gaan in welke mate door de wetgever beperkingen werden opgelegd aan het absoluut recht van de werkgever een einde te stellen aan de arbeidsovereenkomst en hoe en waarom men tot deze beperkingen is gekomen. Zeer belangrijke praktische problemen worden in dit preadvies besproken zoals het afdankingsrecht en de staking, de verzekering van prestaties van algemeen belang in vredetijd, het afdankingsrecht en het huwelijk. Verder worden de beperkingen van het afdankingsrecht onderzocht wat betreft de syndicale afgevaardigden en de leden van de ondernemingsraad, alsook de reglementering betreffende de bestaanszekerheid van de werknemers en deze op de sluiting van de ondernemingen.

De preadviseur komt tot de conclusie dat wanneer beperkingen gesteld worden aan het afdankingsrecht van de werkgever, het slechts gaat om relatieve beperkingen. De werkgever blijft steeds vrij zijn werknemers af te danken en de beperkingen zijn slechts voorwaarden verbonden aan het toekennen van steun. Het afdankingsrecht op zichzelf wordt niet begrensd.

Dit preadvies gaf aanleiding tot een vinnig debat waarvan een uitvoerig verslag in het boek wordt gepubliceerd.

Verder moeten wij ons beperken tot het vermelden van een hele reeks vulganiserende publicaties die voor doel hebben de voortdurend evoluerende normen van het sociaal recht aan het groot publiek te doen kennen. Zo het beknopt « *Overzicht van de sociale zekerheid in België*, » een boek uitgegeven door de *Algemene directie der studiën en sociale programmatie van het Ministerie van Sociale Voorzorg*; een analyse van de wet van 6 juli 1964 op « *De zondagrust* », uitgegeven door het *Verbond der Belgische Nijverheid* en de verschillende brochuren gepubliceerd door het *Centrum voor Effeciency en Dokumentatie*, waarvan wij vermelden, « *Ondernemingsraad, Werking en opdracht en het statuut van de afgevaardigden van het personeel* », « *De Procedure voor het stemmen van de Ondernemingsraad* » en het « *Comité voor Veiligheid, gezondheid en Verfraaiing der werkplaatsen* », brochuren die allen in beknopt bestek het essentiële weergeven betreffende de behandelde onderwerpen. Het lijdt geen twijfel dat deze publicaties van aard zijn om op nuttige wijze de bestaande reglementering gemeen goed te maken voor alle belanghebbenden.

* * *

Voor het *fiscaal recht* gaat de heer *E.K. Vandewinckele* onvermoeid voort zijn groot verzamelwerk « *De Nieuwe Inkomstenbelastingen* », op peil te houden. Zopas publiceerde hij nog in samenwerking met de heer *J. Torfs* een tractaat over « *Ervenisrechten en zegelrechten* » waarin de jongste wijzigingen in de wetgeving verwerkt zijn. Het is steeds hetzelfde zakelijk en redelijk commentaar op de wettelijke teksten, doch toegelicht door een aantal voorbeelden en toepassingsmodaliteiten die precies zijn voor de praktijk.

De heer *Vandewinckele* gaf ook een codex uit van « *Wetboeken en besluiten inzake directe belastingen*, » die bijgewerkt werd tot 15 februari 1967 en aangevuld is met een nieuw omvangrijk woordenregister dat op zeer doeltreffende wijze dadelijk verwijst naar het artikel of de paragraaf die men zoekt.

Ten behoeve van het technisch onderwijs verscheen in de bibliotheek uitgegeven door de Firma Wolters te Leuven een beknopt overzicht van onze fiscale wetgeving, samengesteld door *Marcel Danneel, Arthur Dedier en*

André Kindt, onder de titel «*De Fiscale Wetgeving*». Eenvoudig en gemakkelijk begrijpelijk is dit werkje zeer geschikt om aan de toekomstige technici het bijzonderste bij te brengen van hetgeen zij moeten weten over ons fiscaal recht.

Voor de nationale Confederatie van het bouwbedrijf schreven de heren *Ch. Ceulemans* en *L. Michaux* een «*Vade-mecum der met het zegel gelijkgestelde taksen van toepassing in het bouwbedrijf*». Men stelt al te dikwijls vast dat diegenen die actief staan in het bouwbedrijf al te weinig weg weten met de toepassing van taksen en zegelrecht, en dat soms op dit gebied erge vergissingen voorkomen. Het werk dat thans werd uitgegeven heeft de bedoeling alle belanghebbenden op de hoogte te stellen van de juiste juridische begrippen en normen en het is te hopen dat dit werk in brede kring zal gebruikt worden.

Wij moeten hier ook nog verwijzen naar een eigenaardig werkje van de hand van de bekende fiscalist *Albert Tiberghien*, «*Auto en Fiskus*», uitgegeven door de Vlaamse Automobilistenbond. Alle belastingen en taksen die verband houden met de auto worden hier op beknopte wijze ontleed. Deze teksten zijn menigvuldig en de belastingen op de autowagens brengen jaarlijks in de staatskas een bedrag van meer dan 15 miljard. Er is de weledetaks, de verkeersbelastingen, de taks op de motorbrandstoffen en onderdelen en herstellingen, en wat al meer. Dat de toepassing van deze vele taksen gepaard gaat met allerlei praktische problemen spreekt vanzelf en desaan gaande worden in dit werkje de nodige inlichtingen verstrekt. Het werd geïllustreerd door de bekende caricaturist *Pil* en zal voorzeker aan onze automobilisten een aanzienlijke reeks wetenswaardigheden bijbrengen.

* * *

Over het *Europees Recht* verschenen in onze taal reeds talrijke wetenschappelijke geschriften. Er bestond echter ten eerste behoefte aan een synthetisch opgevat «*Algemeen Overzicht van het Recht der Europese Organisaties*». Dergelijk werk wend ons thans bezorgd door *Prof. E. R. C. Van Bogaert*, die reeds zoveel belangrijke werken over het internationaal recht heeft geschreven. Het boek dat thans van de pers kwam, vult een leemte aan en beantwoordt aan een behoefte. Het is daarbij van een uitzonderlijke kwaliteit, door de duidelijkheid der uiteenzetting, de overvloed van de documentatie en de streng wetenschappelijke behandeling van de stof.

Tussen de vele geschriften die in het buitenland reeds verschenen aangaande hetzelfde onderwerp zal men er moeilijk een vinden dat met meer vrucht zal kunnen geconsulteerd worden door alle belangstellenden in de groei van de Europese Gemeenschappen. Het heeft daarbij voor de studenten een zeer hoge pedagogische waarde.

De auteur legt er de nadruk op dat er een groot verschil bestaat tussen het verdragsrecht in Europa en het regionaal verdragsrecht in andere gebieden. Hij onderstreept dat alleen in Europa instellingen worden aangetroffen waarbij de verdragstaten een gedeelte van hun autonomie hebben opgegeven. In dit opzicht werd het Europees verdragsrecht nergens geëvenaard. Van de supra-nationale organisaties die thans in Europa in het leven werden geroepen, bestaan geen precedents in het verleden en schrijver wijst er op hoe ons werelddeel hier een totaal nieuw experiment in de internationale betrekkingen is begonnen. Het is dus van het grootste belang nauwkeurig de structuur en de werking

van de nieuwe Europese organisaties te doorgronden. Dit gebeurt in het boek op de meest voortreffelijke wijze. In een inleiding schetst *Prof. Van Bogaert* de pogingen die met hetzelfde doel ondernomen werden in het verleden en de ontwikkeling van de Europese ideologie. Dit kort overzicht geeft ons het essentiële van hetgeen op dit stuk in vorige eeuwen betracht werd, zonder dat men tot een werkelijk resultaat is gekomen. Enkel na de tweede wereldoorlog werden er, doorheen menigvuldige wederwaardigheden, positieve oplossingen bereikt.

Welke zijn nu die oplossingen? De auteur onderscheidt ze in 2 verschillende afdelingen: eerst de regionale instellingen waarvan de oprichting geen soevereiniteits-overdracht vanwege de staten heeft geleverd en in de tweede plaats de Europese gemeenschappen die een supra-nationaal karakter bezitten en waarvan het lidmaatschap een belangrijke beperking der nationale autonomie voor gevolg heeft.

Het is aan de hand van deze indeling, dat de samenstelling van het boek werd opgevat.

In het eerste deel, dat gewijd is aan de intergouvernementele organisaties, bestudeert *Prof. Van Bogaert* eerst de Benelux-economische Unie, daarna de Organisatie voor Economische Samenwerking en deze voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling. Voor al deze instellingen wordt een bijzonder helder inzicht gegeven van hun structuur en van hun activiteit. Een afzonderlijk hoofdstuk wordt gewijd aan de militaire verdragen en een ander aan de Raad van Europa waarbij de auteur bijzonder zijn aandacht vestigt op het Europees Verdrag voor de Bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden.

Verder wordt nog gehandeld over een aantal Europese organisaties met gespecialiseerde werking zoals deze die tot stand zijn gekomen op tolgebied, op het gebied van transport, luchtvaart en ruimtevaart.

In het tweede deel van het boek, komen dan de supra-nationale instellingen aan de beurt waarvan het ontstaan geschetst wordt en waarbij dan, voor de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, telkens de samenstelling, en de werking worden ontleed. De vereiste aandacht wordt natuurlijk besteed aan het juridisch toezicht over de activiteit van deze Gemeenschappen door het Hof van Justitie.

De tekst van het boek wordt voortdurend toegelicht door verwijzingen naar de meest belangrijke publicaties die over het verdragsrecht der Europese Organisaties in meerdere landen werden gepubliceerd en hij die wenst een bepaald onderwerp dieper in te studeren, vindt in het boek van *Prof. Van Bogaert* al de vereiste documentatie.

In zijn besluit wijst schrijver er op, dat men slechts na een geruim aantal jaren de volle waarde van deze staatkundig uiterst belangrijke proef met nauwkeurigheid zal kunnen vaststellen. Zijn werk geeft ons met nauwgezetheid een klaar inzicht in de verschillende Europese organisaties, doch alleen de toekomst zal laten blijken of Europa al of niet een nieuwe formule van tussenstaatse samenwerking heeft geschapen «*waardoor de Staten ook op andere gebieden hun moeilijkheden kunnen oplossen en zichzelf tot expansie kunnen brengen*». Van nu af kan echter worden vastgesteld dat de nieuwe gemeenschappen beantwoorden aan een toeneemende economische interdependentie die zich ontwikkelde ondanks alle nationalismen.»

Dit zeer belangrijk werk vormt een bijdrage van uitzonderlijke waarde tot de studie van het Europees

Gemeenschapsrecht en wij zijn gelukkig dat wij thans ook in de Vlaamse rechtsliteratuur beschikken over een werk dat ons een volledig en streng wetenschappelijk overzicht geeft van één der allerbelangrijkste problemen van onze tijd.

Voor hen die belang stellen in het groeiend Europees Recht werd een uiterst nuttig werkinstrument uitgegeven door de « *Documentatiedienst van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen* » onder de titel « *Juridische Publicaties omtrent de Europese Integratie* ».

Het werk geeft een bibliographie van al hetgeen in de periode van 1952 tot 1966 gepubliceerd werd omtrent de Europese integratie.

In 1962 was reeds een eerste basiswerk verschenen waarin de belangrijkste documentatie aangaande de Europese Gemeenschappen werd samengebracht. Dit basiswerk is aangevuld geworden met 6 bijvoegsels, die om het jaar verschenen. Dit alles werd thans in één groot bibliographisch werk samengeschakeld en bestrijkt aldus een periode van 15 jaren.

Leggen wij er de nadruk op dat deze nieuwe uitgave uitsluitend de doctrinale werken vermeldt die zich bezighouden met het Europees Recht. Al wat de jurisprudentie betreft, werd reeds samengevat in een afzonderlijk deel dat in 1965 is verschenen: « *Bibliographie van de Europese Jurisprudentie* », dat eveneens werd uitgegeven door de Documentatiedienst van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen en waarvan zopas een eerste supplement werd uitgegeven.

Het thans verschenen lijvig deel is van aard ons te verbazen door zijn grote volledigheid. Hoezeer men ook de steekproeven vermenigvuldigt, men komt er niet toe de ene of andere publicatie te vinden die in het werk verwaarloosd zou zijn geworden.

Om een idee te geven van de rijke inhoud van deze monumentale bibliographie, zullen wij er ons toe beperken te verwijzen naar de algemene indeling van het werk en de bijzonderste rubrieken die behandeld worden aanduiden.

Het eerste deel heeft betrekking op de algemene aspecten van de internationale organisaties. Hierin komen voor: Europese samenwerking en integratie, beslechting van geschillen, Europees verdrag tot de bescherming van de rechten van de mens, de Raad van Europa, de organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling, de vrijhandelszone, de regionale unies, G.A.T.T.

Een tweede deel is gewijd aan de Europese Gemeenschappen: de tijdschriften, de algemene documentatie, de verdragen, de gemeenschappen, de instellingen der gemeenschappen, de E.G.K.S., de E.E.G., Euratom.

Het derde deel bestrijkt het werkterrein van de Europese organisaties: landbouw- en voedselvoorziening, steunmaatregelen en subsidies, ambacht, verzekeringen, cinematographie, handel, mededinging, discriminatie, douanerecht, recht, onderwijs en opvoeding, energie, atoomenergie, ondernemingen, vestiging en verrichten van diensten, financiën, belastingen, beroepsopleiding, staatsmonopolies, economisch beleid, post- en verberichtgeving, pers, pharmaceutische produkten, vrije beroepen, intellectuele en industriële eigendom, gezondheidszorg, wetenschappelijk onderzoek, sociale zekerheid, levensomstandigheden en arbeidsvoorwaarden, vennootschappen, vervoer, arbeid.

Eindelijk behandelt het vierde deel het recht der Europese ambtenaren.

Op al deze menigvuldige terreinen zou men tevergeefs zoeken naar een boek, een brochure, een artikel of een

document, gepubliceerd in één van de talen der Europese Gemeenschap, dat niet zou vermeld zijn.

Men kan zich aldus een idee vormen van de aanzienlijke betekenis van deze bibliographie, die de studie van de Europese integratie op alle mogelijk gebied in de grootste mate behulpzaam zal zijn.

In verband met het Europees recht dient ook gewezen te worden op de belangrijke studie van *Advocaat-generaal F. Strickmans* over « *Het billijk proces volgens de Europese Commissie der Rechten van de Mens* ». Het vormt een grondige studie van het verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en zijn fundamentele vrijheden. De auteur heeft vooral zijn onderzoek toegespitst op de bezwaren die ingevolge het Verdrag door de enkelingen kunnen ingediend worden in verband met de rechtspraak der hoven en rechtbanken en nl. met de regel dat elkeen recht heeft op een eerlijke en openbare behandeling zijner zaak, zowel wanneer hij betrokken is bij betwistingen van burgerlijke aard als wanneer hij het voorwerp is van strafrechtelijke vervolgingen. De schrijver onderzoekt de bevoegdheid van de Commissie en bespreekt de precedenter van haar jurisprudentie. Hij neemt daarop de kritiek onder de loupe die uitgeoefend werd in brede kring op de werking van deze gewichtige nieuwe instelling. Sommige van deze kritieken kan schrijver wel gerechtvaardigd vinden, doch hij acht het essentieel dat thans, dank zij het bestaan van het Verdrag en het fungeren van de Commissie een rechtspraak aan het groeien is die de rechten en de vrijheden van de enkeling in de Europese democratieën waarborgt en preciseert, rechtspraak die bijgedragen heeft tot de omschrijving van wat een Europese democratische samenleving impliceert.

Deze studie werd uitvoerig toegelicht door een reusachtig aantal bewijspplaatsen en vormt een geleerde en belangrijke bijdrage tot het Europees recht.

Het vestigingsrecht in Nederland en België is een zeer actueel probleem dat nauw verband houdt met het Europees Recht.

De *Nederlandse Kamer van Koophandel voor België en Luxemburg* gaf deszake onlangs een boek uit waarin de vraagstukken die verband houden met « *De Vestiging van Nederlandse Personen en Bedrijven in België* » werden onderzocht.

Zopas verscheen van de hand van de heer *Jozef De Preter* een proefschrift dat voorgelegd werd aan de Sint-Aloysius Handelshogeschool te Brussel, met de titel: « *Vestigingsregeling in België en Nederland en de Bepalingen van het E.E.G.-Verdrag inzake de Vrijheid van Vestiging en het vrij verrichten van Diensten* ». In deze uitvoerige thesis, die gestaafd wordt door een rijke bibliographie, wordt heel het probleem van de vestiging in beide landen grondig bestudeerd.

In een eerste deel commentarieert de auteur het Belgisch vestigingsrecht en nl. de wet van 24 dec. 1958. Hij is van oordeel dat de resultaten van deze wet lager liggen dan hetgeen men had kunnen verwachten. Niettegenstaande het ontbreken van betrouwbare statistieken kan men toch concluderen tot het feit dat al te veel remmende factoren een gezond vestigingsbeleid in de weg staan, zodat de herziening en de wijziging van de wet van 1958 dringend geboden schijnt.

In het tweede deel wordt de vestigingswetgeving in Nederland onderzocht en vinden wij een commentaar op de Vestigingswet Bedrijven 1954. Dank zij de elasticiteit van deze Nederlandse wet zijn er voorzeker uitstekende resultaten bekomen, doch er bestaan toch ook nog een reeks belemmerende factoren zoals de

ingewikkeldheid van de regeling, haar onduidelijkheid en de te lange procedure bij de aanvraag tot vestiging. Om de goede bedrijfsuitoefening te bevorderen zal men er steeds moeten over waken dat men waardevolle vrije initiatieven niet in de kiem smoort door overdreven reglementering.

Op deze studie van de beide wetgevingen in België en Nederland volgt dan een vergelijking tussen de beide stelsels, waarbij schrijver tot het besluit komt dat de vestigingswet in Nederland een ruimere werkingsfeer heeft dan de Belgische.

Eindelijk onderzoekt, in een derde deel van het werk, de auteur het recht van vestiging en dienstverrichting zoals dit voorzien is in het E.E.G.-Verdrag en geeft hij een overzicht van de Belgische maatregelen die op dit stuk reeds genomen werden in E.E.G.-verband, nl. de wet van 8 juli 1964 en verder een hele reeks koninklijke besluiten waarin de voorwaarden tot toepassing van het Verdrag worden uitgestippeld.

De algemene conclusie van de auteur komt er op neer, dat de bescherming van onze kleine middenstanders tegen de buitenlandse immigranten meer en meer vraagt in de doctrine van het Belgisch vestigingsbeleid, doch dat daarentegen de vermeerdering van de bekendheid van de ondernemingshoofden om tot een betere bedrijfsuitoefening te komen meer en meer weld wint.

Naast de uitvoerige bibliographie, geeft dit degelijk proefschrift ook een reeks statistische gegevens, een volledig overzicht van de wetgeving in beide landen en een lijst van de richtlijnen die door de E.E.G. werden uitgevaardigd.

* * *

Een uiterst origineel en hoogstaand proefschrift, dat verdedigd werd voor de Rechtsfaculteit te Leuven, zouden wij kunnen rangschikken in de rubriek van het *vergelijkend recht* in de breedste zin. Het is het proefschrift van de heer *Johan M. Pauwels*, Docent aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Lovanium Universiteit te Kinshasa: « *Rechtskeuze en Wording van een eenvormige Stadsgewoonte in de inlandse Rechtbanken te Leopoldstad (Kinshasa) 1926-1940* ». Dit zuiver juridisch werk werd uitgegeven in de « *Annalen van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika*. »

Het onderwerp dat in deze lijvige studie behandeld wordt, is voor onze juristen volkomen nieuw. Het komt neer op een onderzoek naar de groei van een werkelijk internationaal privaatrecht bij de inlandse rechtbanken te Kinshasa. Wanneer in de twintiger jaren in Kongo op vele plaatsen inlandse rechtbanken werden opgericht, dienden deze het inlands of gewoonterecht toe te passen in gedingen tussen inlanders. Te Kinshasa nu waren werkkrachten toegestroomd uit alle delen van Kongo, die allen ongeworpen waren aan een verschillend gewoonterecht. Het was nu de taak van de inlandse rechtbanken de rechtsconflicten op te lossen tussen de verschillende persoonlijke statuten en aldus voor hun rechtspraak een soort eenvormig internationaal privaatrecht toe te passen. Hoe zijn zij daarin geslaagd, welke algemene normen hebben zij aanvaard en welke is de verhouding tussen dit algemeen stadsrecht dat te Kinshasa gehuldigd werd en de zeer verscheiden gewoonterechterlijke gebruiken van de inlandse rechtsonderhorigen? Dit is het buitengewoon interessant vraagstuk dat de auteur heeft willen doorgronden.

Gezien de beperktheid van de beschikbare bronnen, heeft hij zijn onderzoek enkel doorgedreven voor de periode tussen de jaren 1926 en 1940. Daar de groei van dergelijk eenvormig stadsrecht niet in alle streken

van Kongo dezelfde was, is de studie van de schrijver ook beperkt gebleven tot de stad Kinshasa, die trouwens de belangrijkste was van Kongo.

Dit onderzoek is gebeurd op de meest streng wetenschappelijke wijze, met consultatie van heel de rechtspraak der inlandse rechtbanken van het behandelde gebied, voor zover deze toegankelijk was.

Na een studie van de samenstelling, de bevoegdheid en de werking der inlandse rechtbanken te Leopoldstad wordt op alle gebieden van het recht, hoofdzakelijk van het familierecht, onderzocht op welke wijze de inlandse rechters getracht hebben een eenvormige rechtsregeling tot stand te brengen. Hierbij worden ons hoogst originele, meestal voor ons volledig onbekende en volstrekt eigenaardige rechtsverhoudingen voorgesteld en juridische beslissingen van de rechtbanken in kwestie medegedeeld. Het is een uiterst boeiende lectuur en de wandeling die wij hier doen doorheen de inlandse jurisprudentie, geeft ons bijna op elke bladzijde kurieuse en pikante gegevens, die in de hoogste mate onze belangstelling gaande houden.

Twee groepen invloeden hebben zich doen gelden bij de opbouw van deze rechtspraak, nl. de billijkheid en de invloed van de richtlijnen door de Europese overheid.

Uit zijn zeer uitvoerig onderzoek, trekt de auteur enkele positieve conclusies nl. dat de inlandse rechtbanken in tegenstelling met wat kon verwacht worden, niet het personaliteitsbeginsel, maar het territorialiteitsbeginsel hebben toegepast. In de plaats van de persoonlijke gewoonten te volgen, hebben zij een plaatselijk recht opgebouwd en toegepast. De invloed van het westers geschreven recht door middel van de bestuurlijke richtlijnen is groter geweest dan deze van de billijkheid.

Aan dit werk zijn, naast een uitvoerige bibliographie, de teksten toegevoegd van een reeks vonnissen en zittingsbladen van de inlandse rechtbanken, die voortdurend onze nieuwsgierigheid prikkelen.

Het geheel vormt een prachtige wetenschappelijke bijdrage, op een volstrekt nieuw gebied en wij mogen er ons ten zeerste in verheugen dat wij dit zo waardevol werk kunnen toevoegen aan onze Vlaamse Rechtsliteratuur.

* * *

Naast al deze geschriften die reeds een lange reeks vormen, zou er nog zoveel aan te halen zijn. Wij mogen, nl. de zes preadviezen niet vergeten die uitgewerkt werden ter voorbereiding van het XXIIe Congres van de Vlaamse Juristenvereniging in de maand april i.l. Voor elk van de drie secties, die ingericht werden, was een afzonderlijk onderwerp aan de dagorde gesteld waarvoor telkens twee preadviezen werden voorbereid. De Sectie A hield zich bezig met het vraagstuk van de « *Mede-eigendom bij Appartementsgebouwen* » en hiervoor werden de preadviezen geschreven door Mr. *Alfons Heyvaert* en door de *Notarissen Van Hoestenberghen en Vileyn*. De Sectie B behandelde de zo actuele vraag of: « *De wettelijke aansprakelijkheid bij Verkeersongevallen dient te worden vervangen door een Stelsel van Verzekering* », met twee preadviezen van Mr. *L. Schuermans* en van Dr. *G. Claus*.

Eindelijk kwam in de Sectie C, die zich bezighield met het administratief recht, de vraag aan de orde van « *De Tussenkoms van de Regeringscommissaris in de Beheerscomités van de Instellingen van openbaar Nut* », met twee preadviezen van Prof. *L. P. Suetens* en Mr. *R. Elst*.

Deze preadviezen, met een uitvoerige samenvatting

Gemeenschapsrecht en wij zijn gelukkig dat wij thans ook in de Vlaamse rechtsliteratuur beschikken over een werk dat ons een volledig en streng wetenschappelijk overzicht geeft van één der allerbelangrijkste problemen van onze tijd.

Voor hen die belang stellen in het groeiend Europees Recht werd een uiterst nuttig werkinstrument uitgegeven door de « *Documentatiedienst van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen* » onder de titel « *Juridische Publicaties omtrent de Europese Integratie* ».

Het werk geeft een bibliographie van al hetgeen in de periode van 1952 tot 1966 gepubliceerd werd omtrent de Europese integratie.

In 1962 was reeds een eerste basiswerk verschenen waarin de belangrijkste documentatie aangaande de Europese Gemeenschappen werd samengebracht. Dit basiswerk is aangevuld geworden met 6 bijvoegsels, die om het jaar verschenen. Dit alles werd thans in één groot bibliographisch werk samengeschied en bestrijkt aldus een periode van 15 jaren.

Leggen wij er de nadruk op dat deze nieuwe uitgave uitsluitend de doctrinale werken vermeldt die zich bezighouden met het Europees Recht. Al wat de jurisprudentie betreft, werd reeds samengevat in een afzonderlijk deel dat in 1965 is verschenen: « *Bibliographie van de Europese Jurisprudentie* », dat eveneens werd uitgegeven door de Documentatiedienst van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen en waarvan zopas een eerste supplement werd uitgegeven.

Het thans verschenen lijvig deel is van aard ons te verbazen door zijn grote volledigheid. Hoezeer men ook de steekproeven vermenigvuldigt, men komt er niet toe de ene of andere publicatie te vinden die in het werk verwaarloosd zou zijn geworden.

Om een idee te geven van de rijke inhoud van deze monumentale bibliographie, zullen wij er ons toe beperken te verwijzen naar de algemene indeling van het werk en de bijzonderste rubrieken die behandeld worden aanduiden.

Het eerste deel heeft betrekking op de algemene aspecten van de internationale organisaties. Hierin komen voor: Europese samenwerking en integratie, beslechting van geschillen, Europees verdrag tot de bescherming van de rechten van de mens, de Raad van Europa, de organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling, de vrijhandelzone, de regionale unies, G.A.T.T.

Een tweede deel is gewijd aan de Europese Gemeenschappen: de tijdschriften, de algemene documentatie, de verdragen, de gemeenschappen, de instellingen der gemeenschappen, de E.G.K.S., de E.E.G., Euratom.

Het derde deel bestrijkt het werkterrein van de Europese organisaties: landbouw- en voedselvoorziening, steunmaatregelen en subsidies, ambacht, verzekeringen, cinematographie, handel, mededinging, discriminatie, douanerecht, recht, onderwijs en opvoeding, energie, atoomenergie, ondernemingen, vestiging en verrichten van diensten, financiën, belastingen, beroepsopleiding, staatsmonopolies, economisch beleid, post- en verberichtgeving, pers, pharmaceutische producten, vrije beroepen, intellectuele en industriële eigendom, gezondheidszorg, wetenschappelijk onderzoek, sociale zekerheid, levensomstandigheden en arbeidsvoorwaarden, vennootschappen, vervoer, arbeid.

Eindelijk behandelt het vierde deel het recht der Europese ambtenaren.

Op al deze menigvuldige terreinen zou men tevergeefs zoeken naar een boek, een brochure, een artikel of een

document, gepubliceerd in één van de talen der Europese Gemeenschap, dat niet zou vermeld zijn.

Men kan zich aldus een idee vormen van de aanzienlijke betekenis van deze bibliographie, die de studie van de Europese integratie op alle mogelijk gebied in de grootste mate behulpzaam zal zijn.

In verband met het Europees recht dient ook gewezen te worden op de belangrijke studie van *Advocaat-generaal F. Strijckmans* over « *Het billijk proces volgens de Europese Commissie der Rechten van de Mens* ». Het vormt een grondige studie van het verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en zijn fundamentele vrijheden. De auteur heeft vooral zijn onderzoek toegespitst op de bezwaren die ingevolge het Verdrag door de enkelingen kunnen ingediend worden in verband met de rechtspraak der hoven en rechtbanken en nl. met de regel dat elkeen recht heeft op een eerlijke en openbare behandeling zijner zaak, zowel wanneer hij betrokken is bij betwistingen van burgerlijke aard als wanneer hij het voorwerp is van strafrechtelijke vervolgingen. De schrijver onderzoekt de bevoegdheid van de Commissie en bespreekt de precedents van haar jurisprudentie. Hij neemt daarop de kritiek onder de loupe die uitgeoefend werd in brede kring op de werking van deze gewichtige nieuwe instelling. Sommige van deze kritieken kan schrijver wel gerechtvaardigd vinden, doch hij acht het essentieel dat thans, dank zij het bestaan van het Verdrag en het fungeren van de Commissie een rechtspraak aan het groeien is die de rechten en de vrijheden van de enkeling in de Europese democratieën waarborgt en preciseerd, rechtspraak die bijgedragen heeft tot de omschrijving van wat een Europese democratische samenleving impliceert.

Deze studie werd uitvoerig toegelicht door een reusachtig aantal bewijspiaatsen en vormt een geleerde en belangrijke bijdrage tot het Europees recht.

Het vestigingsrecht in Nederland en België is een zeer actueel probleem dat nauw verband houdt met het Europees Recht.

De *Nederlandse Kamer van Koophandel voor België en Luxemburg* gaf deszake onlangs een boek uit waarin de vraagstukken die verband houden met « *De Vestiging van Nederlandse Personen en Bedrijven in België* » werden onderzocht.

Zopas verscheen van de hand van de heer *Jozef De Preter* een proefschrift dat voorgelegd werd aan de Sint-Aloysius Handelshogeschool te Brussel, met de titel: « *Vestigingsregeling in België en Nederland en de Bepalingen van het E.E.G.-Verdrag inzake de Vrijheid van Vestiging en het vrij verrichten van Diensten* ». In deze uitvoerige thesis, die gestaafd wordt door een rijke bibliographie, wordt heel het probleem van de vestiging in beide landen grondig bestudeerd.

In een eerste deel commentarieert de auteur het Belgisch vestigingsrecht en nl. de wet van 24 dec. 1958. Hij is van oordeel dat de resultaten van deze wet lager liggen dan hetgeen men had kunnen verwachten. Niettegenstaande het ontbreken van betrouwbare statistieken kan men toch concluderen tot het feit dat al te veel remmende factoren een gezond vestigingsbeleid in de weg staan, zodat de herziening en de wijziging van de wet van 1958 dringend geboden schijnt.

In het tweede deel wordt de vestigingswetgeving in Nederland onderzocht en vinden wij een commentaar op de Vestigingswet Bedrijven 1954. Dank zij de elasticiteit van deze Nederlandse wet zijn er voorzeker uitstekende resultaten bekomen, doch er bestaan toch ook nog een reeks belemmerende factoren zoals de

ingewikkeldheid van de regeling, haar onduidelijkheid en de te lange procedure bij de aanvraag tot vestiging. Om de goede bedrijfsuitoefening te bevorderen zal men er steeds moeten over waken dat men waardevolle vrije initiatieven niet in de kiem smoort door overdreven reglementering.

Op deze studie van de beide wetgevingen in België en Nederland volgt dan een vergelijking tussen de beide stelsels, waarbij schrijver tot het besluit komt dat de vestigingswet in Nederland een ruimere werkingssfeer heeft dan de Belgische.

Eindelijk onderzoekt, in een derde deel van het werk, de auteur het recht van vestiging en dienstverrichting zoals dit voorzien is in het E.E.G.-Verdrag en geeft hij een overzicht van de Belgische maatregelen die op dit stuk reeds genomen werden in E.E.G.-verband, nl. de wet van 8 juli 1964 en verder een hele reeks koninklijke besluiten waarin de voorwaarden tot toepassing van het Verdrag worden uitgestippeld.

De algemene conclusie van de auteur komt er op neer, dat de bescherming van onze kleine middenstanders tegen de buitenlandse immigranten meer en meer verwaagt in de doctrine van het Belgisch vestigingsbeleid, doch dat daarentegen de vermeerdering van de bekwaamheid van de ondernemingshoofden om tot een betere bedrijfsuitoefening te komen meer en meer weldt wint.

Naast de uitvoerige bibliographie, geeft dit degelijk proefschrift ook een reeks statistische gegevens, een volledig overzicht van de wetgeving in beide landen en een lijst van de richtlijnen die door de E.E.G. werden uitgevaardigd.

* * *

Een uiterst origineel en hoogstaand proefschrift, dat verdedigd werd voor de Rechtsfaculteit te Leuven, zouden wij kunnen rangschikken in de rubriek van het *vergelijkend recht* in de breedste zin. Het is het proefschrift van de heer *Johan M. Pauwels*, Docent aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Lovanium Universiteit te Kinshasa: « *Rechtskeuze en Wording van een eenvormige Stadsgewoonte in de inlandse Rechtbanken te Leopoldstad (Kinshasa) 1926-1940* ». Dit zuiver juridisch werk werd uitgegeven in de « *Annalen van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika*. »

Het onderwerp dat in deze lijvige studie behandeld wordt, is voor onze juristen volkomen nieuw. Het komt neer op een onderzoek naar de groei van een werkelijk internationaal privaatrecht bij de inlandse rechtbanken te Kinshasa. Wanneer in de twintiger jaren in Kongo op vele plaatsen inlandse rechtbanken werden opgericht, dienden deze het inlands of gewoonterecht toe te passen in gedingen tussen inlanders. Te Kinshasa nu waren werkkrachten toegestroomd uit alle delen van Kongo, die allen ongeworpen waren aan een verschillend gewoonterecht. Het was nu de taak van de inlandse rechtbanken de rechtsconflicten op te lossen tussen de verschillende persoonlijke statuten en aldus voor hun rechtspraak een soort eenvormig internationaal privaatrecht toe te passen. Hoe zijn zij daarin geslaagd, welke algemene normen hebben zij aanvaard en welke is de verhouding tussen dit algemeen stadsrecht dat te Kinshasa gehuldigd werd en de zeer verscheiden gewoonterechterlijke gebruiken van de inlandse rechtsonderhorigen? Dit is het buitengewoon interessant vraagstuk dat de auteur heeft willen doorgronden.

Gezien de beperktheid van de beschikbare bronnen, heeft hij zijn onderzoek enkel doorgedreven voor de periode tussen de jaren 1926 en 1940. Daar de groei van dergelijk eenvormig stadsrecht niet in alle streken

van Kongo dezelfde was, is de studie van de schrijver ook beperkt gebleven tot de stad Kinshasa, die trouwens de belangrijkste was van Kongo.

Dit onderzoek is gebeurd op de meest streng wetenschappelijke wijze, met consultatie van heel de rechtspraak der inlandse rechtbanken van het behandelde gebied, voor zover deze toegankelijk was.

Na een studie van de samenstelling, de bevoegdheid en de werking der inlandse rechtbanken te Leopoldstad wordt op alle gebieden van het recht, hoofdzakelijk van het familierecht, onderzocht op welke wijze de inlandse rechters getracht hebben een eenvormige rechtsregeling tot stand te brengen. Hierbij worden ons hoogst originele, meestal voor ons volledig onbekende en volstrekt eigenaardige rechtsverhoudingen voorgesteld en juridische beslissingen van de rechtbanken in kwestie medegedeeld. Het is een uiterst boeiende lectuur en de wandeling die wij hier doen doorheen de inlandse jurisprudentie, geeft ons bijna op elke bladzijde kurieuse en pikante gegevens, die in de hoogste mate onze belangstelling gaande houden.

Twee groepen invloeden hebben zich doen gelden bij de opbouw van deze rechtspraak, nl. de billijkheid en de invloed van de richtlijnen door de Europese overheid.

Uit zijn zeer uitvoerig onderzoek, trekt de auteur enkele positieve conclusies nl. dat de inlandse rechtbanken in tegenstelling met wat kon verwacht worden, niet het personaliteitsbeginsel, maar het territorialiteitsbeginsel hebben toegepast. In de plaats van de persoonlijke gewoonten te volgen, hebben zij een plaatselijk recht opgebouwd en toegepast. De invloed van het westerse geschreven recht door middel van de bestuurlijke richtlijnen is groter geweest dan deze van de billijkheid.

Aan dit werk zijn, naast een uitvoerige bibliographie, de teksten toegevoegd van een reeks vonnissen en zittingsbladen van de inlandse rechtbanken, die voortdurend onze nieuwsgierigheid prikkelen.

Het geheel vormt een prachtige wetenschappelijke bijdrage, op een volstrekt nieuw gebied en wij mogen er ons ten zeerste in verheugen dat wij dit zo waardevol werk kunnen toevoegen aan onze Vlaamse Rechtsliteratuur.

* * *

Naast al deze geschriften die reeds een lange reeks vormen, zou er nog zoveel aan te halen zijn. Wij mogen, nl. de zes preadviezen niet vergeten die uitgewerkt werden ter voorbereiding van het XXIIe Congres van de Vlaamse Juristenvereniging in de maand april i.l. Voor elk van de drie secties, die ingericht werden, was een afzonderlijk onderwerp aan de dagorde gesteld waarvoor telkens twee preadviezen werden voorbereid. De Sectie A hield zich bezig met het vraagstuk van de « *Mede-eigendom bij Appartementsgebouwen* » en hiervoor werden de preadviezen geschreven door Mr. *Alfons Heyvaert* en door de *Notarissen Van Hoestenberghen en Vileyn*. De Sectie B behandelde de zo actuele vraag of: « *De wettelijke aansprakelijkheid bij Verkeersongevallen dient te worden vervangen door een Stelsel van Verzekering* », met twee preadviezen van Mr. *L. Schuermans* en van Dr. *G. Claus*.

Eindelijk kwam in de Sectie C, die zich bezighield met het administratief recht, de vraag aan de orde van « *De Tussenkoms van de Regeringscommissaris in de Beheerscomités van de Instellingen van openbaar Nut* », met twee preadviezen van Prof. *L. P. Suetens* en Mr. *R. Elst*.

Deze preadviezen, met een uitvoerige samenvatting

Gemeenschapsrecht en wij zijn gelukkig dat wij thans ook in de Vlaamse rechtsliteratuur beschikken over een werk dat ons een volledig en streng wetenschappelijk overzicht geeft van één der allerbelangrijkste problemen van onze tijd.

Voor hen die belang stellen in het groeiend Europees Recht werd een uiterst nuttig werkinstrument uitgegeven door de « *Documentatiedienst van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen* » onder de titel « *Juridische Publicaties omtrent de Europese Integratie* ».

Het werk geeft een bibliographie van al hetgeen in de periode van 1952 tot 1966 gepubliceerd werd omtrent de Europese integratie.

In 1962 was reeds een eerste basiswerk verschenen waarin de belangrijkste documentatie aangaande de Europese Gemeenschappen werd samengebracht. Dit basiswerk is aangevuld geworden met 6 bijvoegsels, die om het jaar verschenen. Dit alles werd thans in één groot bibliographisch werk samengeschaakt en bestrijkt aldus een periode van 15 jaren.

Leggen wij er de nadruk op dat deze nieuwe uitgave uitsluitend de doctrinale werken vermeldt die zich bezighouden met het Europees Recht. Al wat de jurisprudentie betreft, werd reeds samengevat in een afzonderlijk deel dat in 1965 is verschenen: « *Bibliographie van de Europese Jurisprudentie* », dat eveneens werd uitgegeven door de Documentatiedienst van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen en waarvan zopas een eerste supplement werd uitgegeven.

Het thans verschenen lijvig deel is van aard ons te verbazen door zijn grote volledigheid. Hoezeer men ook de steekproeven vermenigvuldigt, men komt er niet toe de ene of andere publicatie te vinden die in het werk verwaarloosd zou zijn geworden.

Om een idee te geven van de rijke inhoud van deze monumentale bibliographie, zullen wij er ons toe beperken te verwijzen naar de algemene indeling van het werk en de bijzonderste rubrieken die behandeld worden aanduiden.

Het eerste deel heeft betrekking op de algemene aspecten van de internationale organisaties. Hierin komen voor: Europese samenwerking en integratie, beslechting van geschillen, Europees verdrag tot de bescherming van de rechten van de mens, de Raad van Europa, de organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling, de vrijhandelzone, de regionale unies, G.A.T.T.

Een tweede deel is gewijd aan de Europese Gemeenschappen: de tijdschriften, de algemene documentatie, de verdragen, de gemeenschappen, de instellingen der gemeenschappen, de E.G.K.S., de E.E.G., Euratom.

Het derde deel bestrijkt het werkterrein van de Europese organisaties: landbouw- en voedselvoorziening, steunmaatregelen en subsidies, ambacht, verzekeringen, cinematographie, handel, mededinging, discriminatie, douanerecht, recht, onderwijs en opvoeding, energie, atoomenergie, ondernemingen, vestiging en verrichten van diensten, financiën, belastingen, beroepsopleiding, staatsmonopolies, economisch beleid, post- en verberichtiging, pers, pharmaceutische produkten, vrije beroepen, intellectuele en industriële eigendom, gezondheidszorg, wetenschappelijk onderzoek, sociale zekerheid, levensomstandigheden en arbeidsvoorwaarden, vennootschappen, vervoer, arbeid.

Eindelijk behandelt het vierde deel het recht der Europese ambtenaren.

Op al deze menigvuldige terreinen zou men tevergeefs zoeken naar een boek, een brochure, een artikel of een

document, gepubliceerd in één van de talen der Europese Gemeenschap, dat niet zou vermeld zijn.

Men kan zich aldus een idee vormen van de aanzienlijke betekenis van deze bibliographie, die de studie van de Europese integratie op alle mogelijk gebied in de grootste mate behulpzaam zal zijn.

In verband met het Europees recht dient ook gewezen te worden op de belangrijke studie van *Advocaat-generaal F. Srijckmans* over « *Het billijk proces volgens de Europese Commissie der Rechten van de Mens* ». Het vormt een grondige studie van het verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en zijn fundamentele vrijheden. De auteur heeft vooral zijn onderzoek toegespitst op de bezwaren die ingevolge het Verdrag door de enkelingen kunnen ingediend worden in verband met de rechtspraak der hoven en rechtbanken en nl. met de regel dat elkeen recht heeft op een eerlijke en openbare behandeling zijner zaak, zowel wanneer hij betrokken is bij betwistingen van burgerlijke aard als wanneer hij het voorwerp is van strafrechtelijke vervolgingen. De schrijver onderzoekt de bevoegdheid van de Commissie en bespreekt de precedenter van haar jurisprudentie. Hij neemt daarop de kritiek onder de loupe die uitgeoefend werd in brede kring op de werking van deze gewichtige nieuwe instelling. Sommige van deze kritieken kan schrijver wel gerechtvaardigd vinden, doch hij acht het essentieel dat thans, dank zij het bestaan van het Verdrag en het fungeren van de Commissie een rechtspraak aan het groeien is die de rechten en de vrijheden van de enkeling in de Europese democratieën waarborgt en preciseert, rechtspraak die bijgedragen heeft tot de omschrijving van wat een Europese democratische samenleving impliceert.

Deze studie werd uitvoerig toegelicht door een reusachtig aantal bewijspiaatsen en vormt een geleerde en belangrijke bijdrage tot het Europees recht.

Het vestigingsrecht in Nederland en België is een zeer actueel probleem dat nauw verband houdt met het Europees Recht.

De *Nederlandse Kamer van Koophandel voor België en Luxemburg* gaf deszake onlangs een boek uit waarin de vraagstukken die verband houden met « *De Vestiging van Nederlandse Personen en Bedrijven in België* » werden onderzocht.

Zopas verscheen van de hand van de heer *Jozef De Preter* een proefschrift dat voorgelegd werd aan de Sint-Aloysius Handelshogeschool te Brussel, met de titel: « *Vestigingsregeling in België en Nederland en de Bepalingen van het E.E.G.-Verdrag inzake de Vrijheid van Vestiging en het vrij verrichten van Diensten* ». In deze uitvoerige thesis, die gestaafd wordt door een rijke bibliographie, wordt heel het probleem van de vestiging in beide landen grondig bestudeerd.

In een eerste deel commentarieert de auteur het Belgisch vestigingsrecht en nl. de wet van 24 dec. 1958. Hij is van oordeel dat de resultaten van deze wet lager liggen dan hetgeen men had kunnen verwachten. Niettegenstaande het ontbreken van betrouwbare statistieken kan men toch concluderen tot het feit dat al te veel remmende factoren een gezond vestigingsbeleid in de weg staan, zodat de herziening en de wijziging van de wet van 1958 dringend geboden schijnt.

In het tweede deel wordt de vestigingswetgeving in Nederland onderzocht en vinden wij een commentaar op de Vestigingswet Bedrijven 1954. Dank zij de elasticiteit van deze Nederlandse wet zijn er voorzeker uitstekende resultaten bekomen, doch er bestaan toch ook nog een reeks belemmerende factoren zoals de

ingewikkeldheid van de regeling, haar onduidelijkheid en de te lange procedure bij de aanvraag tot vestiging. Om de goede bedrijfsuitoefening te bevorderen zal men er steeds moeten over waken dat men waardevolle vrije initiatieven niet in de kiem smoort door overdreven reglementering.

Op deze studie van de beide wetgevingen in België en Nederland volgt dan een vergelijking tussen de beide stelsels, waarbij schrijver tot het besluit komt dat de vestigingswet in Nederland een ruimere werkingssfeer heeft dan de Belgische.

Eindelijk onderzoekt, in een derde deel van het werk, de auteur het recht van vestiging en dienstverrichting zoals dit voorzien is in het E.E.G.-Verdrag en geeft hij een overzicht van de Belgische maatregelen die op dit stuk reeds genomen werden in E.E.G.-verband, nl. de wet van 8 juli 1964 en verder een hele reeks koninklijke besluiten waarin de voorwaarden tot toepassing van het Verdrag worden uitgestippeld.

De algemene conclusie van de auteur komt er op neer, dat de bescherming van onze kleine middenstanders tegen de buitenlandse immigranten meer en meer vervaagt in de doctrine van het Belgisch vestigingsbeleid, doch dat daarentegen de vermeerdering van de bekendheid van de ondernemingshoofden om tot een betere bedrijfsuitoefening te komen meer en meer veld wint.

Naast de uitvoerige bibliographie, geeft dit degelijk proefschrift ook een reeks statistische gegevens, een volledig overzicht van de wetgeving in beide landen en een lijst van de richtlijnen die door de E.E.G. werden uitgevaardigd.

* * *

Een uiterst origineel en hoogstaand proefschrift, dat verdedigd werd voor de Rechtsfaculteit te Leuven, zouden wij kunnen rangschikken in de rubriek van het *vergelijkend recht* in de breedste zin. Het is het proefschrift van de heer *Johan M. Pauwels*, Docent aan de Faculteit der Rechtsgeloordeheid van de Lovanium Universiteit te Kinshasa: « *Rechtskeuze en Wording van een éénvormige Stadsgewoonte in de inlandse Rechtbanken te Leopoldstad (Kinshasa) 1926-1940* ». Dit zuiver juridisch werk werd uitgegeven in de « *Annalen van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika*. »

Het onderwerp dat in deze lijvige studie behandeld wordt, is voor onze juristen volkomen nieuw. Het komt neer op een onderzoek naar de groei van een werkelijk internationaal privaatrecht bij de inlandse rechtbanken te Kinshasa. Wanneer in de twintiger jaren in Kongo op velerlei plaatsen inlandse rechtbanken werden opgericht, dienden deze het inlands of gewoonterecht toe te passen in gedingen tussen inlanders. Te Kinshasa nu waren werkkrachten toegestroomd uit alle delen van Kongo, die allen ondworpen waren aan een verschillend gewoonterecht. Het was nu de taak van de inlandse rechtbanken de rechtsconflicten op te lossen tussen de verschillende persoonlijke statuten en aldus voor hun rechtspraak een soort eenvormig internationaal privaatrecht toe te passen. Hoe zijn zij daarin geslaagd, welke algemene normen hebben zij aanvaard en welke is de verhouding tussen dit algemeen stadsrecht dat te Kinshasa gehuldigd werd en de zeer verscheiden gewoonterechtelijke gebruiken van de inlandse recht-onderhorigen? Dit is het buitengewoon interessant vraagstuk dat de auteur heeft willen doorgronden.

Gezien de beperktheid van de beschikbare bronnen, heeft hij zijn onderzoek enkel doorgedreven voor de periode tussen de jaren 1926 en 1940. Daar de groei van dergelijk eenvormig stadsrecht niet in alle streken

van Kongo dezelfde was, is de studie van de schrijver ook beperkt gebleven tot de stad Kinshasa, die trouwens de belangrijkste was van Kongo.

Dit onderzoek is gebeurd op de meest streng wetenschappelijke wijze, met consultatie van heel de rechtspraak der inlandse rechtbanken van het behandelde gebied, voor zover deze toegankelijk was.

Na een studie van de samenstelling, de bevoegdheid en de werking der inlandse rechtbanken te Leopoldstad wordt op alle gebieden van het recht, hoofdzakelijk van het familierecht, onderzocht op welke wijze de inlandse rechters getracht hebben een eenvormige rechtsregeling tot stand te brengen. Hierbij worden ons hoogst originele, meestal voor ons volledig onbekende en volstrekt eigenaardige rechtsverhoudingen voorgesteld en juridische beslissingen van de rechtbanken in kwestie medegedeeld. Het is een uiterst boeiende lectuur en de wandeling die wij hier doen doorheen de inlandse jurisprudentie, geeft ons bijna op elke bladzijde kurieuse en pikante gegevens, die in de hoogste mate onze belangstelling gaande houden.

Twee groepen invloeden hebben zich doen gelden bij de opbouw van deze rechtspraak, nl. de billijkheid en de invloed van de richtlijnen door de Europese overheid.

Uit zijn zeer uitvoerig onderzoek, trekt de auteur enkele positieve conclusies nl. dat de inlandse rechtbanken in tegenstelling met wat kon verwacht worden, niet het personaliteitsbeginsel, maar het territorialiteitsbeginsel hebben toegepast. In de plaats van de persoonlijke gewoonten te volgen, hebben zij een plaatselijk recht opgebouwd en toegepast. De invloed van het westers geschreven recht door middel van de bestuurlijke richtlijnen is groter geweest dan deze van de billijkheid.

Aan dit werk zijn, naast een uitvoerige bibliographie, de teksten toegevoegd van een reeks vonnissen en zittingsbladen van de inlandse rechtbanken, die voortdurend onze nieuwsgierigheid prikkelen.

Het geheel vormt een prachtige wetenschappelijke bijdrage, op een volstrekt nieuw gebied en wij mogen er ons ten eerste in verheugen dat wij dit zo waardevol werk kunnen toevoegen aan onze Vlaamse Rechtsliteratuur.

* * *

Naast al deze geschriften die reeds een lange reeks vormen, zou er nog zoveel aan te halen zijn. Wij mogen, nl. de zes preadviezen niet vergeten die uitgewerkt werden ter voorbereiding van het XXIIe Congres van de Vlaamse Juristenvereniging in de maand april i.l. Voor elk van de drie secties, die ingericht werden, was een afzonderlijk onderwerp aan de dagorde gesteld waarvoor telkens twee preadviezen werden voorbereid. De Sectie A hield zich bezig met het vraagstuk van de « *Mede-eigendom bij Appartementsgebouwen* » en hiervoor werden de preadviezen geschreven door Mr. *Alfons Heyvaert* en door de *Notarissen Van Hoestenbergh* en *Vileyn*. De Sectie B behandelde de zo actuele vraag of: « *De wettelijke Aansprakelijkheid bij Verkeersongevallen dient te worden vervangen door een Stelsel van Verzekering* », met twee preadviezen van Mr. *L. Schuermans* en van Dr. *G. Claus*.

Eindelijk kwam in de Sectie C, die zich bezighield met het administratief recht, de vraag aan de orde van « *De Tussenkomen van de Regeringscommissaris in de Beheerscomités van de Instellingen van openbaar Nut* », met twee preadviezen van Prof. *L. P. Suetens* en Mr. *R. Elst*.

Deze preadviezen, met een uitvoerige samenvatting

van de besprekingen die op het congres plaats hadden, alsmede de spreekbeurten die werden gehouden op de voltallige zittingen, zullen binnenkort gezamenlijk uitgegeven worden in een «Jaarboek» van de Vlaamse Juristenvereniging.

In verband met de Nederlandse rechtstaal, signaleren wij, enkel volledigheidshalve, de uitgave door ondergetende van de opstellen van Prof. Julius Obrie over «De Nederlandse Rechtstaal», met een inleiding die hulde brengt aan deze al te zeer vergeten pionier van onze Vlaamse Rechtsbeweging.

* * *

Daar dit artikel al te lang wordt, zijn wij verplicht de talrijke publicaties, gewijd aan bepaalde punten betreffende de Vlaamse Beweging, achterwege te laten. Inderdaad, deze geschriften zijn zo menigvuldig, dat wij er moeten aan verzaken ze in dit overzicht te bespreken, al hebben dan ook de beschouwingen die er in ontwikkeld worden, een zeer nauw verband met onze staatsorganisatie en ons staatsrecht.

Wat hierboven werd aangehaald toont ten volle aan hoe vruchtbaar het vorig gerechtelijk jaar geweest is voor onze Vlaamse rechtswetenschap en hoe springlevend de Nederlandstalige rechtsbeweging in ons land is.

Ridder René VICTOR.

BIBLIOGRAPHIE

- X N. Jean Bricout, *De theorie der schijnbaarheid inzake nietige rechtshandelingen*. Woord vooraf door Dr. Jean Limpens, Brugge, Die Keure, 1966, 321 p.
- Jacques Matthys, *De civielrechtelijke bepalingen betreffende de minderjarigen in de nieuwe wet jeugdbescherming (overdruk uit het Tijdschrift voor Privaatrecht)*, Gent, E. Story-Scientia, 1966, p. 311-415.
- Redactie *Tijdschrift voor Privaatrecht*, met voorwoord van de heer P. Wigny, Minister van Justitie., *Herziening van het Belgisch Burgerlijk Wetboek? Tijdschrift voor privaatrecht*, 1966, p. 517-546.
- X De *Bouwnijverheid*. Studies uitgegeven door de Nationale Confederatie van het Bouwbedrijf ter gelegenheid van haar XXe verjaardag, Brussel, 1966, 319 p.
- R. Vander Cruysse, *ABC van het burgerlijk recht en het handelsrecht*. Met medewerking van H. Onclin. (Wolters' Bibliotheek voor technisch onderwijs). Leuven. Wolters, 1966, 191 p.
- Jacques Matthys, *Het Openbaar Ministerie overkoepelend eenmakingsorgaan in de nieuwe gerechtelijke organisatie*. Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Hof van Beroep te Gent. Overdruk R.W. 1966.
- Guy Halin. *De lonen*. Inhoudingen, beslagname en overdracht. Brussel C.E.P. - Samsom, 1966, 89 p.
- Jan Ronse, *Preadvies over nietigheid van besluiten van organen van de naamloze vennootschap (Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland)*. Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1966, 37 p.
- X *Instituut der bedrijfsrevisoren*, *Het beroep van bedrijfsrevisor*, Brussel, 1966, 47 p.
- Ministerie van Economische Zaken, Handels- en nijverheidsondernemingen in België. In acht te nemen formaliteiten. Fiscaal en Sociaal stelsel. Hulpverlening bij oprichting en expansie. 8e uitg. Addendum en corrigendum. Periode van 1 oktober 1965 tot 30 september 1966. Brussel. Ministerie van Economische Zaken. 1966, 19 p.
- J. Delva, *Aanranding van de eerbaarheid en verkrachting*. Algemene Practische Rechtsverzameling, Brussel, F. Larquier, 1967, 218 p.
- Roger Moyson, *Nieuwe problematiek in verband met diefstal in grootwarenhuizen*, Brussel, Uitgaven van het Instituut voor Sociologie van de Vrije Universiteit te Brussel. (Publicatie nr. 1 van het Centrum voor Criminologie). 1966, 152 p.
- Alb. Remerie, *Preadvies over de vermogensstraffen in het geheel van het strafstelsel (Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland)*. Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1966, 40 p.
- Aimée Racine, *De jeugdmisdadigheid in België in 1960, 1961 en 1962*. Studiecentrum voor jeugdmisdadigheid. (Publicatie nr. 17), Brussel 1966, 50 p.
- M. Croonenberghs, *Jeugdbescherming*, Lier, Van In, 1967, 106 p.
- «De Verenigde Verzekerden». *Handboek van de wetgeving op het wegverkeer*, Uitgave 1967, 2 dl., Brussel, 1967, 236 en 433 p.
- Fr. Ghysels, *Het Rijbewijs*. Gent, E. Story-Scientia, 1967, 67 p. + bijlagen.
- Herman-Frans De Croo en Robert Huenens, *Het Parlement aan het werk*. (voorwoord van W.J. Ganshof van der Meersch). — Interuniversitair Centrum voor Staatsrecht, Brussel, Etabl. E. Bruylant, 1966, 308 p.
- G. Ilegems, A. de Grand'ry, K. Dierckx en C. Deschamps. *Verzameling der wetten en besluiten betreffende de Rijkscomptabiliteit*, Heule, V.G.A. (losbl. uitg.).
- Theo Luyckx, *De Belgische kamerverkiezingen van 8 juni 1852*. Cijnskiezers onder Franse politieke druk. (Overdruk uit «Standen en Landen» XLI), Leuven, Nauwelaerts, 1966, p. 57-102.
- X L. Ryckeboer, *Wetstraat*. (met woord vooraf van Minister van State G. Eyskens), Heule, U.G.A., 1966, 215 p.
- Fr. E. De Visschere, *Algemene Theorie der Rechtshandelingen van het Openbaar Bestuur*. Antwerpen, Standaard Wetensch. Uitg., 1966, 191 p.
- R. Maes, *Het begrip Administratieve Overheid in artikel 9 van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State*. (Voorwoord van Jan De Meyer). — Interuniversitair Centrum voor Staatsrecht, Brussel, Etabl. E. Bruylant, 1967, 133 p.
- F. Debaedts, *Preadvies over Pseudo-Wetgeving (Vereniging voor vergelijkende studie van het recht van België en Nederland)*. Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1966, 34 p.
- X Edmond De Ridder, *Grote Agglomeraties in België*. Analytische keuzebiographie. Bibliographia Belgica, 91, Brussel, Belgische Commissie voor Bibliographie, 1966, 3 dl., samen 755 p.
- X Hugo Dedullen, *Gemeenteraadsverkiezingen*. Overzicht van de arresten van de Raad van State 1948-1965, Brugge, School voor Bestuursrecht, 1966, 58 p.
- R. Blanpain, *Sportwetgeving*, Gent. E. Story-Scientia, 1967, VIII en 72 p.

- X *H. Vliebergh*, Gebruik der Talen bij het Leger (omgewerkte uitg.), (Administratief Lexicon), Brugge, Die Keure, 1967, 31 p. over 2 kol.
- X *Ivo De Weerd*, Het taalgebruik in het Bedrijfsleven. Commentaar bij de gecoördineerde wetten van 18 juli 1966. Antwerpen, Vlaams Economisch Verbond, 1966 (losbl. uitg.).
- Herman Deleeck*, Maatschappelijke Zekerheid en Inkomenshervdeling. (Kath. Univ. Leuven, Centrum voor Economische Studiën). — Antwerpen, Standaard Wetensch. Uitg. 1966, 345 p.
- R. Blanpain*, Arbeidsrecht, Deel I. Inleidende begrippen en collectief Arbeidsrecht. Gent. E. Story-Scientia, 1967, 2 vol. samen 451 p.
- R. Blanpain*, Actuele Problemen van Sociaal Recht. (Kath. Univ. Leuven. — Faculteit der Rechtsgeleerdheid). Informatiecyclus 1965-66, Antwerpen, Standaard Wetensch. Uitg., 1966, 288 p.
- R. Blanpain*, Arbeidsverhoudingen in de Welvaartstaat. (Seminarie ingericht door het Instituut voor Arbeidsrecht der Kath. Univ. te Leuven). Gent, E. Story-Scientia, 1967, 206 p.
- R. Blanpain*, *R. Nieuworp*, *T. Declercq*, *L. Fruru*, *G. Gogne* e.a., Syndicale Afvaardiging (Kath. Univ. Leuven, Instituut voor arbeidsrecht), Gent. E. Story-Scientia, 1967, 3 dl. samen 596 p.
- Jan Steyaert*, Arbeidsovereenkomst (Bedienden). — Algemene Practische rechtsverzameling. Brussel, F. Larcier, 1966, 366 p.
- Jan Steyaert*, Arbeidsreglement. — Algemene Practische Rechtsverzameling. Brussel, F. Larcier, 1966, 35 p.
- Cyriel Quisthoudt*, De Arbeidsovereenkomst der Werklieden. (Voorwoord van G. De Broek). Brussel, D.A.P. Reinaert Uitg., 1966, 244 p.
- Maxime Stroobant*, Beperkingen gesteld aan het afdankingsrecht van de werkgever. Verslag en bespreking. Belgisch Interuniversitair Centrum voor Sociaal Recht. 1966, p. 45-79.
- Ministerie van Sociale Voorzorg*, (Algemene Directie der Studiën en Sociale Programmatie). Beknopt overzicht van de Sociale Zekerheid in België. Brussel, Ministerie van Sociale Voorzorg, 1966, 190 p.
- De Zondagrust*. Een analyse van de wet van 6 juli 1964, gevolgd van de tekst der wet en der uitvoeringsbesluiten. Brussel, Verbond der Belgische Nijverheid, 1966, 40 p.
- De Ondernemingsraad. Werking en opdracht en statuut van de afgevaardigden van het personeel*. Centrum voor Efficiency en Documentatie. Brussel, C.E.D. Samsom, 1967, 36 p.
- De Procedure voor het stemmen van de ondernemingsraad en het Comité voor V.G.V. (veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen)*. Centrum voor Efficiency en Documentatie. Brussel, C.E.D. Samsom, 1967, 32 p.
- Het Comité voor V.G.V. (veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen). Werking en opdracht en het statuut van de afgevaardigden van het personeel*. Centrum voor Efficiency en Documentatie, Brussel, C.E.D. Samsom, 1967, 36 p.
- J. Torfs* en *E.K. Vandewinckele*, Erfenisrechten en Zegelrechten. Tome XII van « De nieuwe Inkomstenbelastingen ». Brugge, Documentatie Vandewinckele, 1967, 538 p.
- E.K. Vandewinckele*, Wetboeken en Besluiten inzake Direkte Belastingen. Brugge, Documentatie Vandewinckele, 1967, 574 p.
- Marcel Danneel*, *Artuur Dedier*, *André Kindt* (e.a.), De Fiscale Wetgeving. Beginselen en toepassingen (Wolters' Bibliotheek voor het technisch onderwijs), Leuven, J.B. Wolters, 1967, 110 p.
- Ch. Ceulemans* en *L. Michaux*, Vade-mecum der met het zegel gelijkgestelde takken van toepassing in het bouwbedrijf. Brussel, Nationale Confederatie van het Bouwbedrijf, 1966, 177 p.
- Albert Tiberghien*, Auto en Fiskus, Antwerpen, Vlaamse Automobilistenbond, 1965, 83 p.
- E. R. C. Van Bogaert*, Overzicht van het Verdragsrecht der Europese Organisaties. Gent, E. Story-Scientia, 1966, 330 p.
- Documentatiedienst van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen*. — Juridische Publicaties omtrent de Europese integratie. Luxemburg, Hof van Justitie, 1966, 994 p.
- Documentatiedienst van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen*. — Bibliografie van de Europese Jurisprudentie, Beslissingen betreffende de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen. Supplement nr. 1. Luxemburg, Hof van Justitie, 1967, p. 263-369.
- F. Stryckmans*, Het billijk proces volgens de Europese Commissie der Rechten van de Mens. Rede op de plechtige openingszitting van het Hof van Beroep te Brussel. R.W. 1966-67, kol. 177 en 233.
- X *Vestiging van Nederlandse personen en bedrijven in België*. Brussel, Nederl. Kamer van Koophandel voor België en Luxemburg, 1967, 88 p.
- X *Jozef De Preter*, Vestigingsregeling in België en Nederland en de bepalingen van het E.E.G. Verdrag inzake de vrijheid van vestiging en het vrij verrichten van diensten. Proefschrift Sint-Aloysius-Handelshogeschool, Brussel, 1967, 383 p.
- Johan M. Pauwels*, Rechtskeuze en wording van een eenvormige stadsgewoonte in de inlandse rechtbanken te Leopoldstad (Kinshasa), 1926-1940. Brussel, « Annalen van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika », 1967, 604 p.
- Alfons Heyvaert*, *A.E. Van Hoestenbergh* en *M. Vileyn* (Preadviezen voor het XXIIe Congres der Vlaamse Juristenvereniging). — Mede-eigendom bij appartementsgebouwen. R.W. 1966-67, kol. 1449-1478.
- L. Schuermans*, *G. Claus* (Preadviezen voor het XXIIe Congres der Vlaamse Juristenvereniging). — Dient de wettelijke aansprakelijkheid bij verkeersongevallen te worden vervangen door een stelsel van verzekering? R.W. 1966-67, kol. 1353-1394.
- L. P. Suetens* en *R. Elst*, (Preadvies voor het XXIIe Congres der Vlaamse Juristenvereniging). — De tussenkomst van de regeringscommissaris in de beheerscomités van de instellingen van openbaar nut. R.W. 1966-67, kol. 1401-1420.
- Julius Orbie*, De Nederlandse Rechtstaal en andere opstellen (verzameld en ingeleid door Prof. Mr. Ridder René Victor). — Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek, Brugge, Die Keure, 1966, 380 p.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 28 april 1967.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever: M. De Vreese.

Advocaat-generaal: M. Mahaux.

Advocaten: Mrs. Dasselès en Bayart.

Beroep in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel.
- Evocatie. - Hoofdeis in staat, wedereis niet. - Ge-
deeltelijke evocatie. - Invloed op de omvang van de
cassatie.

Wanneer de hoofdeis in staat is om definitief berecht te worden, maar de wedereis niet, en overigens de voorwaarden voor evocatie vervuld zijn, kan de rechter in hoger beroep enkel de uitspraak over de hoofdeis tot zich trekken.

Heeft hij niettemin in strijd met art. 473 Rv. ook de behandeling van de wedereis tot zich getrokken, dan strekt de cassatie wegens schending van art. 473 Rv. zich niet uit tot de beslissing over de hoofdeis.

N.V. Le Patrimoine t./ Van Wert.

Gelet op het bestreden vonnis, op 23 februari 1965 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 473 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, zoals aangevuld bij artikel 13 van de wet van 15 maart 1932,

doordat, ingevolge het hoger beroep door beide partijen ingesteld tegen het tussenvonnissen van 1 juli 1933 van de vrederechter van het derde kanton te Antwerpen, kennis nemende, enerzijds, van de hoofdeis van eiseres die ertoe strekt te horen zeggen voor recht dat het overlijden van Schietecatte Victor niet het gevolg was van een arbeidsongeval en eiseres derhalve, als verzekeraar-arbeidsongevallen, niet gehouden was aan verweerster, weduwe van het slachtoffer en moeder van twee minderjarige kinderen, enige vergoeding uit te keren ten gevolge van bedoeld overlijden, en anderzijds, van een exceptie van onbevoegdheid «ratione loci» van de voornoemde vrederechter en van de tegeneisen die er subsidiair toe strekten te horen zeggen dat het slachtoffer wel een arbeidsongeval had ondergaan en dat de vergoedingen bepaald door de wet op de arbeidsongevallen aan verweerster, voor haarzelf en haar kinderen, verschuldigd waren rekening houdend met een basisloon van 76.648 frank, de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, bij het bestreden vonnis, na op het hoger beroep van verweerster de beroepen beslissing te hebben te niet gedaan, verklaart dat de vrederechter van het derde kanton te Antwerpen onbevoegd was «ratione loci» en, na te hebben vastgesteld dat de zaak in staat van wijzen was, de zaak aan zich trekt, en rechtdoende ten gronde op de tegeneisen, voor recht zegt dat wijlen Victor Schietecatte op 17 mei 1962 het slachtoffer is geweest van een arbeidsongeval, dat verweerster recht heeft, voor haarzelf en haar kinderen, op de vergoedingen bepaald door de wet op de arbeidsongevallen, en «gezien de betwisting over het basisloon», de heropening van de debatten beveelt om aan de partijen toe te laten desaangaande te concluderen en te pleiten,

terwijl, om de zaak aan zich te kunnen trekken bij

toepassing van artikel 473, lid 1 en 2, van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, de rechtbank terzelfdertijd en definitief ten gronde dient te beslissen bij een en hetzelfde vonnis, onder voorbehoud, indien de zaak verschillende eisen bevat, over die te beslissen welke in staat zijn om een definitieve oplossing te ontvangen en de andere naar de eerste rechter te verwijzen, en terwijl, na in hoofde van verweerster en haar kinderen het principe van hun recht op de wettelijke vergoedingen te hebben erkend en aldus over de tegeneisen te hebben gevonnisd, de rechter, door de debatten te heropenen om één van de elementen noodzakelijk voor de vaststelling van deze vergoedingen te onderzoeken, bovengemelde wetsbepaling geschonden heeft, wat de cassatie van zijn beslissing voor het geheel moet medebrengen;

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof acht vermag te slaan blijkt dat de vordering van eiseres er toe strekte te horen zeggen voor recht dat het overlijden van de echtgenoot van verweerster niet het gevolg was van een arbeidsongeval en dat eiseres dus niet gehouden was aan verweerster en aan haar kinderen enige vergoeding uit dien hoofde uit te keren, terwijl verweerster in hoofde de exceptie van onbevoegdheid «ratione loci» van de vrederechter van het derde kanton te Antwerpen opwierp, om de reden dat het overlijden van haar echtgenoot toe te schrijven was aan een verkeersongeval dat zich te Lint, kanton Kontich, voerde en, subsidiair, tegeneisen instelde er toe strekkende eiseres te horen veroordelen tot betaling van de vergoedingen bepaald door de wet op de arbeidsongevallen;

Overwegende dat de vrederechter van het derde kanton te Antwerpen, na te hebben overwogen dat, zolang niet vaststaat of de oorzaak van het overlijden van de echtgenoot van verweerster in verband staat met het bedoeld verkeersongeval, hetwelk de toepassing van de wetten betreffende de arbeidsongevallen met zich zou brengen, hij ten deze bevoegd is, er zich in de beroepen beslissing toe beperkt, alvorens over de hoofdeis en de tegeneis te oordelen, een deskundige aan te stellen;

Overwegende dat de rechtbank van eerste aanleg, uitspraak doende over het hoger beroep van eiseres en over het incidenteel beroep van verweerster, de beroepen beslissing vernietigt, voor recht zegt dat de vrederechter van het derde kanton te Antwerpen «ratione loci» onbevoegd was en, de zaak bij toepassing van artikel 473 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering aan zich trekkend, beslist dat de echtgenoot van verweerster het slachtoffer was van een arbeidsongeval en dat verweerster en haar kinderen recht hebben op de vergoedingen bepaald door de wet betreffende de arbeidsongevallen; dat het bestreden vonnis, gezien de betwisting over het basisloon, vooraleer verder recht te doen over de tegeneisen van verweerster strekkende tot betaling van de wettelijke vergoedingen, de heropening van de debatten beveelt om partijen toe te laten desaangaande te concluderen, en ten slotte de kosten tot op de dag van het vonnis ten laste legt van eiseres, de verdere kosten voorbehoudend;

Overwegende dat hieruit blijkt dat het vonnis definitief uitspraak doet over de vordering van eiseres alsook over de door verweerster in hoofde opgeworpen exceptie van onbevoegdheid «ratione loci»; dat het integendeel niet definitief uitspraak doet over de door verweerster subsidiair ingestelde tegeneisen strekkende tot betaling van de wettelijke vergoedingen;

Overwegende dat, vermits de eerste rechter noch over de oorspronkelijke vordering van eiseres noch over de

tegeneisen van verweerster uitspraak had gedaan, de rechter in hoger beroep slechts ingevolge zijn evocatierecht over die vorderingen kon beslissen;

Overwegende dat, luidens de leden 1 en 2 van artikel 473 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, de rechter in hoger beroep de zaak slechts aan zich kan trekken indien hij tegelijkertijd bij één en hetzelfde vonnis definitief over de zaak zelf uitspraak doet;

Overwegende dat hieruit volgt dat het vonnis, in zover het uitspraak doet over de door verweerster in ondergeschikte orde ingestelde tegeneisen, welke niet in staat waren om definitief berecht te worden, voormeld artikel 473 schendt;

Overwegende dat het middel gegrond is;

Overwegende dat, nu de rechter in hoger beroep, luidens voormeld artikel 473, vermocht uitspraak te doen over de hoofdvordering waarover hij definitief uitspraak doet, de vernietiging zich, in strijd met wat eiseres staande houdt, niet moet uitstrekken tot de beslissingen waarbij gevonnis wordt dat de eerste rechter « ratione loci » onbevoegd was, dat de echtgenoot van verweerster het slachtoffer was van een arbeidsongeval, dat verweerster en haar kinderen recht hebben op de wettelijke vergoedingen en dat de kosten gedaan tot op de dag van het vonnis ten laste blijven van eiseres;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1315, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 1 en 4 van de gecoördineerde wetten betreffende de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, 1, 2 van de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding der schade voortvloeiende uit ongevallen die zich op de weg naar of van het werk voordoen, en 97 van de Grondwet,

doordat de rechtbank van eerste aanleg, bij het bestreden vonnis, na de zaak aan zich te hebben getrokken, uitspraak doende ten gronde, voor recht zegt dat wijlen Victor Schietecatte op 17 mei 1962 slachtoffer was van een arbeidsongeval, en dat verweerster, voor haarzelf als weduwe, en voor haar twee minderjarige kinderen, recht heeft op de vergoedingen bepaald door de wet op de arbeidsongevallen,

terwijl, eerste onderdeel, de rechter, uit de feitelijke elementen die hij in acht neemt, had afgeleid « dat, ten deze, het arbeidsongeval of minstens het ongeval op de weg naar de arbeid bewezen was », het tegenstrijdig is, na te hebben vastgesteld dat verweerster het bewijs had geleverd van een ongeval op de weg naar de arbeid, voor recht te zeggen dat haar echtgenoot slachtoffer was van een arbeidsongeval (schending van artikel 97 van de Grondwet), ten minste het vonnis het niet mogelijk maakt met zekerheid te beslissen of de rechter de wettelijke vergoedingen ten laste van eiseres legt wegens een arbeidsongeval of wegens een ongeval op de weg naar de arbeid en, aldus door dubbelzinnigheid en onzekerheid aangetast is (schending van dezelfde wetsbepaling en, voor zover als nodig, van de in het middel aangeduide artikelen betreffende de vergoeding der schade voortvloeiend uit arbeidsongevallen en uit de ongevallen op de weg naar of van het werk),

tweede onderdeel, in zover de rechter als grondslag van zijn beslissing het bestaan van een ongeval op de weg naar de arbeid aangeeft, hij de gerechtelijke overeenkomst miskent (schending van artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek), alsmede de bewijskracht van de dagvaarding en van de voor hem door beide partijen genomen conclusies (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek), daar, indien partijen wel in betwisting waren nopens het bestaan van een arbeidsongeval, zij nooit beweerd hadden dat wijlen

Schietecatte Victor het slachtoffer was geweest van een ongeval op de weg naar de arbeid,

derde onderdeel, de rechter meteen de grondregelen miskent betreffende de bewijslast (schending van artikel 1315 van het Burgerlijk Wetboek) en betreffende de bestanddelen van de ongevallen op de weg naar de arbeid, nodig om aanleiding te kunnen geven tot vergoedingen ten laste van de verzekeraar-arbeidsongevallen (schending van de artikelen 1 en 2 van de besluitwet van 13 december 1945) en het vonnis derhalve niet passend is gemotiveerd (schending van artikel 97 van de Grondwet):

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat de rechter in hoger beroep, onderzoekend of de eerste rechter « ratione loci » bevoegd was, vaststelt dat het arbeidsongeval of althans het ongeval op de weg naar het werk bewezen is en dat dit ongeval zich in het kanton Kontich voordeed, zodat de eerste rechter onbevoegd was;

Overwegende dat de rechter vervolgens, uitspraak doende over de vraag zelf of verweerster en haar kinderen recht hebben op de vergoedingen bepaald door de wet betreffende de arbeidsongevallen, beslist dat het overlijden van het slachtoffer het gevolg is van een arbeidsongeval, gezien het oorzakelijk verband tussen het verkeersongeval en dit overlijden;

Overwegende dat de beslissing luidens welke verweerster en haar kinderen recht hebben op de wettelijke vergoedingen duidelijk steunt op het voorhanden zijn van een arbeidsongeval;

Overwegende dat het noch tegenstrijdig noch dubbelzinnig is, enerzijds, met het oog op de vraag naar de bevoegdheid, te constateren dat het ten deze gaat ofwel om een arbeidsongeval ofwel om een ongeval op de weg naar het werk, overkomen in het kanton Kontich, zodat de eerste rechter in elk geval onbevoegd was « ratione loci », en anderzijds, met het oog op de beslissing over de vordering zelf, te oordelen dat het overlijden van het slachtoffer het gevolg was van een arbeidsongeval;

Wat het tweede en het derde onderdeel betreft:

Overwegende dat beide onderdelen uitgaan van de onderstelling dat de rechter zijn beslissing over het verschuldigd zijn van de wettelijke vergoedingen steunt op het bestaan van een ongeval op de weg naar het werk;

Overwegende dat uit het antwoord op het eerste onderdeel blijkt dat dit niet het geval is;

Overwegende dat elk van de onderdelen van het middel feitelijke grondslag mist;

Om die redenen:

Vernietigt het bestreden vonnis, in zover het uitspraak doet over de door verweerster ingestelde tegeneisen en in zover het verdere kosten voorbehoudt;

Beveelt dat melding van dit arrest zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Gelet op de wet van 20 maart 1948, veroordeelt eiseres in de kosten.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, rechtdoende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 8 december 1966.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. Polet.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat : M. Philips.

Arbeidsovereenkomst (Handarbeiders). — Gewaarborgd weekloon. — Arbeidsongeschiktheid door ziekte of gemeenrechtelijk ongeval. — Ontstaan terwijl de arbeidsovereenkomst geschorst was. — Recht van de arbeider na de schorsing.

Wanneer de arbeidsongeschiktheid, bepaald bij art. 29, par. 1 van de wet op de arbeidsovereenkomst, zich voordoet tijdens de schorsing van de arbeidsovereenkomst, heeft de werkman weliswaar op geen enkel loon recht zolang de uitvoering van de overeenkomst geschorst is, maar wanneer de ongeschiktheid na de schorsing voortduurt, kan hij zich, principieel, vanaf de dag waarop de schorsing eindigt, beroepen op de ongeschiktheid die blijft bestaan.

De omstandigheid dat de ongeschiktheid zich heeft voorgedaan tijdens de schorsing van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst zou zich alleen tegen de verkrijging van het gewaarborgd loon kunnen verzetten, indien bij art. 29, par. 1, lid 2 en 3, bepaalde tijdruimte verstreken is voordat de schorsing van de uitvoering van de overeenkomst eindigt.

Demars t./ Demasy.

Gelet op de bestreden beslissing, in laatste aanleg op 18 september 1964 gewezen door de Werkrechtersraad te Dinant, kamer voor werklieden :

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikels 28 bis, littera a, 28 ter, 28 septies, 29, inzonderheid paragraaf 1, 29 bis en 29 ter van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst (artikel 28 bis, littera a, gewijzigd bij artikel 13 van de wet van 4 maart 1954, artikel 28 ter, gewijzigd bij dezelfde wetsbepaling en bovendien aangevuld bij artikel 11 van de wet van 10 december 1962, artikel 29 septies ingevoegd bij artikel 10 van de wet van 20 juli 1960 en aangevuld bij artikel 14 van deze van 10 december 1962, artikel 29 ingevoegd bij artikel 17 van de wet van 10 december 1962, artikel 29 bis ingevoegd bij artikel 18 van dezelfde wet en artikel 29 ter ingevoegd bij artikel 19 van dezelfde wet),

doordat de bestreden sententie, zonder te betwisten dat de ongeschiktheid, die een gevolg is van het ongeval dat eiser op 11 maart 1964 had getroffen, heeft voortgeduurd na de datum die door verweerder voor de hervatting van de arbeid werd vastgesteld, dit is op 12 maart 1964, de vordering van eiser tot betaling van zes dagen loon als gewaarborgd weekloon afwijst, alleen op grond dat voornoemd ongeval op 11 maart 1964, op een ogenblik dat de arbeidsovereenkomst geschorst was, heeft plaats gehad,

terwijl de bedoelde ongeschiktheid, overkomen tijdens de schorsing van de arbeidsovereenkomst wegens slecht weder, maar die blijft voortduren na de datum waarop het slachtoffer, zonder het ongeval, de arbeid zou hervat hebben, de werkman, voor die laatste periode, recht geeft op 80 ten honderd van zijn normaal loon gedurende hoogstens zeven dagen :

Overwegende dat, volgens artikel 29, paragraaf 1, eerste en zesde lid, van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, gewijzigd bij artikel 17 van de wet van 10 december 1962, in geval van arbeidsongeschiktheid ten gevolge van ziekte of ongeval, ander dan van een arbeidsongeval of van een ongeval op de weg naar of van het

werk, de werkman, ten laste van zijn werkgever die zonder onderbreking gedurende ten minste een maand in dienst van dezelfde werkgever is gebleven, recht heeft op 80 ten honderd van zijn normaal loon gedurende een periode van zeven dagen ; dat, in het geval bepaald bij lid 5, die periode op zes dagen wordt teruggebracht ;

Overwegende dat naar luid van artikel 29, paragraaf 1, lid 2, de periode van zeven dagen ingaat de dag volgend op de eerste werkdag na het begin van de arbeidsongeschiktheid dat echter, naar luid van lid 3, die carenstijd niet van toepassing is als de arbeidsongeschiktheid ten minste veertien dagen duurt ;

Overwegende dat uit artikel 29 van de wet van 10 maart 1900, gewijzigd bij deze van 10 december 1962, of uit enige andere wetsbepaling niet blijkt dat het recht van de werkman op het gewaarborgd weekloon onderworpen is aan de voorwaarde dat de arbeidsongeschiktheid tengevolge van ziekte of ongeval zich heeft voorgedaan op een ogenblik dat de uitvoering van de arbeidsovereenkomst niet geschorst was ;

Overwegende weliswaar dat, wanneer de arbeidsongeschiktheid bepaald bij artikel 29, paragraaf 1, zich tijdens de schorsing voordoet, de werkman op geen enkel loon recht heeft zolang dat de uitvoering van de overeenkomst geschorst is, maar dat wanneer de ongeschiktheid na de schorsing voortduurt de werkman zich principieel vanaf de dag waarop de schorsing eindigt, kan beroepen op de ongeschiktheid die blijft bestaan ;

Dat de omstandigheid dat de ongeschiktheid zich heeft voorgedaan tijdens de schorsing van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst zich alleen tegen de verkrijging van het gewaarborgd loon zou kunnen verzetten, indien de bij artikel 29, paragraaf 1, lid 2 en 3, bepaalde tijdruimte verstreken was voordat de schorsing van de uitvoering van de overeenkomst eindigt ;

Overwegende dat de sententie, om te beslissen dat eiser geen recht had op het gewaarborgd loon, uitsluitend hierop steunt dat het ongeval op 11 maart 1964 heeft plaats gehad *terwijl de arbeidsovereenkomst geschorst was* ;

Overwegende dat uit de voorafgaande overwegingen volgt dat die vaststelling niet volstaat om wettelijk het bestreden beschikkende gedeelte te verrechtvaardigen ; dat derhalve de rechter het in het middel aangeduid artikel 29 van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, gewijzigd bij artikel 17 van de wet van 10 december 1962, heeft geschonden ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt de bestreden sententie ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Veroordeelt verweerder in de kosten ;

Verwijst de zaak naar de werkrechtersraad te Namen, kamer voor werklieden.

RAAD VAN STATE

7e Kamer. — 25 januari 1967.

Voorzitter : M. Declaire.

Raadsheren : M.M. Vermeulen en Baeteman.

Auditeur : M. Van Assche.

Raad van State. — Bevoegdheid. — Interneringsmaatregelen.

De interneringsmaatregelen, voorzien in de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij, zijn een wijze van tenuitvoerlegging der beslissingen van onderzoeks- of vonnisgerechten, die er de verplichte steun van zijn ;

de bevoegdheid van de Raad van State strekt zich niet uit tot de beslissingen van de commissies tot bescherming van de maatschappij die medewerken aan de uitvoering van de vonnissen uitgesproken door de rechtscolleges der rechterlijke orde.

Brandts t./ Belgische Staat (Minister van Justitie)

Arrest nr. 12.182.

Overwegende dat het beroep strekt tot de nietigverklaring van de beslissing van 12 oktober 1965 waarbij de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij de beslissing dd. 14 september 1965 van de commissie zetende te Luik te niet heeft gedaan en beslist heeft dat verzoeker geïnterneerd zal blijven;

Overwegende dat verzoeker, bij bevel van 15 juni 1955 van de raadkamer van de correctionele rechtbank te Tongeren, op grond van de wet van 9 april 1930, tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers, voor een termijn van 5 jaar geïnterneerd werd; dat deze termijn, bij bevel van 24 mei 1960, met 5 jaar werd verlengd; dat gedurende dit laatste tijdsbestek, en wel op 1 september 1964, de wet van 9 april 1930, tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers, vervangen werd door de bepalingen van de wet van 1 juli 1964 die op 1 september 1964 in werking zijn getreden;

Overwegende dat verzoeker op 12 juni 1965 een aanvraag deed bij de commissie tot bescherming van de maatschappij te Luik om zijn invrijheidstelling te bekomen; dat deze commissie op 14 september 1965 de definitieve invrijheidstelling van verzoeker heeft bevolen, omdat onder meer « betrokkene niet meer geïnterneerd is ingevolge de wet van 9 april 1930, en hij het evenmin is ingevolge de bepalingen der wet van 1 juli 1964 »;

Overwegende dat op grond van artikel 19 van de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij, de « procureur des Konings te Luik, tegen de beslissing van de commissie dd. 14 september 1965 verzet aantekende en dat de hoge commissie, door de bestreden beslissing de beslissing dd. 14 september 1965 te niet deed en verklaarde dat verzoeker geïnterneerd zal blijven;

Overwegende dat de tegenpartij voorhoudt dat de bestreden beslissing niet kan worden beschouwd als een administratieve akte uitgaande van een administratieve overheid, zoals bepaald wordt in artikel 9 van de wet van 23 december 1946, en dat derhalve de Raad van State niet bevoegd is om de nietigverklaring uit te spreken van een beslissing welke door de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij werd genomen;

Overwegende dat de bestreden beslissing uitgaat van de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij, voorzien bij artikel 13 van de wet van 1 juli 1964 die, krachtens artikel 18 van deze wet, bevoegd is hetzij om de geïnterneerde voorgoed of op proef in vrijheid te stellen, hetzij om de aanvraag tot invrijheidstelling te verwerpen; dat de interneringsmaatregelen, voorzien in voormelde wet van 1 juli 1964 een wijze van tenuitvoerlegging zijn der beslissingen van onderzoeks- of vonnisgerechten die er de verplichte steun van zijn; dat de bevoegdheid van de Raad van State vastgelegd bij artikel 9 van de wet van 23 december 1946 zich niet uitstrekt tot de beslissingen van de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij die medewerkt aan de uitvoering van de vonnissen uitgesproken door de rechtscolleges der rechterlijke orde; dat de aangevoerde exceptie van niet-ontvankelijkheid gegrond is.

Besluit:

Artikel 1. — Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP BRUSSEL

15e Kamer. — 30 december 1966.

Voorzitter: M. Schiling.

Raadsheren: M.M. Stocquart en Jans.

Advocaten: Mrs. Maerten en Smets.

Verkeersongevallen. — Schadevergoeding wegens onbruikbaarheid van de wagen, samenvallende met de periode van werkonbekwaamheid van de eigenaar. — Berekening van de wachttijd. — Vertraging in tegensprakelijke expertise mag geen bijkomende schade berokkenen aan de burgerlijke partij.

1. Al zou de onbruikbaarheid van de wagen samenvallen met de werkonbekwaamheid van de burgerlijke partij, dan nog heeft een autovoertuig in een gezin waar verschillende personen het gebruiken een objectieve waarde, en schade wordt berokkend doordat de wagen niet meer ter beschikking van het gezin is.

2. Waar de waarde van de onbruikbare wagen onbepaald bleef en de schade aanzienlijk was, mocht de burgerlijke partij terecht menen dat zij niets mocht doen vóór een tegensprakelijke vaststelling der schade.

De wachttijd loopt van de datum van het ongeval tot de datum van de expertise, verhoogd met zes dagen voor de aankoop van een nieuwe wagen.

3. De vertraging van de tegensprakelijke expertise, te wijten aan de verzekeraar van de verwezene, mag niet ten nadele van de burgerlijke partij uitvallen, die van meet af de wagen ter beschikking stelde van de verwezene ten einde haar voertuig te doen expertsitern.

Claes t./ Broeckhoeven.

Overwegende dat de eerste rechter terecht een vergoeding wegens onbruikbaarheid toekende; dat verwezene thans het principe van de vergoeding aanneemt waar zij de bevestiging van het vonnis nastreeft dat 9 dagen à 200 fr. toekende;

dat het principe overigens ten deze niet te betwisten is; dat immers al zou de onbruikbaarheid samengevallen zijn met de werkonbekwaamheid van de burgerlijke partij, een autovoertuig in een gezin waar verschillende personen het gebruiken een objectieve waarde heeft en schade wordt berokkend doordat de wagen niet meer ter beschikking van het gezin is;

Overwegende dat de burgerlijke partij aanvoert dat 23 dagen hadden moeten voorzien worden voor de wachttijd van 9-7, datum van het ongeval, tot 31-7, datum van de expertise, plus zes dagen voor de aankoop van een nieuwe wagen

Overwegende hieromtrent, dat de burgerlijke partij immers goed deed om de tegensprekelijke expertise af te wachten alvorens over te gaan tot de aankoop van een nieuwe wagen

dat waar de waarde van de onbruikbare wagen onbepaald bleef en waar de schade aanzienlijk was, zij terecht mocht menen dat zij niets mocht doen vóór een tegensprekelijke vaststelling der schade, dit ter vermijding van verdere discussies; dat overigens vóór het bepalen van de waarde van de auto, zij niet kon weten met zekerheid over welk bedrag zij kon beschikken bij de aankoop van een nieuwe wagen;

dat het Hof trouwens bezwaarlijk kan aannemen dat het niet mogelijk was voor de verzekeraar van de verwezene, binnen een kortere periode een expertise, die bij hoogdringendheid moest gedaan worden, te laten verrichten;

dat de vertraging toch niet ten nadele van de burger-

lijke partij mocht uitvallen, burgerlijke pratij die van meet af de wagen ter beschikking stelde van de verwezene ten einde haar voertuig te laten expertiseren ;

Overwegende dat zes dagen na de expertise voor de aankoop van de nieuwe wagen normaal zijn ;

dat mitsdien verschuldigd is $23 \times 200 + 6 \times 200 = 5800$ fr.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6de Kamer. — 10 mei 1967.

Voorzitter : M.P. Carnewal.

Raadsheer : M.M.H. Lefebvre en De Brauwere.

Advokaat-generaal : M. Ely.

Advokaat : Mr. Van Mallegheem (Gent).

Veevoerders. — Bedrieglijke praktijken. — Betekenis. — Geen noodzakelijke analogie met opzet voorzien bij art. 496-S.W.B. (oplichting).

Artikel 5, § 1, litt. c van het K.B. nr. 89 van 30 november 1939 stelt strafbaar het bedrog gepleegd nopens een van de hoofdzakelijke hoedanigheden van een bij dit besluit bepaald produkt of waar, hetzij door het benuttigen voor het aanduiden of betitelen van deze produkten of waren van een benaming die hun niet toekomt, hetzij door het gebruik maken van andere bedrieglijke praktijken die er toe strekken aan het bestaan van die hoedanigheden te doen geloven.

Die « bedrieglijke praktijken » moeten niet noodzakelijk bestaan in kuiperijen, listen en misleidende voorstellingen, in de zin daaraan gegeven door artikel 496 van het Strafwetboek (oplichting).

Het vasthechten aan zakken samengestelde veevoerders van etiketten, waarvan de meldingen niet overeenstemmen met de samenstelling van de inhoud der veevoerders, dient als een « bedrieglijke praktijk » te worden beschouwd in de zin daaraan gegeven door art. 5, K.B. nr. 89 van 30 november 1939.

O.M. t./ Verdegem, Gilbert.

Verdacht van :

te Gent, tussen 30 mei 1966 en 3 juli 1966 :

Bij inbreuk op art. 5 par. 1 c van het K.B. van 30 november 1939 (B.S. 10 december 1939) houdende aanvulling en samenstelling van de reglementering van de handel in zaaijaden, allerhande pootgoed, meststoffen en veevoerders, bekrachtigd door de Wet van 16 juni 1947 (B.S. 14.8 1947) en op art. 13, 33 en 36 van het K.B. van 10 juni 1950 (B.S. 30 oktober 1959) houdende reglementering van de handel in stoffen bestemd voor diervoeding, gewijzigd door het K.B. van 30 augustus 1960 (B.S. 12-10-60), bedrog te hebben gepleegd nopens een der hoofdzakelijke hoedanigheden van een bij voormeld besluit van 30 november 1939 vermeld product of waar, hetzij door het benuttigen voor het aanduiden of betitelen van deze produkten of waren van een benaming die hun niet toekomt, hetzij door het gebruik van andere bedrieglijke praktijken die er toe strekken aan het bestaan van die hoedanigheden te doen geloven en namelijk door op een etiket voorgeschreven door art. 13 van het K.B. van 10 juni 1959 :

I. voor het samengesteld voeder van leghennen, opgenomen in de Codex gevoegd bij het K.B. van 10 juni 1959, hoofdstuk III paragraaf 2 een maximum waarborg van totale minerale stoffen te hebben vermeld van 10 % dan wanneer uit het ontledingsbulletin nummer 8645 van het staal nr. 139/66 is gebleken dat dit produkt 14,25 % minerale stoffen bevatte terwijl in strafrechtelijk opzicht tus-

sen het gewaarborgd gehalte aan de hoofdzakelijke hoedanigheid en bij de ontleding vastgesteld gehalte enkel een afwijking is toegelaten van 0,5 eenheid wanneer het gewaarborgd gehalte lager is dan 15 Fh.

II. voor het samengesteld voeder van jong mestvee — Babybeef — opgenomen in de codex gevoegd bij het K.B. van 10 juni 1959 — Hoofdstuk III — paragraaf 2 een minimum waarborg aan totaal ruw eiwit te hebben vermeld van 28 % dan wanneer uit het ontledingsbulletin nummer 8672 van het staal nr. 153/66 is gebleken dat dit produkt 19,48 % totaal ruw eiwit bevatte terwijl in strafrechtelijk opzicht tussen het gewaarborgd gehalte aan de hoofdzakelijke hoedanigheid en het bij de ontleding vastgestelde gehalte een afwijking is toegestaan van 2 eenheden ;

Daaraan schuldig verklaard, met aanneming dat de feiten voortspruiten uit éénzelfde misdadig inzicht zodat er derhalve slechts één straf dient uitgesproken te worden, werd beklaagde, op tegenspraak, veroordeeld, tot een geldboete van honderd frank, verhoogd met 190 opdecie-men, aldus gebracht op tweeduizend frank of een vervangende gevangenisstraf van één maand, en verwezen tot de kosten ten bate van de Staat, begroot op 65 fr. ;

Met verbeurdverklaring van de inbeslaggenomen monsters (O.S. 915/66).

Bij vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Gent, correctionele Kamer met één rechter, gedagtekend 9-12-1966, waarvan de beklaagde en het Openbaar Ministerie beroep ingesteld hebben, beiden op 19-12-1966 en dit tegen alle schikkingen ;

Gehoord de heer raadsheer Lefebvre in zijn verslag gedaan ter openbare terechtzitting ;

Gehoord de beklaagde in zijn middelen van verdediging, bijgestaan door Meester Van Mallegheem, advocaat te Gent ;

Gehoord in zijn vordering de heer Ely, Advokaat-generaal ; — dit alles in het Nederlands ;

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd ;

Overwegende dat tijdens controlemaatregelen vastgesteld werd dat de vermeldingen op etiketten, gehecht aan zakken inhoudende samengestelde veevoerders door beklaagde gefabriceerd, niet correspondeerden aan de werkelijke samenstelling der voeders ;

Overwegende inderdaad dat :

1. de etiketten, gehecht aan de zakken inhoudende samengestelde voeders voor leghennen, vermeldten dat die voeders maximum 10 % minerale stoffen bevatten, als wanneer na ontleding vastgesteld werd dat ze er 14,25 % bevatten ;
2. de etiketten, gehecht aan de zakken inhoudende samengestelde voeders voor jong mestvee, vermeldten dat die voeders minstens 28 % ruw eiwit bevatten, als wanneer na ontleding vastgesteld werd dat ze er slechts 19,45 % bevatten ;

Overwegende dat art. 5 § 1 litt. c van het K.B. nr. 89 dd. 30-11-1939 straft diegene die bedrog pleegt nopens een der hoofdzakelijke hoedanigheden van een bij voormeld besluit van 30-11-1939 vermeld product of waar, hetzij door het benuttigen voor het aanduiden of betitelen van deze producten of waren van een benaming die hun niet toekomt, hetzij door het gebruik van andere bedrieglijke praktijken die er toe strekken aan het bestaan van die hoedanigheden te doen geloven ;

Overwegende dat die « bedrieglijke praktijken » niet noodzakelijk moeten bestaan in kuiperijen, listen en misleidende voorstellingen, in de zin daaraan gegeven door art. 496 van het Strafwetboek (Cass. 24-9-1862, Pas. 63-1-102) ;

Overwegende dat het hechten aan zakken samengestelde veevoeders van etiketten, als deze hierboven omschreven, waarvan de meldingen niet corresponderen aan de samenstelling van de inhoud der voeders als een « bedrieglijke praktijk » moet beschouwd worden in de zin daaraan gegeven door art. 5 van het K.B. dd. 30-11-1939 ;

Overwegende dat de beklaagde wist dat op de etiketten gehecht aan de zakken veevoeders voor leghennen onjuiste meldingen voorkwamen, maar bekend verzuimd te hebben ze te wijzigen (zie st. 11 van de strafbundel) ; overwegende dat beklaagde hier dus zijn goede trouw niet kan inroepen ;

Overwegende dat zo op de zakken veevoeders voor jong mestvee niet passende etiketten gehecht werden dit aan het schuldig verzuim en gemis aan controle van de beklaagde te wijten is ;

Overwegende dat de feiten lastens beklaagde gelegd aldus bewezen gebleven zijn ; overwegende dat de opgelegde straf rechtmatig is voor de terecht samengevoegde feiten ;

Om deze redenen :

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak :

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald, en gelet op het artikel 24 der Wet van 15 juni 1935 en het artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid ;

Ontvangt de beroepen en erop wijzende :

Bevestigt het bestreden vonnis.

Veroordeelt de beklaagde tot de kosten van beroep gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie, begroot op 542,— frank ;

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

2e Kamer. — 27 januari 1967.

Voorzitter : M. Catfolis.

Rechters : M.M. Meulemans en Deviaene.

Advocaten : Mrs. Grysolle en Van Hee.

1. Europese Gemeenschappen. — Gemeenschappelijke markt. — Octrooi. — De houder van het exclusief recht van import en verkoop van het produkt vervolgt de beweerde namaker. — De nietigheid van het exclusief recht wordt ingeroepen. — Toepasselijkheid van het Verdrag van Rome. — Bevoegdheid van de hoven en rechtbanken. — Bevoegdheid van de Commissie van de E.E.G.
2. Octrooien. — Verval wegens niet-exploitatie. — Combinatie van bekende elementen. — Nieuwheid. — Begrip.
3. Tekeningen en modellen. — Bescherming van een buitenlands model. — Bescherming van een voorwerp door een octrooi en als model.

1. De Engelse houder van een octrooi heeft aan een handelaar in België het exclusief recht van import en verkoop in België en in het Groot-Hertogdom van het produkt verleend. Samen vervolgen ze de beweerde namaker. Deze roept de nietigheid van het exclusiviteitscontract in.

Principieel is het niet uitgesloten dat die overeenkomst de handel tussen de lid-staten van de E.E.G. ongunstig beïnvloedt en de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt verhindert, beperkt of vervalst.

Voor de toepassing van de artt. 85 en 86 van het Ver-

drag van Rome staat niet in de weg het feit dat een der contractanten onderhorige is van een staat die geen deel uitmaakt van de Euromarkt.

De bepaling van art. 4, 2, 2° b van de verordening nr. 17, die octrooien en modellen uitsluit, vindt hier geen toepassing, daar de overeenkomst enkel tot doel heeft het verkopen te regelen van goederen die het voorwerp van een octrooi uitgemaakt hebben, geenszins de houder van het exclusief recht beperkingen op te leggen in de uitoefening van de industriële eigendomsrechten die hij mocht verkregen, gebruikt of overgenomen hebben.

Daar het litigieus contract wel aangezegd werd aan de Commissie van de E.E.G., maar enkel de ontvangst van die aanzegging gemeld werd en het contract dus niet het voorwerp van een procedure is, blijven de nationale hoven en rechtbanken bevoegd. Maar de voorlopige geldigheid van de overeenkomst laat de partijen die ze gesloten hebben slechts toe de vrijwillige uitvoering ervan te vervolgen. Daartegenover moeten de hoven en rechtbanken alle nuttige inlichtingen inwinnen die onmisbaar of zelfs nuttig zijn voor de oplossing van een geschil over de geldigheid van de overeenkomst ; in dit geval moeten zij er zich van onthouden de toepassing van de overeenkomst te bevelen en is enkel de Commissie van de E.E.G. bevoegd om eventueel de nietigheid van de haar aangezegde overeenkomst uit te spreken.

2. De vernietiging, of liever het verval, van een octrooi dat niet binnen het jaar werd geëxploiteerd, valt onder de bevoegdheid van de administratie, en de rechtbanken zijn onbevoegd om over dit verval uitspraak te doen zolang het niet door de administratie uitgesproken werd. Aan een systeem om mistlampen op een auto te bevestigen wordt ten onrechte gebrek aan nieuwheid verweten, wanneer blijkt dat de combinatie van de drie elementen van het systeem, ofschoon reeds afzonderlijk bekend, een nieuw procédé uitmaakt dat als origineel mag beschouwd worden.
3. Voor de bescherming van een model waarvan de creatie in Groot-Brittannië bevestigd wordt door de akten van neerlegging in dat land, is de neerlegging van het model in België niet vereist.

Eenzelfde voorwerp kan principieel gelijktijdig door een octrooi, wat zijn technisch aspect betreft, en als model, wat zijn sierlijk aspect betreft, beschermd worden.

Notek Electric Company Ltd. en Blanquaert
t./ P.V.B.A. Auto Parts Service.

Overwegende dat beide eisers om veroordeling verzoecken van verweerster tot betaling aan ieder van hen van een schadevergoeding voorlopig geschat op 200.000 frank wegens namaak van brevet, namaak van model en oneerlijke mededinging ;

Overwegende immers dat eiseres bepaalde modellen van pharen ontwierp en uitwerkte die zij van uit Groot-Brittannië naar het buitenland en namelijk naar België uitvoerde ; dat zij in België op 15 maart 1957 onder het nr. 555.819 een uitvindingsbrevet heeft neergelegd waarbij verwezen werd naar het in Groot-Brittannië op 15 maart 1956 neergelegd brevet en dat betrekking heeft op een bijzonder systeem voor het monteren en het regelen van voor autovoertuigen bestemde mistpharen ; dat de voet van deze lampen het merk « Notek » draagt ;

Overwegende dat eiser Blancquaert, als invoerder in België en het Groot-Hertogdom Luxemburg van deze aldus gemonteerde pharen optreedt ; dat hij een exclusiviteitsovereenkomst voorlegt, hem op 3 november 1959 toe-

gestaan en geldig voor deze twee landen van de Gemene Markt;

Overwegende dat de eis gesteund is op het feit dat verweerster automistopharen heeft verkocht welke een slaafse namaak zouden zijn van degenen die door eiseres vervaardigd worden; dat zij zich aldus schuldig zou hebben gemaakt aan namaak van brevet van model en aan oneerlijke mededinging door de verkoping onder de naam van het merk «Notek» van mistlampen die niet van dit merk waren en trouwens van zeer minder goede kwaliteit zijn;

I. Over de ontvankelijkheid :

Overwegende dat verweerster de niet ontvankelijkheid van de eis inroept in zover hij door eiser Blancquaert wordt ingesteld; dat zij immers beweert dat de exclusiviteitsovereenkomst voor invoer en verdeling der Notek-produkten waarop hij zich beroept om te beweren dat hij door de handelingen van verweerster benadeeld werd, nietig zou zijn; dat zij art. 85 en 86 inroept van het verdrag van Rome de dato 25 maart 1957, dat door de wet van 2 december 1957 bekrachtigd werd.

Overwegende inderdaad dat het principieel niet uitgesloten is dat een dergelijke overeenkomst van vertikale aard, waarbij aan een enkele persoon of firma de toelating verleend wordt in een bepaald grondgebied bepaalde produkten te verkopen, de handel tussen de Lid-staten ongunstig zou kunnen beïnvloeden en de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt zou kunnen verhinderen, beperken of vervalsen (cfr. Cour de Justice des Communautés Européennes, 13-6-1966, J.T. 1966, 582);

Overwegende dat eiser ten onrechte als eerste argument op deze opwerping laat gelden dat de kwestieuze overeenkomst gesloten werd tussen een Belg, onderhorig van een der Lid-staten van de Euromarkt enerzijds, en een firma van engels recht, dit is van een staat die geen deel uitmaakt van deze markt anderzijds;

Overwegende immers dat artt. 85 en 86 van het verdrag van Rome blijkbaar de territoriale uitwerksels van de overeenkomsten hebben bedoeld zonder dat het noodzakelijk was dat zij tussen onderhorigen van Lid-staten gesloten werden (zie Van Bunnem, noot J.T. 1963, 603.I); dat ter zake de bestreden overeenkomst de handel betreft in twee Lid-staten (België en het Groot-Hertogdom Luxemburg); dat dit eerste verweermiddel derhalve ongegrond is;

Overwegende dat eiser insgelijks ten onrechte als tweede argument op de opmerking van verweerster betreffende de niet ontvankelijkheid van zijn vordering laat gelden dat art. 85 van het verdrag van Rome niet toepasselijk is krachtens artt. 4, 2, 2^b van de verordening nr. 17 gepubliceerd op 21-2-1962 om reden dat de bestreden overeenkomst brevetrechten en modellen zou raken die bij voormeld artikel uitgesloten zijn;

Overwegende immers dat deze overeenkomst enkel tot doel heeft de verkoping te regelen door eiser van bepaalde goederen die weliswaar het voorwerp hebben uitgemaakt van een brevet, doch geenszins hem beperkingen op te leggen in de uitoefening van industriële eigendomsrechten die hij mocht verkregen, gebruikt of overgenomen hebben; dat dit tweede verweermiddel derhalve ook ongegrond is;

Overwegende dat eiser eindelijk, steeds in het kader van de door verweerster opgeworpen middelen van onontvankelijkheid laat gelden dat hij de verklaring betreffende de kwestieuze overeenkomst op 31 januari 1963 aan de Commissie van de E.E.G. aangezegd heeft en dat van deze aanzegging ontvangst werd gemeld onder het nummer 6522, zonder echter dat de Commissie een gunstig antwoord liet geworden;

Overwegende dat deze aanzegging en ontvangstmelding bevestigd worden door de neergelegde bescheiden; dat geen enkel element van de zaak echter aantoonst dat deze aanzegging het voorwerp zou uitgemaakt hebben van een procedure voor de Commissie van de E.E.G.;

Overwegende dat art. 9-3 van de verordening nr. 17 voorziet dat, zolang de Commissie geen procedure heeft ingeleid krachtens de artt. 2-3 of 6, de autoriteiten van de Lid-Staten bevoegd blijven: dat er dient te worden aangenomen dat bij deze «autoriteiten» de nationale hoven en rechtbanken bedoeld worden enerzijds en dat de procedure als niet ingeleid aangezien wordt wanneer de Commissie slechts ontvangst heeft gemeld van een overeenkomst tussen twee ondernemingen anderzijds (Beroep Brussel 25-6-1964 en noot Rigaux J.T. 1964, 576);

Overwegende nochtans dat de voorlopige geldigheid van een overeenkomst die aan de Commissie van de E.E.G. aangezegd wordt slechts aan partijen toelaat de vrijwillige uitvoering ervan te vervolgen; dat integendeel de hoven en rechtbanken de plicht hebben zich van alle nuttige inlichtingen te omringen, wanneer deze onmisbaar of zelfs nuttig blijken te zijn voor de oplossing van een geschil over de geldigheid van deze overeenkomst; dat zij zich in dit geval moeten onthouden de toepassing te bevelen van dergelijke overeenkomsten; dat de Commissie van de E.E.G. alleen bevoegd is om eventueel de nietigheid uit te spreken van deze overeenkomsten die haar aangezegd werden (cfr. zelfde arrest dd. 25-6-1964);

Overwegende dat de beslissing over de ontvankelijkheid van de door eiser Blancquaert ingestelde eis derhalve dient te worden geschorst totdat een beslissing betreffende deze aangezegde overeenkomst, wat de toepassing van artt. 85 en 86 van het Verdrag van Rome op het exclusiviteitskontraat de dato 3 november 1959, hetzij op verzoek van een der partijen, hetzij van ambtswege zal getroffen worden;

II. Over de grond van de zaak :

A. Overwegende dat verweerster thans niet meer beweert dat het ingeroepen brevet nietig zou zijn bij gebrek aan betaling van de annuïteiten; dat het immers uit de voorgelegde stukken blijkt dat deze annuïteiten werkelijk betaald worden;

B. Overwegende dat verweerster in de tweede plaats de niet-uitbating van het brevet opwerpt om de nietigheid ervan in te roepen;

Overwegende dat art. 23 van de wet van 24-5-1854 gewijzigd door het Koninklijk Besluit van 10-9-1924 de vernietiging voorziet van het brevet dat binnen de gestelde termijn van een jaar niet zou uitgebaat geweest zijn;

Overwegende dat deze «vernietiging», die trouwens eerder een «verval» uitmaakt (cfr. André, *Traité des Brevets d'invention et de la contrefaçon industrielle* nr. 1094) van de bevoegdheid van de administratie ressorteert en dat de rechtbanken onbevoegd zijn om over dit verval uitspraak te doen zolang het door de Administratie niet uitgesproken werd (Novelles, *Droits Intellectuels*, B.I. Les Brevets, nr. 809);

Overwegende dat deze opwerping van verweerster derhalve ook niet kan weerhouden worden vermits het niet blijkt dat een dergelijke beslissing ooit zou getroffen geweest zijn; dat de publiciteit die eiseres in België in de twee landstalen voerde, met vermelding van het adres van eiser die als invoerder aangeduid wordt, trouwens het bewijs uitmaakt dat het bestreden brevet werkelijk in België werd uitgebaat;

C. Overwegende dat verweerster in de derde plaats anterioriteiten inroept waaruit zij de nietigheid van het door eisers ingeroepen brevet, bij gebreke aan nieuwigheid, beweert af te leiden;

Overwegende dat zij nochtans insgelijks andere argumenten naar voren brengt waarbij zij de «originaliteit» van het brevet betwist, de tweede van de voorwaarden die vereist worden opdat een uitvinding geldig zou kunnen gebreveteerd worden; dat er derhalve aanleiding bestaat tot een volledige ontleding van het brevet over te gaan om te onderzoeken of het aan de twee, door de wet gestelde voorwaarden, beantwoordt;

Overwegende dat het door eisers neergelegd bescheid aantoonde dat het brevet in kwestie op 30-3-1957 onder nummers 555.819 aan de heer Hinds, wonende te Chislehurst in het Graafschap van Kent in Groot-Brittannië afgeleverd werd; dat dit brevet dan eiseres op 13 november 1959 overgedragen werd; dat het op 15 maart 1956 het voorwerp had uitgemaakt van een aanvraag die in Groot-Brittannië werd neergelegd; dat het een verbeteringssysteem raakt in de fixatie van elektrische lampen;

Overwegende dat de ontleding van de beschrijving van het gebreveteerd fixatiesysteem en van het exemplaar van de mistlamp zelf, die eisers ter zitting hebben vertoond, duidelijk aanwijst dat drie hoofdelementen tot het verwezenlijken van dat systeem hebben bijgedragen; dat deze drie elementen weliswaar, afzonderlijk beschouwd, gekend zijn; dat hun combinatie nochtans werkelijk een nieuw en eigen resultaat tot gevolg heeft; dat deze bestanddelen de volgende zijn:

1. een horizontale as die toelaat de elektrische lamp op verticale wijze te bewegen;

2. een rappelveer die tot gevolg heeft dat bij de minste schok of duw de lamp opnieuw naar de toestand terugkeert waarin zij werd geplaatst;

3. een met de hand gemakkelijk regelbare stop die toelaat de lamp, rond de hogervermelde as, gemakkelijk te fixeren;

Overwegende dat dit systeem toepasselijk is bij voorbeeld op mistpharen die aan de onderdelen van een wagen kunnen vastgehecht worden; dat het bijzondere uitwerksels en voordelen heeft, namelijk ingeval van lichte aanrijding met de wagen van een voorligger; dat hieruit dient te worden afgeleid dat de combinatie van deze elementen werkelijk een nieuw procédé uitmaakt dat als origineel kan aangezien worden;

Overwegende dat verweerster nochtans de nieuwigheid van het brevet betwist en er andere voorlegt die vroeger genomen werden en derhalve de nietigheid van datgene waarop eisers zich beroepen tot gevolg kunnen hebben indien zij een gelijkaardig systeem betreffen; dat deze brevetten afzonderlijk dienen te worden onderzocht;

I. Frans brevet «Mombu» nr. 793. dd. 6-8-1935:

Overwegende dat dit brevet niet in aanmerking kan komen; dat het weliswaar insgelijks een vestigingssysteem betreft van een lamp die rond een horizontale as kantelt; dat de wijze van vasthechting van deze lamp nochtans gans vreemd blijkt te zijn aan deze die in het bestreden brevet wordt voorzien en dat er namelijk geen middel aangewend wordt om het breken van de phare bij lichte schok te vermijden; dat de bedoeling van de auteur van deze uitvinding trouwens gans anders is geweest dan deze van het aangevochten brevet vermits hij tot doel had een middel te vinden om een automatische aankoppeling van een van de pharen met een van de wielen van het rijtuig te bekomen, in de richting naar dewelke dit rijtuig afslaat.

II. Frans brevet «Lacombe» nr. 29.443 bijvoegsel nr. 578.307, dd. 29-9-1942:

Overwegende dat dit bijvoegsel aan een vroeger genomen brevet evenmin kan ingeroepen worden daar, indien het ook het kantelen van pharen toelaat rond een axiale steun, het nochtans geen vasthechtstelsel voorziet dat de resultaten bereikt van het bestreden brevet en dat ermede kan vergeleken worden.

III. Engels brevet «Siddons» nr. 287.976 dd. 6-1-1927:

Overwegende dat dit brevet evenmin in aanmerking komt daar het een niet automatisch stelsel voorziet, bestemd tot het voorkomen van de verblinding door de pharen waarvan elke achteruitkanteling uitgesloten is en dat geactionneerd wordt door de bestuurder zelf;

IV. Amerikaans brevet «Benton» nr. 2.254.790 dd. 2-9-1941:

Overwegende dat dit brevet een systeem voorziet dat voor antimistpharen toepasselijk is en de fixatie van deze pharen op de schokbreker van een wagen toelaat; dat de titularis van dit brevet hetzelfde doel nastreeft als datgene dat in het bestreden brevet beschreven wordt, namelijk het voorkomen van braak of beschadiging (to prevent breakage and injury); dat weliswaar de helicoidale veer bij het bestreden brevet voorzien, vervangen wordt door een metalen veerblad, doch dat de aard van de veer geen rol speelt wanneer zij dezelfde resultaten geeft; dat een andere vorm van veer in het brevet Benton trouwens ook voorzien wordt (kolom 2 lijn 33);

Overwegende dat het oscillatiesysteem van de phare door de werking van een veer nagenoeg gelijkaardige uitwerksels heeft bij de twee brevetten; dat dit systeem nochtans niet hetzelfde is vermits Benton namelijk het gebruik voorziet van een metalen prismatische kom die in het bestreden brevet totaal ontbreekt; dat het amerikaans brevet trouwens niet is voorzien van een systeem dat de fixatie van de lamp in een tussenpositie toelaat terwijl in het bestreden brevet de met de hand regelbare stop een dergelijke variërende regeling en inclinatie van de lamp naar voren of naar achter toelaat; dat deze regeling, gecombineerd met de werking van de rappelveer die de verticale oscillatie beïnvloedt een der bijzonderste kenmerken van het brevet uitmaakt;

Overwegende dat het dienvolgens blijkt dat bij afwezigheid van vroegere brevetten waarvan het bestreden brevet een namaking zou zijn, de door de wet vereiste kenmerken van originaliteit van dat brevet terecht door eisers ingeroepen worden;

D. Overwegende dat eisers, benevens de toepassing van de wet op de brevetten, insgelijks om toepassing verzoeken van de wetgeving op de tekeningen en modellen en dat zij beweren dat de kwestieuze lampen een esthetisch karakter vertonen en in ieder geval vrij gekozen vormen vertonen welke hun een zeer specifiek en eigen uitzicht geven dat door de klientele ten eerste op prijs wordt gesteld;

Overwegende dat de creatie door eiseres van de betwiste modellen in 1952 en 1953 bevestigd wordt door de akten van neerlegging die zij in Groot-Brittannië in die jaren liet inschrijven; dat de neerlegging van een model in België niet wordt vereist en dat eiseres als vreemdeling van dezelfde bescherming geniet als de Belgen (Convention d'Union de Paris dd. 20-3-1883, art. 2);

Overwegende dat het Koninklijk Besluit dd. 29-1-1935 alle tekeningen en modellen aan de wetgeving van de wet op 22-3-1886 op de auteursrechten heeft onderworpen; dat deze wet al de kunstwerken beschermt, zelfs diegene die voor de nijverheid bestemd zijn en die

als dusdanig onder toepassing vallen van de wet van 1854 en volgende over de brevetten; dat eenzelfde voorwerp derhalve principieel gelijktijdig door een brevet — wat zijn technisch aspekt betreft, en als model, wat zijn sierlijk aspekt betreft — kan beschermd worden (Les Nouvelles B I - Dessins et Modèles nr. 17 en vorigen);

Overwegende dat eisers dienvolgens principieel aanspraak kunnen maken op de bepalingen van de wet van 1886;

Overwegende dat volgens de beschikkingen van het Koninklijk Besluit dd. 29-1-1935 een model, om wettelijk te worden beschermd, aan een produkt een nieuw aspekt of een originele vorm moet geven; dat een nieuwe combinatie van reeds gekende en aan het openbaar domein toebehorende elementen nochtans beschermbaar is op voorwaarde dat zij in hun geheel een nieuw uitzicht vertonen;

Overwegende dat er geen twijfel bestaat dat de betwiste lamp een eigen karakter vertoont, inzonderheid gekenmerkt door de in het centrum van het glas geplaatste conische gekleurde kegel die aan deze lamp een esthetisch aspekt verleent dat de ontwerper met opzet heeft opgezocht;

Overwegende dat het immers niet blijkt dat deze vorm van de lamp het noodzakelijk gevolg is van het technisch resultaat dat moest bereikt worden of van de combinatie van de verscheidene onderdelen ervan; dat de ontleding van deze onderdelen, zoals deze op de bij het brevet gevoegde tekeningen voorkomen inderdaad duidelijk aantoonst dat namelijk de ampoule niet noodzakelijk in een kegel, zoals hoger beschreven, moest worden ingebracht, maar dat de lamp een harmonische combinatie uitmaakt van de noodwendigheden van de techniek met deze van de esthetiek;

Overwegende dat, benevens dit karakter van originaliteit aan de betwiste lamp het karakter van nieuwigheid evenmin ontbreekt, daar het niet uit de bestanddelen van de zaak blijkt dat er ter zake een anterioriteit zou bestaan; dat het bezit (of de neerlegging) van een tekening of model inderdaad een titel uitmaakt waartegen degene die deze nieuwigheid betwist het bewijs moet leveren van een voorafgaand gebruik; dat verweerster in gebreke blijft het bewijs te leveren of aan te bieden van een dergelijke anterioriteit (cfr. noot Smolders onder vonnis Kortrijk 28-1-1954 J.T., 1955, 10);

E. Wat de namaak betreft:

Overwegende dat de ontleding van de bestanddelen van de betwiste lamp en de vergelijking van deze met diegene die het voorwerp uitmaakt van het proces geen enkel twijfel overlaat; dat het systeem van naar achter wenteling, het regelingssysteem en al de onderdelen die deze systemen uitmaken inderdaad dezelfde zijn bij de namaaklamp als bij deze die werd gebreveteerd; dat het model van deze lamp insgelijks slaafs werd nagebootst derwijze dat zij bijna een « afgietsel » ervan uitmaakt; dat de namaak derhalve bewezen is;

Overwegende dat verweerster in ondergeschikte orde haar goede trouw inroept; dat er nochtans dient te worden opgemerkt dat deze goede trouw geen rol speelt wat de namaak van brevet of van tekening of model betreft; dat deze goede trouw ter zake nochtans uitgesloten is vermits het bewezen is dat verweerster zelf vroeger van de firma « Notek » klant is geweest door tussenkomst van eiser Blancquaert;

Dat het derhalve niet aanvaardbaar is dat zij de namaakte lampen zou verkocht hebben zonder van deze namaak bewust te zijn; dat, zoals hierna vermeld het verkopen op aanvraag van een Noteklamp van een lamp die er geen is deze slechte trouw bevestigt,

F. Wat het bewijs betreft van de oneerlijke mededinging ten laste van verweerster gelegd;

Overwegende dat verweerster niet ontkent zich mistlampen te hebben aangeschaft bij een firma te Brussel die deze zelf van een Japanse invoerder zou bekomen hebben; dat zij evenmin ontkent deze lampen, waarvan een exemplaar door deurwaarder Van Damme aangekocht werd, te hebben verkocht;

Overwegende dat eiseres een bestelbon nr. 15000 voorlegt dd. 27-11-1964 waarop een mistphare « Notek » voor de prijs van 550 frank werd gefactureerd op naam van Mr. Van Damme, Debeckerstraat nr. 11 te Zele; dat zij insgelijks een faktuur voorlegt op naam van dezelfde, voor dezelfde prijs en verwijzende naar het nr. 15000 van de bestelbon;

Overwegende in deze omstandigheden dat het procesverbaal van vaststelling op 27-11-1964 door voormelde deurwaarder Van Damme opgesteld, waarbij hij bevestigt op voormelde datum bij verweerster een mistphare « Notek » te hebben aangevraagd en er een andere te hebben gekregen die hij onder verzegelde omslag sloot en die thans door eiseres neergelegd wordt, voldoende waarborgen biedt om te worden aanvaard; dat de rechtbank inderdaad vrij kan oordelen over de bewijsmiddelen die haar bslissend blijken te zijn; dat de wet immers bij het inrichten van het beschrijvend beslag de andere bewijsmiddelen van het gemeen recht niet heeft uitgeschied (Nouvelles, Droits Intellectuels, de la contrefaçon nr. 190);

G. Over de wedereisen:

Overwegende dat het uit wat voorafgaat blijkt dat de wedereisen ongegrond zijn; dat het door eisers ingeroepen brevet inderdaad geenszins nietig is enerzijds en dat het geding evenmin een tergend en roekeloos karakter vertoont anderzijds;

H. Over het bedrag van de schade:

Overwegende dat er geen twijfel bestaat dat de namaak van brevet en van model aan eiseres een schade heeft veroorzaakt;

Overwegende dat de rechtbank het bedrag van deze schade echter niet kan bepalen zonder voorafgaandelijk te worden ingelicht door gegevens van technische aard die het aanstellen van een deskundige noodzakelijk maken; dat er echter aanleiding bestaat aan eiseres een provisionele schadevergoeding van 10.000 frank toe te kennen.

Om deze redenen, de Rechtbank:

Alle andere besluiten van de hand wijzende;
Uitspraak doende op tegenspraak;

Ontvangt de eis in zover hij door eiseres, de vennootschap van Engels recht « Notek Electric Company Ltd » ingesteld werd;

Schorst de beslissing over de ontvankelijkheid van de eis in zover hij door eiser Blancquaert werd ingesteld totdat een beslissing zal getroffen worden door de Commissie van de E.E.G. wat de toepassing betreft van artt. 85 en 86 van het verdrag van Rome op het exclusiviteitskontraat tussen eisers op 3 november 1959 afgesloten;

Zegt voor recht dat verweerster zich schuldig heeft gemaakt aan namaak van het Belgisch Brevet nr. 555.819 en van het model betreffende het systeem van monteren van de lamp in dit brevet beschreven; zegt dat deze dubbele namaak met kennis van zaken werd uitgevoerd; dat zij zich bovendien schuldig heeft gemaakt aan daden van oneerlijke mededinging;

Legt aan verweerster verbod op deze praktijken voort te zetten;

Spreekt de verbeurdverklaring uit ten voordele van eiseres van al de nagemaakte mistlampen, ingevoerd en in bezit gehouden, te koop aangeboden of verkocht door verweerster en zegt dat zij ertoe gehouden is aan eiseres de waarde te betalen van de lampen die niet meer kunnen voorgebracht worden;

Machtigt eisers huidig vonnis te publiceren in twee Belgische dag- en weekbladen, vlaams- of franstalige naar goeddunken van eisers, onder de titel in blokletters «Rechterlijk eerherstel», de kosten van deze dubbele publicatie evenals deze van de eventuele vertaling van het vonnis ten laste van verweerster inbaar zijnde op eenvoudige voorlegging der kwijtingen door de drukker, uitgever of vertaler voorgelegd;

Alvorens over het bedrag van de schade uitspraak te doen stelt de heer Wilm Arthur, accountant, wonende te Leuven, Vanderlindenstraat nr. 3 als deskundige aan met opdracht in een met redenen omkleed verslag, mits naleving der bij art. 315 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging gestelde voorwaarden, na alle ter zake nuttige inlichtingen te hebben ingewonnen, de nodige gegevens in te zamelen namelijk gesteund op de invoer, de tekoopaanbieding en verkoop van de kwestieuze lampen, om de schade te bepalen die eiseres door de handelings van verweerster mocht ondergaan hebben;

Kent reeds van nu af aan eiseres een provisionele schadevergoeding toe van 10.000 fr.

Verleent akte aan ieder der eisers van de schatting van hun eis op meer dan 200.000 fr.;

Houdt de beslissing over de kosten aan.

NOOT : Verg. Rb. Brussel, 4 oktober 1966 J.T. 1967, 243, met noot van L. Van Bunnan.

BOEKBESPREKING

Prof. Dr. H.W.J. Bosman, Prof. Drs. Ch. Glasz, Prof. Dr. C. Goethart en Prof. Dr. F. Roos. — Monetaire opstellen. — Agon Bibliotheek N.V. Elsevier, 3dl.

Onlangs hebben we in dit tijdschrift een bespreking gewijd aan het uiterst interessante boek «Opstellen over openbare financiën», dat in de «Agon Bibliotheek» bij de uitgeversmaatschappij N.V. Elsevier was verschenen.

Gemelde firma publiceerde onlangs een nieuwe bundel, «Monetaire opstellen». Het nieuw, even belangwekkend werk, insgelijks onder redactie van Prof. Dr. H.W.J. Bosman, Prof. Drs. Ch. Glasz, Prof. Dr. C. Goethart en Prof. Dr. F. De Roos — bestaat uit drie delen met als titel respectievelijk: «Monetaire theorie», «Nationale monetaire vraagstukken» en «Internationale monetaire vraagstukken». Ze plaatst andermaal de recensent, wegens de beperkte ruimte waarover hij beschikt, voor een moeilijke opdracht.

Eensdeels worden immers ook in deze publikatie verscheidene, vrij sterk uiteenlopende onderwerpen aan de orde gesteld, zoals hierna zal worden aangegeven.

Anderdeels gaat het daarin eveneens niet om nieuwe geschriften, doch om herdrukken van artikelen op wetenschappelijk-economisch gebied. Hieromtrent wordt in het «woord vooraf» erop gewezen, dat zulke herdrukken in het Nederlands taalgebied zeldzamer zijn dan in het Engelse; dat er wel bundels bestaan met eerder verschenen artikelen van één bepaalde auteur, doch dat verzamelingen ontbreken van stukken die door verschillende economen zijn geschreven die alle over één bepaald onderdeel van de economische wetenschap handelen.

Welnu, Agon Elsevier bood eens te meer de mogelijk-

heid tot publikatie van een aantal van zulke artikelen in drie paperbacks, die betrekking hebben op de geldtheorie, de monetaire analyse en de monetaire politiek, zowel nationaal als internationaal bezien.

Het geldt artikelen — van de hand van Belgische en van Nederlandse auteurs — die een permanente betekenis hebben, doch die niet zo gemakkelijk te raadplegen en bijzonder lastig verkrijgbaar zijn, omdat ze in zeer verschillende vaktijdschriften zijn verschenen.

De verantwoordelijkheid voor de keuze van de artikelen ligt bij de redactie, die bovendien beslist heeft de stukken in «oorspronkelijke en niet in herziene vorm op te nemen om te bereiken dat tevens een beeld kan worden verkregen van de ontwikkeling van het monetaire denken gedurende het naoorlogse tijdvak». Nochtans kunnen de artikels geenszins als verouderd worden beschouwd, kunnen de auteurs in het algemeen geacht worden de daarin verdedigde denkbeelden ook thans nog voor hun rekening te nemen en zou herziening — waarvoor de auteurs bereid moesten worden gevonden en waardoor het beeld van de ontwikkeling in de tijd zou kunnen worden verstoord — slechts weinig substantiële wijzigingen hebben meegebracht.

Op de samenhang tussen de gepubliceerde artikels wordt in elk van de drie delen gewezen in een uitvoerige inleiding: de eerste twee delen worden ingeleid door Dr. A.A. Smulders, wetenschappelijk ambtenaar aan de Katholieke Hogeschool te Tilburg, en het derde door Prof. Dr. F. De Roos.

Voor de verdiensten van dit belangwekkend boek verwijzen wij naar onze recensie over «Opstellen over openbare financiën». Anderdeels, zoals uit de onderstaande opsomming overduidelijk kan worden afgeleid en zoals hierboven reeds wordt vermeld, is het eenvoudig onmogelijk de behandelde onderwerpen — gelet op de verscheidenheid ervan en op het voor recensies geringe aantal toegemeten lijnen — samen te vatten (overigens zorgen de drie inleidingen daarvoor op voortreffelijke wijze), laat staan ze te commentariëren.

Dienvolgens en ten einde de lezer toch een idee te geven van de merkwaardige inhoud van dit interessante boek worden hierna, voor elk deel afzonderlijk, de erin voorkomende bijdragen opgesomd:

1e deel: Monetaire theorie.

— Monetair evenwicht in een dynamische volkshuishouding door Prof. Dr. C. Goethart; — Het begrip monetair evenwicht en zijn verband met de post-Keynesiaanse economie door Prof. Dr. F.J. de Jong; — Rentevoet, monetair evenwicht en deblokkering door wijlen Prof. Mr. J.G. Koopmans; — De invloed van Keynes en van het post-Keynesianisme op de hedendaagse monetaire theorieën door Prof. J. Mertens de Wilmars; — M.V. Versus C + I: een standpunt door Prof. Dr. J. Pen; — Complementaire interesttheorieën: monetaire theorieën door Prof. Dr. F. de Roos.

2e deel: Nationale monetaire Vraagstukken.

— De dekking der geldhoeveelheid door Prof. Dr. H.W.J. Bosman — Geld in de maalstroom door Prof. Drs. Ch. Glasz; — De instrumenten van de economie orientée door Prof. Dr. C. Goethart; — Monetair evenwicht in een dynamische volkshuishouding door Prof. Dr. C. Goethart; — De relatieve verantwoordelijkheid van overheid en centrale bank voor de beheersing van inflatie en «The method om monetary analysis used by the Nederlandsche Bank» door Dr. M.W. Holtrop (president van De Nederlandse Bank N.V.); — Structurele factoren in de geldpolitiek door Prof. Dr. J. Mertens de Wilmars; — Het vraagstuk van de geldontwaarding door Prof. Drs. S. Posthuma; — Complementaire interesttheorieën: reële theorieën en inflatiebestrijding (wenselijkheid en mogelijkheid) door Prof. Dr. F. de Roos; — De verantwoordelijkheid voor de loon- en prijsvorming, de bud-

getpolitiek en de geldpolitiek door Prof. Dr. D.B.J. Schouten.

3e deel: *Internationale monetaire Vraagstukken.*

— Convertibiliteit door Prof. Dr. C. Goethart; — Pre-advies vereniging voor de staathuishoudkunde 1955 door Prof. Dr. G.M. Verrijn Stuart; — Monetary policy in an open economy: its objectives, instruments, limitations, and dilemmas en Monetaire problematiek in Benelux en EEG door Dr. M.W. Holtrop, voornoemd; — Revaluatie. De wisselkoers als instrument van structuurpolitiek door Prof. Dr. H.J. Witteveen; — De betekenis van de revaluatie voor de conjuncturele ontwikkeling en Internationale monetaire orde en internationale liquiditeit door Prof. Dr. H.W.J. Bosman; — Het internationale monetaire stelsel door Prof. Drs. S. Posthuma; — De monetaire toekomst van de gemeenschappelijke markt door Prof. Dr. J. Mertens de Wilmars; — Van Eurodollars en Yankee-yens door Prof. Dr. M.P. Gans.

De uitgeversmaatschappij Elsevier en de redactie van « Monetaire opstellen » verdienen alle lof voor hun nieuwe prestatie, die we een welverdiend succes toewensen en warm aanbevelen aan studerende, economen en anderen die belang stellen in monetaire problemen.

Prof. Dr. F. Amerijckx.

A. Mons della Roche, *L'expertise judiciaire, Formalités et procédure.* — Brussel, Etabl. E. Bruylant.

Thans meer dan ooit beschikken de rechters niet over de speciale bevoegdheid en technische kennis om de bij hen aanhangig gemaakte geschillen op te lossen.

Om zulks te verhelpen, wordt dan ook geregeld een beroep gedaan op deskundigen, d.w.z. wordt door de rechter een expertise of deskundig onderzoek gelast.

Welnu in zijn publikatie geeft de heer A. Mons Delle Roche de regels, de formaliteiten en de procedures aan, die van toepassing zijn op de in de meest verscheiden gebieden te verrichten expertises.

In dit verband mag niet uit het oog worden verloren, dat als beginsel geldt dat het niet-nakomen van bepaalde formaliteiten de nietigheid van de expertise medebrengt, wat begrijpelijkerwijze niet bevorderlijk is voor het oplossen van de geschillen.

Rechters, advocaten en deskundigen zullen er dan ook goed aan doen kennis te nemen van voormelde publikatie, waarin wordt gehandeld over de verschillende expertises die kunnen worden bevolen (hoofdstukken 1 t/m 7) en over zekere speciale procedures (8e en laatste hoofdstuk), nl. inzake registratierechten, successierechten, inkomstenbelastingen (vaststelling van het kadastraal inkomen: ofschoon het alsdan niet gaat om een eigenlijke expertise), octrooien, auteursrechten, onteigening ten algemenen nutte enz. enz.

In een « appendice » wijst de auteur erop dat het ontwerp van het gerechtelijk wetboek het toepassingsveld van de expertise nog verruimt: bijzonderheden over de in het ontwerp voorkomende bepalingen worden echter niet verstrekt.

Dat genoemd ontwerp intussen door het Parlement is goedgekeurd doet feitelijk geen afbreuk aan de verdiensten van het besproken werk: de beginselen van de expertise blijven immers dezelfde.

Prof. Dr. F. Amerijckx.

INGEZONDEN

Controle inzake arbeidsongeschiktheid

Naar aanleiding van het artikel van de Heer A. Van Mensel, dat verscheen in het R.W. van 4 juni l.l. ontvingen wij van Dr. jur. Paul Boon uit Antwerpen het hieronderstaand schrijven:

In het nummer 39 van jaargang 30 van zondag 4 juni 1967 hebben wij in kolom 1925 en volgende met veel aandacht de bijdrage gelezen, ingezonden door de Heer Van Mensel Alfons, betreffende de toepassing van artikel 29 bis met betrekking tot de controle inzake arbeidsongeschiktheid.

Het komt ons gepast voor er op te wijzen, dat artikel 29 bis door de Heer van Mensel hoegenaamd niet « expressis verbis » wordt weergegeven, wat als jammerlijk gevolg heeft dat geheel het betoog in feite steunt op een onjuiste tekst, en de besluiten noodzakelijk eveneens onjuist zijn.

« Expressis verbis » luidt inderdaad de tekst als volgt: « In geval van ongeschiktheid bedoeld in artikel 29 par. 1 moet de werkman onmiddellijk zijn werkgever op de hoogte stellen van zijn arbeidsongeschiktheid. Desgevallend legt hij een medisch attest voor. »

Met deze tekst « expressis verbis » als basis, kan ons inziens de toepassing van artikel 29 bis geen aanleiding geven tot moeilijkheden.

Inderdaad, de wetgever kent aan de werkgever uitdrukkelijk het recht op controle toe, en legt daarom aan de werknemer zekere elementaire verplichtingen op teneinde deze mogelijk te maken.

Aldus zal de werknemer bij arbeidsongeschiktheid:

1. zijn werkgever onmiddellijk op de hoogte stellen — het is een verplichting waartoe hij in ieder geval gehouden is;
2. desgevraagd een medisch attest overleggen — het is een verplichting waartoe hij slechts gehouden is indien de werkgever gebruik makend van zijn recht het eist, — zoals trouwens door de rechtspraak algemeen wordt aanvaard.

Waar de werkgever op de hoogte dient gesteld, en waar het medisch attest dient gezonden te worden wordt door de wetgever niet nader bepaald, en derhalve mag worden aangenomen dat dit geheel aan de vrije keuze van de werkgever wordt overgelaten, zonder dat deze vanzelfsprekend eisen zou kunnen stellen die noch met de geest noch met de letter van de wet in overeenstemming te brengen zijn.

Weliswaar zou men voor wat het verwittigen van de werkgever betreft kunnen volhouden dat uit de tekst van de wet impliciet blijkt dat dit aan het adres dient te geschieden waar hij gevestigd is, doch voor wat het medisch attest betreft, is dit voorzeker niet het geval.

Nergens in de tekst vinden wij enige aanduiding die de bewering van de heer A. Van Mensel, dat én de verwittiging én het geneeskundig attest moeten toekomen bij de werkgever enige steun zou kunnen geven.

De verplichting het medisch attest aan een door de werkgever aangeduid organisme te zenden is niet alleen niet strijdig met de bepalingen van de wet, doch betekent ook in feite geenszins een verzwarende van de verplichtingen van de werknemer.

Integendeel, de formulieren worden kosteloos, en voorzien van een zegel, of met de vermelding « port betaald door bestemmeling » ter beschikking van de werknemers gesteld, en het volstaat ze na invulling en ondertekening door de huisdokter gewoon in de naast bijgelegen brievenbus te werpen. Het kan niet eenvoudiger.

Wij zien niet in welk verschil het voor de werknemer kan uitmaken aan welk adres dit formulier door de postbode bezorgd wordt.

De auteur van de bijdrage verwacht ons inziens twee geheel verschillende zaken, waar hij voorhoudt dat het verwittigen van de werkgever en het overleggen van een medisch attest één en dezelfde betekenis hebben.

Juist het tegenovergestelde is ons inziens waar, en dit onderscheid blijkt duidelijk uit de schikking van het artikel, vermits anders beide voorschriften in een en dezelfde zin had kunnen samengebracht zijn.

De vaste verplichting de werkgever onmiddellijk te verwittigen vindt haar bestaansreden in de noodzakelijkheid de werkgever in de mogelijkheid te stellen zonder verwijl in de vervanging van de ontbrekende arbeidskracht te voorzien of in ieder geval de nodige maatregelen te treffen om de schadelijke gevolgen van deze afwezigheid op zijn productie op te vangen.

Het is slechts «desgevallend» dat een medisch attest dient overlegd, d.i. indien het door de werkgever wordt geëist. Het vindt zijn bestaansreden in het recht van de werkgever zich tegen misbruik te beschermen, door zich het bewijs van de onbekwaamheid tot werken te laten voorleggen. Verstaan zijnde dat een geneeskundig attest niet steeds het formeel bewijs levert, wat eveneens door de wetgever werd aanvaard, vermits hij controle heeft voorzien.

Wij weten niet of de auteur één ofwel bepaalde gevallen voor ogen heeft gehad, waar hij gewag maakt van de verplichting die aan de patient wordt opgelegd zich sterk te maken voor zijn huisdokter.

Ons zijn in ieder geval geen dergelijke onderrichtingen gekend.

In plaats van de huisdokter te vragen het gebruikelijke attest te schrijven, wordt hem gevraagd het formulier in te vullen, wat voorzeker niet meer werk vraagt.

Voor het geval de huisdokter niettemin mocht weigeren het formulier in te vullen, wordt voorzien dat de werknemer het formulier zou inzenden met de vermelding «huisdokter weigert in te vullen».

Artikels 1119 (niet 119) en 1165 v.h. BWB komen derhalve hoegenaamd niet in het gedrang, integendeel blijven zij geheel buiten beschouwing.

Tot slot weze nog opgemerkt, dat van de behandelende geneesheer hoegenaamd niet verlangd wordt, dat hij — inbreuk makend op het beroepsgeheim —, de ziekteverschijnselen van zijn patient zou vermelden.

Er wordt geen andere vermelding gevraagd, dan deze die door de wet zelf wordt voorzien; namelijk de vaststelling of de patient al dan niet arbeidsgeschikt is, en of hij zich al dan niet mag en kan verplaatsen.

Uit dit alles blijkt ten overvloede dat er voor het bekomen van het gewaarborgd weekloon geen andere voorwaarden worden opgelegd dan deze die door de wet voorzien zijn, en dat de verplichting het controleorganisme van de werkgever te verwittigen hoegenaamd niet indruist tegen de imperatieve bepalingen van de wet. Integendeel dat zij er volledig bij aansluit.

Waar aan de ene kant aan de werknemer — en zulks zeer terecht — beveiliging tegen de gevolgen van onvrijwillige werkonbekwaamheid wordt geschonken, diende aan de andere kant de werkgever in de mogelijkheid gesteld te worden zich tegen misbruiken te beveiligen.

Mocht u van oordeel zijn, waarde Meester, dat deze brief gegevens bevat die van aard zijn de lezers van het Rechtskundig Weekblad te interesseren, dan kan u van deze brief het gebruik maken dat u gepast acht.

BALIELEVEN

Orde der Advokaten bij het Hof van Beroep te Gent

Samenstelling van de Raad der Orde voor 1967-68

Staffhouder: Mr. I. Hubené. - Leden: Mrs. F. De Vliegher; R. de Ryke; A. De Cordier; P. Bove; R. Leboucq; O. Cammaert; A. Dhooche; P. Verschoore; M. De Sutter; P. Blomme; A. Haecke; J.M. Kluyskens; F. Baert; P. Van Mallegem.

Orde der Advokaten te Dendermonde

Samenstelling van het beheer voor 1967-68

Staffhouder: Mr. W. Melis. - Leden: Mr. P. Piret; D. Deurinck; A. Debeuckelaere; R. de Noos; J. Convent; G. Gryssolle; R. Maréchal en R. Lanoo.

Orde der Advokaten te Ieper

Samenstelling van het beheer voor 1967-68

Staffhouder: Mr. P. Waterblee. - Leden: Mr. H. Delobel; A. Dehem; Grillet P. - Sekretaris: L. Vanraes.

De Tuchtraad der Kamer van Pleitbezorger te Ieper werd als volgt samengesteld:

Voorzitter: Mr. G. Berghman. - Syndikus: Mr. H. Delobel. - Verslaggever: Mr. A. Dehem. - Sekretaris: Mr. P. Waterblee.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Samenstelling van het Bestuur voor 1967-68

Voorzitter: Mr. J. Van den Heuvel; - Ondervoorzitters: Mr. H. Segers; Mr. F. Maes; Mr. H. Claesen (Baliesport). - Schatbewaarder: Mr. S. Van Hove, echtg. Van Gelder. - Sekretaris: Mr. P. Blanckaert. - Adjunkt-Sekretaris: Mr. L. Van Humbeeck.

MEDEDELINGEN

Vrije Universiteit te Brussel

De Vrije Universiteit te Brussel meldt de vacature van de volgende colleges van de Faculteit der rechtsgeleerdheid van 1 oktober 1968 af:

— «Fiscaal recht», in het Frans (90 u.) (3de doctoraat in de rechten, 2de licentie in het notariaat);

— «Praktische oefeningen van fiscaal recht», in het Frans (30 u.) (3de doctoraat in de rechten, 2de licentie in het notariaat);

— «Toepassing van het fiscaal recht, in verband met het notariaat (registratie-, erfenis-, zegel- en hypotheekrechten)», in het Frans (15 u.) (enige proef in het notariaat);

— «Grondige studie van vraagstukken uit het fiscaal recht (met praktische oefeningen)», in het Frans (30 u.) (2de bijzondere licentie in het economisch recht);

— «Vergelijkend fiscaal recht van de zes landen der Gemeenschap» (30 u.) (2de bijzondere licentie in het economisch recht, keuzevak voor de rechtskundige afdeling van het Instituut voor Europese studiën).

De kandidaten die wensen in aanmerking te komen om de bovenvermelde colleges te doceren worden verzocht een volledig curriculum vitae, vóór 30 september 1967, aan de Heer Rector van de Universiteit, 50, Fr. D. Rooseveltlaan te Brussel 5, te laten geworden.